

İMEAK
Deniz Ticaret
Odası'nın
resmi yayınıdır.

Deniz Ticareti

DERGİ KURULUŞ: 1984

ŞUBAT 2021

İMEAK DTO ŞUBAT SAYISI BALIKÇILIK EKİ'DİR



TEMAR DENİZCİLİK, KARADA VE DENİZDE GÜVENLE...



AKARYAKIT



BOYA



YAĞ



ULAŞILABİLİR



TEMAR DENİZCİLİK

— DENİZCİLİK VE TİCARET A.Ş. —

Temar Denizcilik, gemicilik sektöründeki deniz araçlarına ÖTV' siz akaryakıt, madeni yağ ve deniz boyları temin edebilmek ve hizmet sunabilmek için 1997 yılında İstanbul'da kurulmuştur.

Türkiye'nin önde gelen deniz inşaat firmalarına hizmet veren şirketimiz kaliteli hizmet sunabilmek ve iş verimliliğini arttırabilmek için müşteri odaklı bir politika izlemektedir. Her bir müşterimize olan sorumluluğumuzun bilincinde hareket ederek, seri hizmet ve teknik düzeydeki donanımımızı kullanmakta, müşterilerimizin 24 saat bize ulaşabilecekleri iletişim ağıımız ile zamanı en iyi şekilde değerlendirmekteyiz. Çözüme yönelik hizmetler sunuyoruz.

Rize'den, Samandağı'na ülkemizin tüm sahil bölgelerindeki teknelerine ve farklı pek çok sektöre çeşitli hizmetleri ile ulaşan şirketimiz, ÖTV' siz akaryakıt, transit ve ÖTV'li, KDV'li akaryakıt bayisi olarak hizmet vermektedir.





BALIKÇILIK

TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ



İPEK SAPMAZ
İMEAK DTO DENİZ TURİZMİ VE DENİZ
KAYNAKLARI MÜDÜRÜ

Türkiye, dünyadaki konumu nedeniyle zengin bir su ürünleri potansiyeline sahiptir. Ayrıca balıkçılık alanının büyük kısmını oluşturan farklı ekolojik özellikteki denizler 8333 km²'lik bir kıyı şeridine, su ürünleri üretim alanı olarak kullanılabilir 178 bin km² doğal göllere ve 3442 km² baraj göllerine sahip bulunmaktadır.

Kuzeyde sıcaklığı ve tuzluluğu düşük (%0.17-0.18) Karadeniz, batı ve güneyde sıcaklık ve tuzluluğu yüksek Ege ve Akdeniz ile bir karışım bölgesi olan Boğazlar ve Marmara Denizi mevcuttur.

Karadeniz'de 247, Ege Denizi'nde 300 ve Akdeniz'de 500 balık türü bulunmaktadır. Ülkemizde ekonomik öneme sahip tür sayısı ise 100

civarındadır. Türkiye'nin dünya su ürünleri üretimi içerisinde %0.04'lik paya sahiptir.

Dünya su ürünleri üretiminde en büyük pay 15.373.196 ton ile Çin'e aittir. Çin'i 6.688.739 ton ile Endonezya, 5.427.678 ton ile Hindistan, 5.036.112 ton ile ABD ve 4.869.316 ton ile Rusya izlemektedir. Türkiye ise son yıllarda yaklaşık 836.524 ton civarındaki toplam üretim ile 46. sırada yer almaktadır.

Dünya su ürünleri üretimi incelediğimizde, 2018 yılında 178 milyon 565 bin 206 ton olarak gerçekleşmiştir. Üretimin 96 milyon 443 bin 252 ton'u avcılıktan, 82 milyon 121 bin 853 ton'u yetiştiricilikten elde edilmiştir. Birleşmiş Milletlere (BM) göre dünya nüfusunun 2050'li yıllarda 10 milyara ulaşacağı ve gelecek 20 yılda hayvansal ürün

Dünyada ve ülkemizde yaşanan Koronavirüs (Covid-19) salgınından korunmak için immune (bağışıklık) sisteminin önemi ve güçlendirilmesi için balık ve balık yağı tüketimine yönelik konunun önemi neticesinde, kişi başı balık tüketimindeki artışın 2019 yılına oranla her yıl daha da artacağını değerlendirmekteyiz.

Özellikle üretim miktarı olarak en büyük paya sahip olanlar Karadeniz'de hamsi, istavrit, kefal; Akdeniz'de sardalya, kefal; Ege Denizi'nde sardalya, Marmara'da hamsi, istavrit ve kefal gibi pelajik türlerdir. Karadeniz'de avlanan balıkların %68'ini hamsi oluşturmaktadır. Sarıkanat ve istavrit balığı ise %15'lik oranla ikinci sırada yer almaktadır. Dip balıklarından Karadeniz'de kalkan, mezgit, barbunya, Ege ve Akdeniz'de tekir, berlam, iskarmoz balıkları ön sırada yer almaktadır.

DÜNYA SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

	AVCILIK (Ton)			YETİŞTİRİCİLİK (Ton)			TOPLAM
	Deniz	İçsu	Toplam	Deniz	İçsu	Toplam	
2010	76.278.358	10.863.861	87.142.219	21.861.535	35.945.661	57.807.196	144.949.415
2011	81.136.060	10.502.636	91.638.696	22.737.131	37.105.127	59.842.258	151.480.954
2012	77.767.502	10.881.090	88.648.592	23.925.870	39.576.434	63.502.304	152.150.896
2013	78.832.286	10.915.515	89.747.801	24.855.137	42.130.065	66.985.202	156.733.003
2014	79.349.911	11.045.110	90.395.021	26.225.099	44.329.027	70.554.126	160.949.147
2015	80.521.369	11.149.469	91.670.838	27.039.998	45.772.262	72.812.260	164.483.098
2016	78.285.821	11.365.442	89.651.263	28.578.979	47.978.996	76.557.975	166.209.238
2017	81.222.361	11.908.155	93.130.516	30.055.941	49.554.288	79.610.229	172.740.745
2018	84.421.966	12.021.387	96.443.353	30.782.285	51.339.568	82.121.853	178.565.206

Kaynak: FAO

talebinin iki kat artacağı, hayvansal protein ihtiyacının yaklaşık yüzde 20'sinin su ürünlerinden karşılanacağı öngörülmektedir. Kişi başına ortalama su ürünleri tüketimi 2018 yılında 6,14 kg olarak gerçekleşirken, 2019 yılında %2 artarak 6,26 kg. olarak gerçekleşmiştir.

Kum midyesi, kara midye, karides ve istiridye, Marmara Denizi'ne özgü önde gelen türlerdir.

Ahtapot, istiridye ve mürekkep balığı Ege balıkçısı için önemli gelir kaynaklarıdır. Deniz üretiminin %50'si Doğu Karadeniz,



BALIKÇILIK

TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ (TON)

Yıllar	Avcılık (ton)			Yetiştiricilik (ton)			TOPLAM (ton)
	Deniz	İçsu	Toplam	Deniz	İçsu	Toplam	
2000	460.521	42.824	503.345	35.646	43.385	79.031	582.376
2001	484.410	43.323	527.733	29.730	37.514	67.244	594.977
2002	522.744	43.938	566.682	26.868	34.297	61.165	627.847
2003	463.074	44.698	507.772	39.726	40.217	79.943	587.715
2004	504.897	45.585	550.482	49.895	44.115	94.010	644.492
2005	380.381	46.115	426.496	69.673	48.604	118.277	544.773
2006	488.966	44.082	533.048	72.249	56.694	128.943	661.991
2007	589.129	43.321	632.450	80.840	59.033	139.873	772.323
2008	453.113	41.011	494.124	85.629	66.557	152.186	646.310
2009	425.275	39.187	464.462	82.481	76.248	158.729	623.191
2010	445.680	40.259	485.939	88.573	78.568	167.141	653.080
2011	477.658	37.097	514.755	88.344	100.446	188.790	703.545
2012	396.322	36.120	432.442	100.853	111.557	212.410	644.852
2013	339.047	35.074	374.121	110.375	123.019	233.394	607.515
2014	266.078	36.134	302.212	126.894	108.239	235.133	537.345
2015	397.731	34.176	431.907	138.879	101.455	240.334	672.241
2016	301.464	33.856	335.320	151.794	101.601	253.395	588.715
2017	322.173	32.145	354.318	172.492	104.010	276.502	630.820
2018	283.955	30.139	314.094	209.370	105.167	314.537	628.631
2019	431.572	31.596	463.168	256.930	116.426	373.356	836.524

Kaynak: TÜİK

%25'i Batı Karadeniz, %15'i Marmara, %10'u Ege ve Akdeniz'den elde edilmektedir. 2019 yılında 836.524 ton toplam su ürünleri üretiminin, %44,8'ini deniz balıkları avcılığı, %6,8' inin diğer deniz ürünleri avcılığı, %3,8'inin iç su ürünleri avcılığı ve %44,6'sının ise yetiştiricilik ürünlerinden oluşmaktadır.

Su ürünleri avcılığı 2019 yılında %47,5, yetiştiricilik %18,7 artarak, avcılık yoluyla yapılan toplam üretim 463 bin 168 ton olurken, yetiştiricilik üretimi ise 373 bin 356 ton olarak gerçekleşmiştir. Deniz ürünleri avcılığı bir önceki yıla göre %52, iç su ürünleri avcılığı %4,8 artmıştır. Avcılığı en çok yapılan pelajik deniz balıkları; hamsi, sardalya, istavrit, palamut, lüfer ve çaça'dır. Avcılığı en çok yapılan demersal balık ise mezgit, berlam, tekir, barbun ve kalkan'dır. Avcılığı en çok yapılan diğer deniz ürünleri ise; kum midyesi, deniz salyangozu, karides, midye ve mürekkep balığıdır.

Sürdürülebilir hamsi balığı stoklarının korunması amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından alınan karar doğrultusunda, hamsi avlanma yasağının belirsiz süreliğine devam edeceği görülüyor. Hamsi avcılığı ile iştiğal eden balıkçılarımızın avlanamadıkları bu dönemde herhangi bir kazanç elde

BALIKÇI GEMİLERİNİN BOY DAĞILIMI (2019)

Faaliyet Alanı	0-4,9	5-7,9	8-9,9	10-11,9	12-19,9	20-29,9	30+	TOPLAM
İçsu	272	2.130	254	22	62	0	0	2740
Deniz	700	8.970	3.256	800	849	465	275	15315
TOPLAM	972	11.100	3.510	822	911	465	275	18055

Kaynak: BSGM

edemeyeceği ve giderlerini karşılamakta zorlanacağı değerlendirildiğinde, üyelerimizin bu süreçte ortaya çıkacak mağduriyetinin giderilmesi amacıyla bakanlığın almış olduğu avlanma yasağı kararının mücbir sebep kapsamında değerlendirilmesi ve balıkçılarımızın kullanmış oldukları Ziraat Bankası

kredi borçlarının ertelenmesi önem arz etmektedir.

Deniz balıkçılığı ülkemizin gelişmiş bir üretim kolu olarak temayüz ettiği son yıllarda, en verimli çağını yaşamaması gerekirken, denizlerimizde artan kirlilik ve iklim değişikliğinin deniz balıkları ve deniz kabukluları üzerindeki etkisi üretimi her geçen gün azalmaktadır. Çok büyük değerlere ulaşan deniz balıkçılığındaki alt yapının ve gelişmiş insan gücünün kaybını önlemek ve ekonomiye olan katkısını arttırmak için en kısa zamanda okyanuslara açılarak "Açık Deniz Balıkçılığı"na başlanması gerekmektedir.

İkili ülke balıkçılık anlaşmaları ile gelecekte açık deniz balıkçılığımız, 22.10.2019 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanu'na ilave bir madde eklenerek, balıkçılığımızın ülkeler arası balıkçılık faaliyeti yapması Tarım ve Orman Bakanlığı'nın iznine tabi tutularak, balıkçılarımız yasal koruma altına alınması sağlanmıştır. 2019 yılında Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan su ürünleri avlanma ruhsatına sahip 18.055 adet

balıkçı gemisi bulunmaktadır. Bu sayının yaklaşık 1000 adedi endüstriyel su ürünleri avcılığı ile uğraşan 20 metre ve üstü balıkçı gemilerimizden oluşmaktadır.

Kıyı ve kıyı ötesi balıkçılık karakterini taşıyan balıkçılık filomuzun kullandığı kıyı tesislerine ilişkin olarak; 293 adet balıkçı



BALIKÇILIK

barınağı, 61 adet çekek yeri, 40 adet barınma yeri olmak üzere toplam 384 adet balıkçılık kıyı yapısı bulunmaktadır.

Üretimde büyük paya sahip Karadeniz'de 1640 km. uzunluğundaki kıyı şeridinde toplam 144 adet balıkçı barınağı ve çekek yeri mevcuttur. Marmara Bölgesi, İstanbul İli'nde ise 42 adet balıkçı barınağı mevcuttur. Ülkemiz gerek iç su, gerekse deniz kaynakları açısından su ürünleri yetiştiriciliğine çok uygun olup, büyük bir potansiyele sahiptir.

Toplam su ürünleri kaynaklarımız yüzey alanları itibariyle orman alanlarımızdan fazla, tarım alanlarımıza ise hemen hemen eşittir. Su ürünleri yetiştiriciliği, gıda kıtlığına en iyi şekilde çözüm getirecek bir protein kaynağıdır. Ülkemizin su ürünleri yetiştiriciliğinde dış ticarete aldığı rol yadsınamayacak kadar büyüktür. Gelecekte dünyada oluşacak besin ihtiyacının karşılanması açısından Türkiye su ürünleri yetiştiriciliğinde ve su ürünleri üretiminde öncü hale geleceği değerlendirilmektedir.

Bugün su ürünleri üretiminin yaklaşık %73,9'u deniz ürünleri, %6,7'si iç su ürünleri ve %19,5'u da yetiştiricilik ürünlerinden oluşmaktadır. Su ürünleri yetiştiriciliği konusunda, teknolojik ve ekonomik ilerlemeler ile yetiştiriciliğimiz son 10 yılda hızlı bir artış kazanmıştır. Yetiştirilen türler piyasa koşulları ve pazar beklentilerine göre değişmekte olup, iç su balıklarında alabalık üretimi, denizlerde ise çipura ve levrek üretiminde önemli artışlar olmuştur. Ülkemizde bunun yanında karides, midye v.b. tür yetiştiricilikleri de yapılmaktadır.

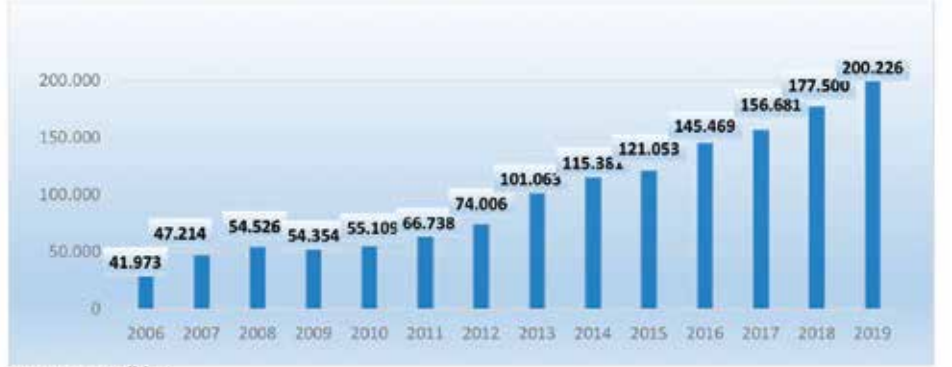
Bölgeler itibariyle yetiştiricilikte %60'lık payla ilk sırada Ege Bölgesi gelmekte olup, Karadeniz, Marmara, Akdeniz ve İç Anadolu izlemektedir. En düşük

üretim %2 ile Doğu Anadolu ve %1 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde gerçekleşmiştir. Özellikle, orkinos çiftlikleri, ülkeler arasında yoğun bir ekonomik rekabete neden olduğu için giderek yaygınlaşmaktadır. Maliyeti çok yüksek olan bu çiftliklerin kısa sürede yüksek kar elde etmesi, birçok ihracatçı ve balıkçıları bu yatırıma yönlendirmektedir. Fiyatların nispeten düşük olduğu yaz dönemlerinde orkinoslar denizden avlanılmakta, 3-6 ay süresince yemlenerek yağlandırılmakta ve piyasanın kar ve talep açısından en iyi olduğu dönemde satışa sunulmaktadır.

Dünyada ton ve ton benzeri balıkların stoklarında ciddi boyutta azalma olduğundan, bu türleri koruma amaçlı uluslararası bir komisyon kurulmuştur. Merkezi İspanya'da bulunan bu komisyon "Uluslararası Atlantik Ton Balıklarının Koruma Komisyonu" (ICCAT)'dur.

1966 yılında kurulan bu komisyonun, Amerika, Japonya, Kanada, İspanya, Fransa, İtalya, Portekiz, Yunanistan, Cezayir, Libya, Türkiye vb. olmak üzere 50 üyesi bulunmaktadır. ICCAT tarafından ülkemize tahsis edilen mavi yüzgeçli orkinos avcılık kotası 2018 yılında %40 artarak 1.414 tona, 2019 yılı için 1.880 tona, 2020 yılı için 2.305

TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİ İHRACATI



Kaynak: TÜİK

tona çıkartılmıştır. Ülkemizin, orkinos avcılığının en büyük ihracat pazarı Japonya'dır. Bu pazardan elde edilen gelir ihracatımıza %30 etki etmektedir.

2019 yılı su ürünleri dış ticaret hareketliliğimizi incelediğimizde; ihracatımız 200 bin 226 ton, ithalatımız ise 90 bin 684 ton olarak gerçekleşmiştir. Geçtiğimiz yıla oranla kıyasladığımızda ihracatımız %11,2 artmış olup, ithalatımız %7,5 gerilemiştir. TradeMap verilerine göre; 2017 yılında dünya toplam su ürünleri ihracatının 119 milyar dolar olarak olduğu, bunun 13 milyar dolarını Çin Halk Cumhuriyeti, 11 milyar dolarını Norveç, 7 milyar dolarını Hindistan oluşturmaktadır.

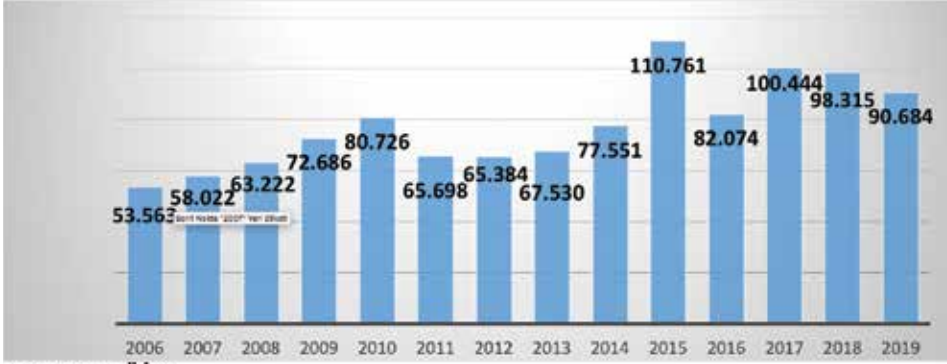
Türkiye ise, 797 milyon dolarla 34. sırada yer almakta ve dünya ihracatının %0,67'sini oluşturmaktadır. Su ürünleri ithalatına baktığımızda ise 18 milyar dolarla ABD ilk sırada yer alırken, bunu sırasıyla 12 milyar dolarla Japonya, 11 milyar dolarla Çin Halk Cumhuriyeti takip etmektedir.

AB'nin su ürünleri ithalatı 43 milyar dolarken, ihracatı 26 milyar dolardır. Su ürünleri ihracatı yaptığımız ilk 10 ülke sırayla; Hollanda, İtalya, Rusya Federasyonu, Birleşik Krallık,



BALIKÇILIK

TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİ İTHALATI



Kaynak: TÜİK

Yunanistan, Japonya, İspanya, Birleşik Devletler ve Fransa'dır. En fazla ihracat gerçekleştirdiğimiz ülkelerin gelir seviyesi, tüketici tercihleri yüksek gelişmiş ülkeler olması, ihracatımıza konu ürünlerimizin kalite ve hijyen standartları yönünden ne kadar yüksek standartlara sahip olduğumuzu göstermektedir.

2018 yılında ihracatta en fazla artış yaşadığımız ülkeler %85 ile Yunanistan, %42 ile Rusya Federasyonu, %31 ile Japonya ve %30 ile İspanya'dır. AB ve ABD'ye Çipura, levrek ve alabalık, Japonya'ya ise orkinos balıkları ihraç edilmektedir.

Türkiye'de işlenmiş ürünlerin, ithalat içindeki payı yıllar itibarıyla giderek artmaktadır. Balık ithalatı Avrupa Birliği ülkelerinden özellikle Hollanda, İngiltere ve Norveç ile bazı Afrika ülkeleri Gana Fildişi sahilleri ve Uzakdoğu ülkelerinden Singapur, Tayland'la yapılmaktadır. İthalatımızda yumuşakça (kalamar, sübye) ve kabuklular (istakoz, karides vb.) ikinci büyük payı oluşturmakta ve toplam ithalatımızın yaklaşık %6,5'lük bir oranını teşkil etmektedir.

İthalat daha çok Avrupa Birliği ve Uzakdoğu ülkelerinden işlenmiş

ürünler olarak yapılmaktadır. İthalatta dondurulmuş ve yarı işlenmiş ürünler önemli bir paya sahiptir.

Konservencilğe hammadde sağlamak amacı ile giderek artan miktarlarda dondurulmuş ton balığı ithal edilmektedir. Ancak, son yıllarda Avrupa Birliği'nin uygulamış olduğu menşei kuralları nedeniyle, dondurulmuş ton balığı ithalatı Avrupa Birliği'ne doğru yönelmiştir.

2006-2019 dönemi değerlendirildiğinde ithalatta ağırlıklı ürün grubunu dondurulmuş balıkların oluşturduğu, bunu yumuşakçaların ve balık filetoalarının izlediği görülmektedir.

Türkiye sahip olduğu coğrafi yapı ve iklim koşulları ile gerek deniz balıkçılığı, gerekse tatlı su balıkçılığı ve kültür balıkçılığı yönünden büyük bir potansiyele sahip ülkemizde kaynakların akılcıca ve planlı kullanılması halinde uluslararası rekabet ortamında konumunu güçlendirmesi mümkün olacaktır.

Sürdürülebilir su ürünleri için; avcılık politikaları oluşturulurken üretim yapımız ve av gücümüzün dikkate alınarak üretimin artırılması yanında,

sürdürülebilirliğinin sağlanması ve su ürünleri kaynaklarımızın korunmasına ve iklim değişikliğinin su ürünleri popülasyonuna etkisinin araştırılarak gerekli önlemlerin alınması önem arz etmektedir. Teknik ve ekonomik kriterleri dikkate alan, koruma ve kullanım dengesini gözeterek, katılımıcılığı üst düzeye çıkararak, sektörde faaliyet gösteren tüm kesimlerin çıkarlarını gözeterek, sürdürülebilir bir balıkçılık politikası oluşturmasının gerekli olduğu görülmektedir.

Bu kapsamda: 15.01.2021 tarih ve 31365 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "2021 Yılı Yatırım Programının Kabulü ve Uygulanmasına Dair Karar (Karar Sayısı: 3428)"da 2021 yılı yatırım programına su ürünleri sektörüne ilişkin olarak; Ulusal Su Ürünleri Gen Bankası kurulması, su ürünlerinde stok tespiti uygulaması, Su Ürünleri Örgütleri ile İl Müdürlüklerinin kapasitelerinin geliştirilmesi, Su Ürünleri İleri AR-GE Merkezi kurulması, Karadeniz'de Balık Stokları Yönetimi, su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilir yönetiminin geliştirilmesi, su ürünleri araştırma kapasitelerinin desteklenmesi, balıkçı barınaklarının bakım onarımı, küçük kıyı tesisleri yapım onarım işleri, Giresun Balıkçı Barınağı, Tarlaağzı Balıkçı Barınağı Onarım İnşaatı ve amatör denizcilik yaşama yeri yapılması kapsam dahiline alınmıştır.

Gelecek için yapılacak planlamalarda bu kriterlerin dikkate alınması halinde denizlerimizde ve iç sularımızda daha verimli ve sürdürülebilir su ürünleri üretiminin gerçekleşmesi ve Türkiye'nin yüksek su ürünleri potansiyelinden daha fazla yararlanabilmesi mümkün olabilecektir.



BALIKÇILIK

ÜLKEMİZİN BALIKÇILIK POLİTİKASINA İHTİYACI VAR



MURAT KUL

İMEAK DTO 01 NO'LU BALIKÇILIK KOMİTESİ
BAŞKANI

2020 yılı, palamut avcılığı ile birlikte başladı ve palamut bu yıl bol miktarda av verdi. Sezonun hemen başında Karadeniz'de palamut avlanırken, az miktarda da olsa hamsi Marmara denizinde Eylül ayında avlandı. Palamut avcılığı genelde Ekim ayında göçünü tamamlar ve az miktarda da olsa Karadeniz'de bulunur. Akabinde Karadeniz Hamsisi, Ekim ayında kendini gösterdi ve bol miktarda av verdi. Trol, gırgır ve ortasu trolü teknelerimiz olsun eylül, ekim ve kasım aylarında avcılıkları iyi gitti sayılır.

İstanbul Boğaziçi, çok hamsi avlanan bir yer değil. Burada bilgi kirliliği var. Boğaz'da genelde palamut istavrit özellikle çinekop avlanır. Karadeniz'de hamsi avcılığı yüzyıllardır yapılır. Burada, hamsi hakkında bilmemiz gerekenler

var. Uzmanlar bu konuda az bilgi veriyor. Yasakçı zihniyetle bir yerlere varılmaz. Balıkçıya danışmadan alınan karar, sektörü zora sokar. Uzmanların çoğu sahada değil, yani denize giren az sayıda çok değerli bilim insanları var, fakat onlardan çok denize ayağına basmayan uzmanlara ses verilmesi, bizi etkiliyor.

Öncelikle hamsi bir seferde 40 bin ila 50 bin yumurta bırakır denize. Çok yumurta bırakır ve bol miktarda olur ve ömürleri en fazla 4 ila 5 yıldır daha fazla yaşayamazlar. Yasak konusuna gelince sektörde destek veren de var, yanlış bulan da. Herkes kendine göre haklı. Yasağı yanlış bulanlar yanı başımızda Gürcistan sularında avlanan, tamamen bütün izinleri Türkiye devleti tarafından verilmiş 20 adet teknenin orada avlanması sektörde bölünmüşlük ve haksızlık nedeni görüldü. Bu tamamen tartışmaya açık kaldı. Karadeniz'de hamsi bol aslında... Tartışılan et verimliliğinin düşük olması... Bunun suçlusu biz değiliz. Nedeni araştırılmalı. Bizler balıkların üremesi ve çoğalması için 6,5 ay bu denizleri nadasa bırakıyoruz.

BALIKÇIYA HAKSIZLIK EDİLİYOR

Yüzyıllardır Boğaz'da sadece beş millik bir alanda Sarıyer ve Beykoz önlerinde avcılık yapılır ve boğazın geri kalan bölümü avcılığa kapalıdır. Boğazın kıyı yapısı farklıdır. İlgili bakanlık ve Sahil Güvenlik 12 metreden uzun tekneleri Balıkçı Gemi İzleme Sistemi (BAGİS) üzerinden 24 saat takip ediyor. İstanbul Boğazı'nın genel yapısı itibari ile birçok vatandaşın kıyıya yakın gördüğü noktalar 24 metreden daha derin yerler. Bazı noktalar 50-60 metreye kadar gidiyor. Bakanlık ve Sahil Güvenlik 24 saat

denetliyor. Biraz balıkçıya haksızlık ediliyor. Dinlemeden anlamadan, kıyıda birilerinin kendini balıkçı zannedip denizi bizlerle paylaşmak istememesi herhalde, ama bu insanların gıda ihtiyacı kolay karşılanmaz. Biz balıkçılar olarak sığ sularda avlanmayız, yoksa balık ağlarımız taşlara takılıp yırtılır. Birilerinin bilip bilmeden yorum yapması sektöre de, bizlere de zarar veriyor. Balık üretimi tamamen farklı bir konu olsa da, bizlerin avcılığı ile bağlantılı. Biliyorsunuz ki, yetiştirilen balıklara verilen yemler, bizlerin denizlerden avladığı hamsi ile oluyor. Her iki sektörün de birbirine ihtiyacı var. Bu konular tartışmaya açık, fakat her iki sektörde bu ülke için gerekli ve vazgeçilmezdir. Bilinçli ve belli bir kapasitede üretim yapıldığı takdirde...

Yunus balıklarına gelince... Yunus balıklarının avlanması ile ilgili biz balıkçıların bir beyanati olmadı. Yunus balığı popülasyonu artmıştır, biz de farkındayız; bu konunun hassas olduğunu çok iyi biliriz ve bu konudaki yorumu uzmanlara bırakıyoruz. Basında gördüğümüz bir akademisyen ve küçük ölçekli balıkçılık yapan birinin açıklamaları bizi bağlamaz. Fakat son zamanlarda küçük ölçekli balıkçılık yapan balıkçılar bu konudan muzdarip. Bunun da araştırılması lazım. Bazı bilimsel çalışmalar yapıyor. Avlamak çözüm değil. Yorumu açık bırakalım. Biz müdahil olmak istemiyoruz. Bilim insanlarını sahaya, yani denize davet ediyoruz.

BALIKÇILARIMIZ MAĞDURİYET YAŞIYOR

Moritanya'da birçok arkadaşımız avcılık yapıyor. Süreç bazen iyi işliyor, bazen sıkıntılı... Burada Tarım Bakanlığı ve



BALIKÇILIK



Dışişleri Bakanlığı'na çok iş düşüyor. O ülkelere hey ay bir temsilci gönderip daha aktif olmalı, bu pazarlara ve diğer ülke pazarlarına girmeliyiz.

Nesilden nesle balıkçılık faaliyetini sürdüren balıkçılar olarak ülkemizin deniz stoklarının korunması, gerekli özenin gösterilmesi ve korunması hassasiyetimiz en büyük önceliğimizdir. Sektör olarak sanayi kolları nedeniyle 250 bin, kendisi ve denizde çalışanlarıyla ülkemizde aile yapısını da göz önünde bulundurursak; 1.500.00 ferde iş ve aş sağlayan bir sektördür. Gelen yasaklar ve pandemi sürecinde balıkçılarımız mağduriyet yaşamaktadır. Bizlerin kimseden bir hibe isteği yok. Mevcut kredilerin ertelenmesi ve gerekli adımların atılmasını istiyoruz. Özellikle Ziraat Bankası'ndan almış olduğumuz kredilerin ötelenmesi, yapılandırılması ve yüzde 50 kredi açılması...Balıkçılık yönetiminde olsun, sektörü temsilde olsun çok büyük

sıkıntılar var. Bu konularda DTO olarak birçok çalışma yaptık. Fakat sektör çok dağınık; kooperatifler, üretici birlikleri, dernekler var. Herkes kendi yorumunu yapar oldu. Acilen bu konu düzelmeli. Eskiden bir danışma kurulu vardı, Ankara'da bakanlıkta bu kurul toplanırdı, kararlar böyle alınırdı.

İçinde kredi aldığımız banka olsun birçok kuruluş vardı. Biz balıkçıların içinde bilim insanı kadar yıllarını denize vermiş balıkçı reislerimiz var ve bu reisler dinlenmelidir. Acilen bir bilim kurulu oluşturup (özellikle içinde balıkçı olacak şekilde) bu konular bölgeler bazında tartışılmalı. Bu kurulda Trolcü, Gırgır avcılığı yapan, Orta sutrolü, kıyı balıkçısı olmalı. Sektöre yön vermeliyiz. Ülkemizin artık bir balıkçılık politikasına ihtiyacı vardır. Türkiye balıkçılık hareketini biran önce başlatmalı ki, gelecek nesillere tertemiz ve bol balıklı denizler bırakalım. Biz bunu istiyoruz...

AB ÜLKELERİ 12 AY AVLANIYOR

Balıkçılık sezonu 1 Eylül'de başlayıp, 1 Nisan'da bitiyor ve yasak başlıyor. Denizlerde 6-7 ay avcılık yapmıyoruz. Hangi meslekte böyle bir korumacılık var. Hiçbir kazanç yok ve denizlerde balıklar çoğalsın diye uğraşyoruz. AB ülkeleri, 12 ay avlanıyor. 6 ay çalışıp 6 ay denizi nadasa bırakan bir sektöüz. Bence takdir edilmeliyiz.

Bu insanlar ne yer, ne içer, ne yapar? Bu kadar yargısız infaz olmaz. Evet, bizde de yok mu yanlış yapan? Tabii ki var. Sahil Güvenlik ve bakanlık gerekeni yapsın, avlatmasın. Dürüst çalışan, denizde mağdur olmasın.

Balıkçılık çok geniş bir konu... Bu yazdıklarımız sadece sorunların yüzde 30'u. Balıkçı arkadaşlarımız bu eksik kalmış diyecektir. Fakat zamanla hep beraber tamamlayıp, balıkçılığı bir yerlere getireceğiz...



BALIKÇILIK

VERİMLİ AVLANMA YÖNTEMİNİN ORTAYA ÇIKARILMASI GEREKİYOR



ADEM ŞİMŞEK

İMEAK DTO ALIĞA ŞUBESİ YÖNETİM KRULU BAŞKANI

İnsanoğlu var olduğundan beri en önemli besin kaynaklarından biri olan su ürünlerinin ve balıkçılığın önemi, özellikle son yıllarda artarak devam etmektedir. Dünyada artan nüfus ve buna bağlı olarak artan gıda ihtiyacından dolayı yoğun olarak tarım yapılan topraklarda verimlilik giderek düşmüş ve ülkeleri tarımda kullanılmayan ve yıpranmamış topraklara, Afrika ülkelerine yönlendirmiştir. Ülkemiz dahil olmak üzere güçlü ülkelere Afrika kıtasında verimli topraklara yatırım yaparak, gelecekte yaşanması muhtemel kıtlığa önlem almaya çalışmaktadır.

2020 yılında yaşanan ve tüm hayatımızı etkileyen COVID-19 pandemi süreci ve son yıllarda popüler hale gelen sağlıklı, dengeli ve vücudumuzun direncini yükseltmeye yönelik gıda tüketim trendi

artarak devam etmektedir. Dünyanın geldiği iletişim ve bilginin paylaşım hızı bahsettiğim trendin devam edeceğini göstermektedir. Bu veriler doğrultusunda ülkeye her yönden katma değeri çok yüksek olan su ürünleri üretimi ve balıkçılığımıza çok daha fazla değer verme zorunluluğundayız. Ülkemiz konumu sebebiyle zengin bir su ürünleri potansiyeline ile birlikte Balıkçılık alanında farklı ekolojik özellikteki denizlere yaklaşık 8000 km'lik bir kıyı şeridinde sahip bulunmaktadır. Kuzeyimizde sıcaklığı ve tuzluluğu düşük Karadeniz, batı ve güneyde sıcaklık ve tuzluluğu yüksek Ege ve Akdeniz ile bir karışım bölgesi olan Boğazlar ve Marmara Denizimevuttur. Bu denizlerimizde yüzlerce balık türüne ev sahipliği yapıyoruz.

İMEAK Deniz Ticaret Odası Aliğa Şubesi olarak sorumlu olduğumuz Kuzey Ege hattı boyunca Foça, Aliğa, Dikili ve Ayvalık bölgelerimizde çipura, kupes, levrek, sardalya, uskumru, mercan, sinarit gibi balıklar önemli gelir kaynaklarımızdır. Aynı zamanda ahtapot, istiridyeye ve mürekkep balığı bölgemiz balıkçıların önem verdiği ve gelir yaratan türlerdir.

BALIKLARIMIZI GELECEĞE TAŞIMAK VATAN GÖREVİ

Bölgemizdeki balık popülasyonunun doğası gereği ticari balıkçılık ışık kullanılarak yapılmaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü talimatları ve kontrolleri doğrultusunda balıkçılarımız faaliyetlerini sürdürse de, ışıkla avlanmaya karşı kamuoyunda olumsuz görüşler oluşmaktadır. Doğal zenginliklerimiz olan

balıklarımızı geleceğe taşımak, denizi seven ve denizden ekmeğine kazanan bizler için bir borç ve vatan görevidir. Bu bağlamda bu zenginliklerimizi uzun yıllar kullanmak adına gelir kaynağı olan balık türlerinin rezervlerinin çok daha düzenli olarak kontrolü ve buna bağlı olarak en verimli avlanma yönteminin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu çalışmaların su ürünleri fakültelerimiz ile iş birliği yapılarak yol alınması ve çıkan sonuçlarında bakanlığımız denetiminde uygulamaya alınması ülkemize büyük değer kazandıracaktır. Ticari değer sahibi olan balık türlerinin rezervlerinin ortaya çıkması ile birlikte belli limitler dahilinde bu türlerin avlanmasına başlanarak, balıkçılarımızın da ticari kazançlarını güven altına alacak şekilde bir düzen yaratmamız hem doğal yaşama, hem de ticari yaşama katkı verecektir.

Bu bağlamda bölgemizde yoğun olarak avlanan ticari değere sahip olan sardalyanın alınan bazı önlemlere karşın giderek azalarak Ege denizinin diğer tarafı olan Yunanistan'a doğru kayışını engellemek adına akademisyenlerimizin sahada geleneksel balıkçılarımızla beraber çalışması ve bu çalışmanın bir rapor halinde bakanlığımıza sunulması bölgemizde ki sardalya popülasyonunun artırılması ve geri gelmesi için bir başlangıç olacaktır. Bakanlığımız geleneksel ve bölgesel balıkçılığın refahı ve menfaati için bilgilerini kayıt altına alarak balıkçılarımızı desteklemektedir. Bu çalışmaların devamlılığı olması, bu doğal kaynağımızın rezervlerinin kontrolü anlamına geldiği için yaygınlaşarak devam etmesi gerekliliğine inanıyorum. Bu çalışma bölgesel balıkçılığı geliştirerek, o bölgede avlanan balık



BALIKÇILIK



türleri üzerinde uzmanlaşmayı ve ticari bir marka değeri kazanılmasına yol açacaktır. Ticari marka değeri yarattığımız her ürünümüzün ülkeye büyük girdisi olacaktır.

Hamsimizden, sardalyamıza, levreğimizden çipuramıza kadar her balık türünün avlanması ve üretilmesinde eşsiz bir coğrafi avantaja sahip ülkemiz dünyada marka değeri olacak potansiyele sahiptir. Fakat ülkemizin dünya su ürünleri üretimindeki payı hala çok düşüktür.

BAKANLIĞIMIZ SEKTÖRÜN YANINDA YER ALDI

Ülkemiz balıkçılığının gelişimi öncelikle ülke olarak balık tüketimimiz arttırmaktan geçmektedir. Her ne kadar büyük şehirlerimizde balık tüketimi diğer şehirlerimize oranla yüksek görünse de dünyada balıkçılık yönünden gelişmiş ülkelerin dörtte biri kadar tüketim ortalamamız vardır. Kişi başı balık tüketimini arttırmak hem toplum

sağlığımız hem ekonomimiz açısından yarar sağlayacaktır. Balık tüketimimizin fazlaşması balıklarımızın gerçek değerlerini bularak başka alanlarda değerinin altında kullanılmasını engelleyecektir. Tüketimi arttırarak, balıkçılığımızda oluşturacağımız arz-talep döngüsü hem avladığımız, hem de üretilip sattığımız balıklar için marka değeri oluşturacaktır.

Balık türlerimizi ve popülasyonunu geliştirilerek özel meralar yaratılması dünyada oldukça popüler olan sportif (amatör amaçlı) balık avcılığını için Türkiye'yi bulunmaz bir fırsat yaratacaktır. Eşsiz bir doğaya sahip olan ülkemizi bu yönde gelişimini sağlayabilirsek tüm dünyadan gelir düzeyi yüksek ve kişi başı çok yüksek paralar bırakacak bir kitleyi ülkemize çekecektir.

Deniz turizmimizin gelişiminde önemli bir dönüm noktası olabilecek sportif balıkçılık ülkemizin turizm hedeflerine ulaşmasına da büyük katma değer

sağlayacaktır. Dünyadan gelecek kişiler veya yatlar tüm kıyı şeridimizde uğradığı her limana her bölgeye ciddi döviz bırakacaktır.

Covid-19 sürecinde balıkçıları unutmayan ve imkanların dahilinde yalnız bırakmayan Tarım ve Orman Bakanlığımıza teşekkürü bir borç biliriz. Bakanlığımız kıyı balıkçılığına, su ürünleri yetiştiriciliğine, işlenmiş su ürünlerine ve balon balığı avcılığı gibi konularda destek vererek sektörün yanında yer almaya devam etmiştir.

“Denizci Ülke Denizci Millet” vizyonumuz kapsamında denizi toplumun hissedebileceği ve önemseyeceği en önemli noktalarından biri balıkçılığımızın gelişimi ülkemiz ve bölgemiz açısından çok büyük önem ve yer tutmaktadır. Topluma denizi anlatmak, balıkçılığın gelişimiyle alakalı olarak tüm bakanlıklarımızla ortak çalışmalarda bulunmak biz denizciler için olmazsa olmaz bir görevdir.



BALIKÇILIK

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ



ORHAN DİNÇ

İMEAK DTO BODRUM ŞUBESİ YÖNETİM
KURULU BAŞKANI

Bodrum Muğla Bölgemiz için yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde: Su ürünleri yetiştiriciliğinin, en azından iki bin yıl önce birçok Asya ülkesinde özellikle Mısır ve Çin'de pirinç tarlalarında sazan yetiştiriciliği ile uygulanmaya başlandığını biliyoruz. M.Ö. 475 yılında Fan Li, sazan yetiştiriciliği ile ilgili ilk eseri yazmıştır. Birleşmiş Milletlere göre yılda ortalama 78 milyon artan dünya nüfusunun 2050'li yıllarda 12 – 13 milyara ulaşacağı ve gelecek 20 yılda hayvansal ürün talebinin 2 kat artacağı, bugün insanların hayvansal protein gereksinimlerinin yaklaşık yüzde 20'sini balıklardan karşıladıkları belirtilmiştir.

Dünyada toplam su ürünleri üretiminin % 81'i insanlar tarafından besin olarak tüketildiği kalan kısmının balık unu,

balık yağı vb. şekilde tüketildiği rapor edilmiştir. Okyanusların, denizlerin ve deniz kaynaklarının, sürdürülebilir kalkınma doğrultusunda muhafaza edilmesi ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasının desteklenmesine yönelik (4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe giren, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS)) Paris Anlaşması, okyanuslara yönelik uluslararası söylem açısından her zaman ve her duruma karşı hazır bir unsur haline gelmiştir.

Dünya kültür balıkçılığı 2000 yılından sonra ivme kazanmış, toplam dünya su ürünleri üretiminde payı giderek artmıştır. İç sularda yapılan yetiştiricilik üretimi gerek miktar olarak ve gerekse değer olarak ön sırada yer almasına rağmen, üretim miktarının az olmasına karşın denizde yetiştirilen ürünlerin değer açısından daha önemli olduğu

görülmektedir. 2018 yılı itibariyle, toplam balık üretimi, geçmişe nazaran daha dengeli balık avcılığı, azaltılan israf ve artarak devam eden su ürünleri yetiştiriciliği sayesinde, yüzde 88'lik bölümü doğrudan insan tüketiminde yararlanılan, 178,6 milyon ton ile tüm zamanlar rekorunu kırmıştır. (FAO) Dünya üzerindeki 178,6 milyon ton su ürünleri üretiminin 96,4 milyon tonu avcılıktan, 82,2 milyon tonu yetiştiricilikten elde edilmektedir.

Yetiştiriciliğin toplam üretimdeki payı %46, avcılığın toplam üretimdeki payı %54'dür. Tüm bu veriler aşağıda tablomuzda belirtilmiştir. Türkiye'de 1970'li yıllarda sazan ve alabalık ile başlayan su ürünleri yetiştiriciliği, 1980'li yılların ortalarından itibaren Ege ve Akdeniz'de çipura/levrek balıklarının denizde ağ kafeslerde üretimi ile büyük bir gelişme göstermiştir.

DÜNYA VE TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

Faaliyet	Dünya (2018)	Miktar
Avcılık	96,4	MilyonTon
Yetiştiricilik	82,2	MilyonTon
Toplam	178,6	MilyonTon
Faaliyet	Türkiye (2018)	Miktar
Avcılık	314.1	BinTon
Yetiştiricilik	314.5	BinTon
Toplam	628.7	BinTon
Faaliyet	Türkiye (2019)	Miktar
Avcılık	463,16	Bin Ton
Yetiştiricilik	373,35	Bin Ton
Toplam	836,71	Bin Ton



BALIKÇILIK

TÜRKİYE SU ÜRÜNLERİ ÜRETİM ALANLARI

Kaynak	Sayı	Alan (ha)
Deniz	4	24.607.200
Doğal Göl	200	906.118
Baraj Gölü	318	499.000
Gölet	1300	35.000
TOPLAM	1822	26.047.318

Su ürünleri üretim alanlarının büyük bir çoğunluğunu denizler oluşturmaktadır. Sorumluluk sahamız olan Bodrum Yarımadası ve Güllük'de özellikle balık çiftliklerimizde, kültür balıkçılığını çağdaş ve çevreci yöntemlerle geliştirmek, üretim, tüketim ve ihracatı artırmak üzere planlamalar yapmak,

ile su ürünleri yetiştiriciliği alanında üretimin, ihracatın ve tüketimin artması ve geliştirilmesi için ilgili her konuda faaliyet göstermesine katkıda bulunmak. Bölgemizdeki balık çiftlikleri, modern üretim altyapısı, otomatik yemleme sistemleri ve denizde çalışanların tüm ihtiyaçlarını görebilecek barge sistemleri

Ayrıca sekiz adet kuluçkahane ile ülkemizin çipura ve levrek için yavru balık ihtiyacının tamamını karşılayacak kapasitenin yanında yurt dışı ihracatı da gerçekleştirilmektedir.

Muğla İlimizin ihracatı 2019 yılında 74,9 bin ton ve 373,5 milyon USD iken, 2020 yılı ilk dokuz ayın sonunda 58,2 bin ton ve 300,7 milyon USD' dir. Sektörün önceki yılın ilk dokuz aylık değerlerine göre 1.000 ton fazla ihracat ve 20 milyon USD fazla gelir elde ettiği görülmektedir. Bodrum ve Milas su ürünleri üretim sahalarında ağırlıklı olarak çipura ve levrek balıkları yetiştirilmekte, bunların yanında alternatif tür çalışmaları da devam etmektedir. Bölgemiz su ürünleri yetiştiricilik sistemlerinde üretilen balıklar ülkemiz ihtiyacının tamamını karşılayabilecek kapasiteye sahiptir. Üreticilerimiz ülkemizde lider konuma gelerek, gerek deniz işletmelerinde uyguladığı off-shore sistemleri ve gerekse iç sularda baraj göllerine uygun ileri ve modern teknolojileri ile yetiştiricilikte büyük aşamalar kaydetmiş ve ülkemiz yetiştiriciliğine örnek olmuşlardır. Ağ kafeslerinde yapı malzemeleri olarak dünya standartlarının üzerine çıktığı gibi, üretim kapasitesine bağlı olarak kafes boyutlarında da artışlar sağlanmıştır. İlimiz sınırları dâhilinde 1 adet Üniversite (Yetiştiricilik, İşleme ve Avcılık bölümleri olan), 1 adet Meslek Yüksek Okulu ve 2 adet su ürünlerine yönelik Meslek Lisesi bulunmaktadır.

Bölgemizde, otomatik yemleme sistemlerinin kullanılması ile yem tasarrufu sağlandığı gibi biyolojik etki boyutu büyük ölçüde azaltılmıştır. Ağ kafesler içerisindeki kamera sistemlerinin devreye girmesi ile

PROJELİ SU ÜRÜNLERİ İŞLETMELERİ VE ÜRETİM TABLOSU

Proje Türü	Projeli İşletme Sayısı (adet)	Projeli İşletmelerin Kapasitesi (ton/yıl)	Üretimdeki İşletme Sayısı (adet)	Üretimdeki İşletmelerin Proje Kapasitesi (ton/yıl)
Ağ-kafes	95	88.960	94	88.060
Toprak Havuz	153	8.129,50	135	7.720,00
Toprak Havuz (Adaptasyon)	7	111.600.000 (adet)	7	111.600.000 (adet)
Alabalık	81	14.610,50	77	13.756,50
Sazan-Tilapia	1	200 ton/yıl	1	200 ton/yıl
Su Yosunu	1	460 ton/yıl	1	460 ton/yıl
Deniz Balıkları Kuluçkahanesi	8	325.500.000 adet/yıl	8	325.500.000 adet/yıl Yavru balık

stratejiler hazırlamak ve uygulamak, her türlü sosyo-ekonomik faaliyetleri yürütmek, geliştirip yaygınlaştırmak, üyelerine destek vermek ve üyeler arasında iş birliği ve mesleki dayanışmayı sağlamak amacıyla Muğla Kültür Balıkçıları Derneği ile Oda olarak istişare halindeyiz. Amacımız her daim bilgi alışverişinde bulunarak Derneğimiz

kullanımı gibi birçok sistemi oturtmuş durumda. İşletmelerimiz çevre duyarlı üretim faaliyeti gerçekleştirmekte olup tüm kurum ve kuruluşlarla olan bağlantıları çok kuvvetlidir. Halen ülkemiz kültür balığı üretiminin %48'i bölgemiz tarafından karşılanmakta olup, bölgemizde biri uluslararası olmak kaydıyla 4 adet yem fabrikası vardır.



BALIKÇILIK

balıkların yaşamları izlenmiş, olabilecek olumsuzlukların giderilmesine yönelik tedbirler alınabilmiştir. İşletmeler yalnızca üretim tesisi olmaktan öte üretilen balıkların sınıflanmasına, boyanmasına, paketlenmesine

dolar olarak yenilemiştir. Ülkemizde yetiştiricilik üretiminin 2000 yılında 79.000 ton olduğu düşünüldüğünde %300 büyüme hızıyla dünya trendini yakalamıştır. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de avcılık yolu ile elde

TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTEREN YETİŞTİRİCİLİK TESİSLERİ

Tesis Tipi	Tesis Sayısı
İç su	1860
Deniz	426
TOPLAM	2286

yönelik bütünleşmiş sistemleri de uygulayan işletmelere dönüşmeye başlamıştır. Nitekim balık yetiştiriciliği ve yavru balık üretimi konusunda işletmelerimiz ülkemizin ve Avrupa Birliği'nin en büyük firmaları arasında yer almaktadır. Ülkemiz uyguladığı yetiştiricilik sistemleri, üretim teknikleri ve bilgi birikimini ihraç eden bir konuma gelmiş, başta Türk Cumhuriyetleri ve Balkanlar olmak üzere birçok ülkeye bu deneyimlerini ve birikimlerini aktaran tedarikçi firmalar bölgemizde uzun yıllardır hizmet vermektedir. Ülkemizde olduğu gibi Dünya ölçeğinde de sürekli yükseliş gösteren su ürünleri yetiştiriciliğinin, 2000 yılında küresel üretime katkısı yüzde 25,7 iken, 2016 yılında yüzde 46,8'e çıkmıştır.

Ülkemizde su ürünlerinin pozitif bir dış ticaret dengesi mevcut olup, yarattığı katma değer ve istihdama katkısı ile stratejik öneme sahip olan su ürünleri sektörü dünyada olduğu gibi ülkemizde de hızla gelişmektedir. Sektörün ekonomiye katkısı ve tarımsal üretim değerindeki yeri düşünüldüğünde sektörün ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar önem arz etmektedir. Ülkemiz su ürünleri ihracatı 2018 yılında 2023 yılı hedefi olan 1 milyar doları yakalamış 2023 yılı hedefini 2 milyar

edilen su ürünleri üretimi düşerken, yetiştiricilikten sağlanan su ürünleri üretimi giderek artmaktadır. Geleceğin sektörü olma yolunda ilerleyen su ürünleri yetiştiriciliği, doğrudan istihdam sağladığı 25.000 kişi ile büyük bir aile olarak her sene üretim ve ihracatta mesafe kat etmektedir. Ülkemizin su ürünleri proje kapasitesi 2017 BSGM verilerine göre yaklaşık 426 adet tesis ile 254,4 bin ton deniz üretimi ve 1.860 adet tesis ile 233,4 bin ton iç su üretimi olmak üzere 2.286 adet tesisle 487 bin tondur. Muğla İli potansiyel üretim alanlarının en büyüğüne ve 2008 yılında toplu yapılmış ÇED ile en özeline sahiptir. Proje kapasitesi olan 90.000 ton/yıl deniz balıkları üretiminin yanında Muğla İlinin 15.000 ton Alabalık ve 9.000 ton Tarla Balıkçılığı (Toprak havuz) kapasitesi mevcuttur.

2008 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onanıyla Milas Su Ürünleri Üretim Alanı olarak 69,5 km² ve Bodrum Su Ürünleri Üretim Alanı olarak 39,5km² alan tahsis edilmiş olup, bugün halen ülkemizde üretilen deniz balıklarının %48'i bu bölgeden sağlanmaktadır. Bugün AB ülkelerine ihraç edebildiğimiz tek hayvansal kökenli gıda balıktır ve balık yetiştiriciliği için temiz suya ihtiyaç vardır.

Deniz üretim çiftlikleri, 24 Ocak 2007 tarih ve 26413 sayılı resmi gazete ile yürürlüğe giren "Denizlerde Balık Çiftliklerinin Kurulamayacağı Hassas Alan Niteliğindeki Kapalı Koy Ve Körfez Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Tebliğ" gereğince açık denizlere çıkarak faaliyetlerini sürmeye çalışmaktadırlar. Milas ve Bodrum deniz üretim alanları içerisinde toplam 58 alanda üretim yapılmakta olup, otomatik yemleme dubası ve sistemi ile donatılmış olanların kapasiteleri 1.500ton/yıl 18 adet, 2000 ton/yıl 11 adet, 3.000 ton/yıl 10 adet ve 4000ton/yıl kapasiteli 1 adet olmak üzere toplam 40 adettir. Bu işletmelerde fiilen 81.500ton/yıl balık üretilmektedir. Duba olmayan işletmeler genellikle 300-500 ton/yıl kapasiteli küçük işletmeler ve yavru balık ön besi tesisi olarak kullanılan işletmelerdir. Ülkemizde deniz ürünleri yetiştiriciliği yoğun olarak EgeDenizi'nde ve İzmir- Mersin kıyı şeridinde yoğunlaşmıştır. Karadeniz'de ise Orta ve Doğu Karadeniz illeri yetiştiricilik anlamında öne çıkmaktadır.



Sözlerimin sonuna gelirken belirtmek istiyorum ki, bölge olarak deniz turizmi olsun balık üretim çiftlikleri olsun, su üstü ve su altı sporları olsun özetle denizden ekmek yiyoruz. Sürdürülebilir turizm için uzun vadede planlı hareket etmeliyiz.



BALIKÇILIK

FETHİYE BÖLGESİ'NDE BALIKÇILIK



ŞABAN ARIKAN

İMEAK DTO FETHİYE ŞUBESİ YÖNETİM
KURULU BAŞKANI

Bölgemiz, kıyıların girintili çıkıntılı olması, kayalıkların olması ve derin olan yerlerdeki sığıklar sebebiyle balık çeşitliliği açısından yüksek potansiyele sahip yerlerden biridir.

Şubemiz sorumluluk sahasında ise, hem tatlı su balıkçılığı hem de tuzlu su balıkçılığı yapılmaktadır.

BÖLGEDE YAKLAŞIK 15 TANE BALIK ÜRETİM ÇİFTLİĞİ VAR

Tatlı su balıkçılığında, sadece Fethiye'de yaklaşık 15 çiftlikle üretilmeye devam edilmekte, çiftliklerimizden bazıları da fileto olarak işlenen alabalıkları Avrupa ve Amerika'ya ihracat yapmaktadır. Tuzlu su balıkçılığında ise; Fethiye ve Göcek kıyıların özel çevre koruma bölgeleri içinde kalması, bu bölgelerdeki tuzlu su yetiştiriciliğini

kısıtlamakta, sadece doğanın bize verdiği kadarıyla mevcut stokların avlanmasını mümkün kılmaktadır. Profesyonel balıkçılar, geleneksel kıyı balıkçılık tekneleri ile faaliyetlerini liman dışında gerçekleştirmekte, hatta zaman zaman açık denizlerde kılıç ve orkinos avına çıkmaktadırlar. Liman içerisinde balık üreme alanı olması sebebiyle profesyonel ya da amatör tekne balıkçılığı yasaklanmış, sadece kıyıda olta ile balık avlamak serbest bırakılmıştır.

Bölgemizde yaklaşık 100 tane geleneksel kıyı balıkçılık teknesi bulunmakta, ancak hepsi aktif olarak balıkçılığa devam etmemektedir. Dalyan, İnce, Çalış ve Fethiye'de bulunan su ürünleri kooperatiflerimiz ile pandemi sürecinde yaptığımız görüşmelerde; tarım alanında çalışmalarını sebebiyle faaliyetlerine ara vermemiş olmaları, ekonomik kayıp yaşamalarına engel olmuş olsa da, asıl sorunun çevre kirliliği olduğunu dile getirmişlerdir. Bölgemizde balık çeşidi fazla, ancak sayısı az olduğundan, özellikle tükenme tehlikesi olan, gerek

olması gerekmektedir. Balık faunasının araştırılması, güncel tutulması ve koruma programlarının oluşturulması, diğer balık çeşitlerinin de aynı tehlikeyi yaşamasına engel olacaktır.

MAVİ DALGA SÜRDÜRÜLEBİLİR DENİZ TURİZMİ PROJESİ

Mavi Dalga Sürdürülebilir Deniz Turizmi Projesi ile sektör çalışanlarına ve turistlere yönelik sürdürülebilir uygulamaların düzeyini arttırarak, daha temiz ve çekici bir turizm ürünü oluşturmayı hedefliyoruz. Aynı zamanda Fethiye'de su altında yapılması planlanan resifler, parklar ile de balıklar için yaşam alanı oluşturmak, korunmalarını sağlamayı hedeflemekteyiz.

Ekmeğini denizden kazanan Fethiye, balığını kendi denizinden doyuya yiyemiyor ne yazık ki. İMEAK Deniz Ticaret Odası Fethiye Şubesi olarak her fırsatta dile getirdiğimiz "Sürdürülebilir Deniz Turizmi"nin öncelikli amacımız olmasının önemi de bu nokta da ortaya çıkıyor. Doğayı ve bize verdiklerinin keyfini çıkartırken bir yandan da,



Orfoz gerekse Lahos balığının avlanması yasaklanmıştır. Dönemsel avlanabilen lahosun ise boyunun en az 50 cm

onları koruyabilmek, gelecek nesillere aktarabilmek için çaba sarf etmemiz gerekiyor.



BALIKÇILIK

BALIKÇILIK KAYNAĞI: İSKENDERUN KÖRFEZİ



M. KEMAL KUTLU

İMEAK DTO İSKENDERUN ŞUBESİ YÖNETİM
KURULU BAŞKANI

İskenderun Körfezi Akdeniz'in diğer balıkçı sahalarına nazaran çok daha verimli bir balıkçılık kaynağıdır. Bu verimliliğe bağlı olarak bölgedeki balıkçılık metotlarının çeşidi ve bunların yoğunluğu oldukça yüksektir. Bölge, ekonomik değeri yüksek karides stokları ile ön plana çıkarken dip balıkları açısından oldukça zengindir. İskenderun Körfezi ve Doğu Akdeniz küçük pelajikler özellikle sardalya türleri ile yoğundur. Bölge göçmen büyük pelajiklerin avlak sahası olarak ülke balıkçılığına katkı sağlamaktadır. Bu yoğunluk doğal olarak balık stokları üzerinde aşırı balıkçılık baskısı tehdidi oluşturmaktadır. Körfezimizde dört adedi Hatay da (Dört Yol, İskenderun, Konacık, Samandağ), iki adedi Adana'da (Yumurtalık, Karataş) balıkçı barınağı bulunmaktadır. Hatay'a kayıtlı 43 Trol ve 10 Gırgır teknesi ile birlikte toplam 389 tekne, Adana'ya kayıtlı 7 adet Gırgır

ile birlikte toplam 126 balıkçı teknesi bulunmaktadır.

SPORTİF BALIKÇILIĞA İLGI ARTIYOR

İskenderun Körfezi çevresindeki yerleşim yerlerinde nüfus yoğunluğu ve dinamik demografik bir yapıya sahip oluşu sportif balıkçılığa ilgiyi artırmaktadır. Sadece Hatay kıyısında sahilden en az hafta bir kez sportif olta balıkçılığı yapan kişi sayısı 18 bin civarında tahmin edilmektedir. Bu ilginin turizm yönüyle ekonomik potansiyeli oldukça yüksektir. Ancak toplumsal talep turizm ve ekosistem açısından yönetilemez ise faydasından çok zararı olacağı söylenebilir. Çünkü amatör ruhla başlayan faaliyet doğru yönetilmez ise bir müddet sonra ticari balıkçılığın üzerine ek olarak balık stoklarına olumsuz etki yapabilir.

İskenderun Körfezi ağ kafeslerde balık yetiştiriciliği için uygun alanları içermektedir. Özellikle levrek ve çipura yetiştiriciliği için coğrafik ve iklim şartları ülkemizin diğer yetiştiricilik sahalarına göre avantaj sağlamaktadır. Kış mevsimindeki ılıman sular, yazın ise hâkim rüzgârların etkisiyle oksijen konsantrasyonunun yüksek oluşu göze çarpmaktadır. Yüksek körfez akıntılarının varlığı özellikle Hatay kıyılarının bu yönde öne çıkarmaktadır. Ülkemiz balık yetiştiriciliği sektörünün her geçen daha da arttığı göz önüne alındığında bölgemizin de hak ettiği payı alması gerekir. Körfezimizde iki adet yetiştiricilik tesisinin kapasitesi 8 bin ton olup, üçüncü tesis kurulum aşamasındadır.

İSKENDERUN KÖRFEZİ FARKLI KİRLETİCİLERE MARUZ KALYOR

Körfez enerji hatları, sanayi tesisi ve deniz taşımacılığı için çok sayıda kıyı yapısı içermektedir. Bu yoğunluk özellikle sahile

yakından alanlarında balıkçılık yapan küçük ölçekli ticari teknelerle çatışmaya neden olmaktadır. Mevcut kıyı yapılarına her geçen gün yenilerinin eklenmesi balıkçılık sahalarının daha daralması anlamına ve mesleki balıkçıların zararına olmaktadır.

Bölgede dört balıkçı barınağı ticari balıkçı gemileri, amatör olta tekneleri, özel yat, gezi tekneleri ve diğer deniz hizmet gemilerine hizmet vermektedirler. Bu barınakların işletmeleri o bölgedeki su ürünleri kooperatifleri tarafından yürütülmektedir. Ancak Ulaştırma Bakanlığı Kıyı Yapı ve Tesislerinde Plânlama ve Uygulama Sürecine İlişkin Tebliğ dikkate alınınca önemli eksikler vardır. Barınaklar işleyişi ile can, mal ve çevre risklerini taşımanın ötesinde gemi sahiplerinin asgari taleplerini dahi karşılayamamaktadır. Bu bölgedeki denizcilik faaliyetlerinin yoğunluğuna ek olarak, bölge insanın denize karşı ilgisi düşünüldüğüne yönetsel planlama ve değişikliklerin gerekliliği açıktır. İskenderun Körfezi nüfus yoğunluğuna bağlı evsel atıklar, plastik kirliliği, kıyı yapıları ve sanayi tesisleri tarafından farklı kirleticilere maruz kalmaktadır.

Son olarak, körfez canlı kaynakları küresel iklim değişikliği ve özellikle enerji santralleri kaynaklı soğutma sularının kullanılması nedeniyle deniz suyu sıcaklığında periyodik artış söz konusudur. Bu durum bir takım olumsuz yönleri kendini göstermektedir. Bu bağlamda, Odamız tarafından körfez için üniversite, kamu ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla bir çalışma grubu oluşturularak sorun ve çözümleri yerinde belirleyerek karar alma, uygulamaya koyma süreçlerine yardımcı olmak amaçlanmaktadır.



BALIKÇILIK

DENİZLERİMİZDE BALIK STOKLARINI KORUYUP ÇEŞİTLENDİRMELİYİZ



YUSUF ÖZTÜRK

İMEAK DTO İZMİR ŞUBESİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ve talebinde bir sıkıntı yaşanmazken, tüketiciler sağlıklı beslenme talebi ile balık tüketimine daha fazla ağırlık verdi. Yetiştiricilikte üretim ve talep yönünde çok fazla sıkıntı olmadı. Ancak kapanan ülkeler ve havayolu taşımacılığının aksaması nedeniyle uzak ihracat pazarlarında bazı sorunlar yaşandı. Su ürünleri sektörü geçen yılı yine de yüzde 4 artışla 1 milyar 53 milyon dolarlık ihracatla kapattı.

KAÇAK VE YASAK AVCILIĞIN ÖNÜNE GEÇİLMELİDİR

Balıkçılarımız, 1 Eylül'de başlayan 2020/2021 yeni av sezonuna büyük hevesle başladı. Sokak kısıtlamaları ile evde kalan geniş bir tüketici kitlesinin daha fazla balık tüketmeye yönelmesi de sektörü olumlu etkiledi. Tarım ve Orman Bakanlığı, yasal avlanabilir boy uzunluğunun altında olması nedeniyle Karadeniz'de hamsi avına 2021 başından

itibaren 10'ar günlük yasaklar getirirken, yasağın dışında kalan bölgemizde avcılık devam etti.

Kaçak ve yasadışı avcılığın önlenmesinin yanı sıra bilim insanlarının araştırmaları ve önerileri doğrultusunda balık stoklarımızın korunması ve geleceğe aktarılması için diğer hassas durumdaki balık türlerine de koruma tedbirlerinin uygulanması faydalı olacaktır. Türk somonu üretimi, soyu tükenmekte olan sinarit, trança, sivriburun, karagöz, kaya levreği, mercan gibi balık çeşitlerinin kültür olarak yetiştiriciliği de sofralara daha çeşitli balıkların girmesini sağlamanın yanı sıra denizlerimizi rahatlatacaktır.

BALIKÇILIK SEKTÖRÜNÜN GELİŞMESİ İÇİN ÇALIŞIYORUZ

İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi olarak İzmir'de deniz avcılığı yapan 30 metre üstü-7,99 metre altı bin 760 tekne, 89 adet yetiştiricilik işletmesi; sorumluluk sahamızdaki, Aydın İli'nde Kuşadası ve Didim bölgesinde 181 tekne ve 73 yetiştiricilik tesisi ile su ürünleri kooperatiflerimizin sektörel ve altyapı kaynaklı taleplerini değerlendirip, çözümü için çaba gösteriyoruz.

Ayrıca Ege Denizi'ndeki ekosistemi korumak ve sektörü bir çatı altında toplamak amacıyla kurulan İzmir Balıkçılık Çalışma Grubu'nun bir üyesi olarak sektörün gelişmesi yönünde çalışıyoruz.

Balıkçılarımıza Allah selamet versin derken, 2020/2021 sezonunun avcılık ve yetiştiricilik açısından verimli ve bereketli geçmesi, insanların sağlıklı bir yaşam için bol bol balık tüketmesi en büyük dileğimizdir.

Covid-19 küresel pandemisi kısıtlamalarından dolayı oldukça zor bir av sezonu yaşayan balıkçılar ve yetiştiricilik sektörü, tüm olumsuz koşullara rağmen avcılığı ve üretimi kesintisiz sürdürerek sofralarımıza ve ihracat pazarlarımıza su ürünlerini ulaştırmayı başarıyor.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın açıklamalarına göre geçtiğimiz sezonda hamsi, sardalya, mezgit, istavrit, çaça gibi balık türlerinde verimli bir sezon yaşandı. Ancak palamut gibi bazı türlerde aynı verim yakalanamadı. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2019 istatistikleri ise su ürünleri üretiminin bir önceki yıla göre yüzde 33 artarak 836 bin tona ulaştığını işaret ediyor. Avcılıkta bir önceki yıla göre yüzde 47.5, yetiştiricilikte yüzde 18.7 artış yaşandı. Deniz avcılığında balık arz





BALIKÇILIK

KARADENİZ EREĞLİ'DE BALIKÇILIK FAALİYETLERİ



İRFAN ERDEM

İMEAK DTO KARADENİZ EREĞLİ (BATI KARADENİZ) ŞUBESİ YÖN. KUR. BŞK.

geçimini balıkçılıkla sağlayan 200 kişi çalışmaktadır. Karadeniz Ereğli balıkçı barınağında soğuk hava depoları bulunmaktadır. 2020 yılında yaklaşık 10 bin ton yem balığı, üç bin ton kasa balığı olmak üzere toplamda 13 bin ton balık avlanmıştır.

Trol teknesi Melenazgı'nda 20, Akçakoca'da 3, Karasu'da 15, Amasra'da 6 olmak üzere Batı Karadeniz Bölgemizde toplamda 54 tane bulunmaktadır. Bölgedeki işletmelerden Karadeniz Ereğli'de 180, Akçakoca'da 100 ve Alaplı'da 75 kişiye yakın emekli, kayırlarıyla olta balıkçılığı yapmakta ve kendi yiyecekleri balıkları tutmaktadır.

YASAKLAMAK YERİNE DENETİMLERİN SIKI TUTULMASINI İSTİYORUZ

Balıkçılıkla ilgili bölgemizdeki sorunlar ise hamsiye getirilen av yasağı döneminde iri hamsinin tespit edilmesi, fakat yasaktan dolayı avcılığının yapılamamasıdır. Bu hususta genel yasak yerine denetimleri sıkı tutup teknelerin ince balık tutması engellenebilir. Kandilli- Kireçli burnundan Amasra burnuna kadar olan deniz sahası trol avcılığına müsait olmasına rağmen avcılığa yasaklanmıştır. Bu bölgenin de avcılığa açılması bölge balıkçılık faaliyetlerine katkı sağlayacaktır.

Bölgemizde voli avcılığı, dip trol avcılığı, orta su avcılığı, gırgır avcılığı ve deniz salyangozu avcılığı yapılmaktadır. 15 Nisan tarihi itibarıyla av sezonunun sona ermesinden sonra ise yatı ağı ile yaz balıkçılığı yapılmaktadır.

En çok avlanan balık türleri ise palamut, hamsi, çinekop, istavrit, mezgıt ve bardundur.

KARADENİZ EREĞLİ BALIKÇI BARINAĞI'NDA 2020'DE 13 BİN TON BALIK AVLANDI

Batı Karadeniz Bölgesi'nde balıkçılığın merkezi Karadeniz Ereğli olup, balıkçı barınağın da 10 trol teknesi, 50 voli kayığı bulunmakta ve burada balıkçılık mesleğini icra eden ve





BALIKÇILIK

İZMİT KÖRFEZİ'NDE DOĞAL YAŞAMIN KORUNMASI ADINA SIKI DENETİMLER YAPILIYOR



VEDAT DOĞUSEL

İMEAK DTO KOCAELİ ŞUBESİ YÖNETİM
KURULU BAŞKANI

Kocaeli dünya üzerinde iki denize ve bir göle kıyısı olan ender şehirlerden biridir. Marmara Denizi'ne 112 km., Karadeniz'e 75 km ve Sapanca Gölü'ne 13 km. olmak üzere toplamda 200 km. kıyı uzunluğuna sahip sanayi ve denizciliğin başı çektiği kentimiz, aynı zamanda yüzyıllar boyunca ipek yolu ticareti üzerinde bulunmasının sağladığı avantaj ile ticaret, kültürel ve sosyo-ekonomik yapının devamlı geliştiği ve gelişmeye açık bir şehir olmuştur.

Cumhuriyet döneminde ise karayolları deniz yolları ve demir yollarının kesiştiği bir nokta olması sebebiyle ve bölgedeki diğer şehirlerin Kocaeli'nin hinterlandında kalmaları ilimizin önemini gözler önüne sermektedir. Günümüzde ise Kocaeli'nin deniz ticaretinde ortalama yıllık 10 bin gelen gemi sayısı ve yıllık 76 milyon ton

yük elleçlemesi ile Türkiye birincisidir. Aynı zamanda Kocaeli, sanayisi ile limanları ile ve lojistik sektörü ile ekonomiye sağladığı katma değer en yüksek olan kenttir. Kişi başı milli geliri ise 16.791 dolar ile ilk sıradadır. Bu veriler ışığında incelediğimizde ilimizin önemi ortaya çıkmaktadır. Kocaeli'nde; Karadeniz kıyısında 2 adet balıkçı barınağı, 1 adet barınma yeri ve 2 adet çekek yerine, Marmara Denizi kıyısında ise; 5 adet balıkçı barınağı, 2 adet barınma yeri, 11 adet çekek yeri olmak üzere balıkçılık yapıları mevcuttur.

Aynı zamanda Karamürsel-Ereğli ve Başiskele ilçelerinde de 2 adet balık hali barındırmaktadır. Ayrıca Kocaeli'nin

coğrafi yapısında 88 adet akarsu, irili ufaklı 14 adet de gölet bulunmaktadır. Bu akarsular Karadeniz ve Marmara denizine ulaşmaktadır. Tatlı ve tuzlu su kaynaklarına ulaşımın bu kadar kolay olduğu Kocaeli'nde deniz ticaretinin yanı sıra balıkçılık faaliyetleri de kendisine önemli bir yer bulmaktadır.

12 ADET SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFİ FAALİYET GÖSTERİYOR

Kocaeli'nde 1 adet su ürünleri kooperatifleri birliği ve 11 adet su ürünleri kooperatifi bulunmakta, bu kooperatiflerden 9 tanesi Marmara Denizi'nde, 2 tanesi Karadeniz Bölgesi'nde faaliyetine devam etmektedir. Yine ilimizdeki su ürünleri yetiştiriciliğinin

KOCAELİ BALIKÇILIK YAPISI VE NİTELİĞİ

	KıyıŞeridi	İlçe	Balıkçılık KıyıYapısınınAdı	Niteliği
1	Marmara	Körfez	Hereke Balıkçı Barınağı	Balıkçı Barınağı
2	Marmara	Gebze	Eskihisar Balıkçı Barınağı	Balıkçı Barınağı
3	Marmara	Darıca	Darıca Balıkçı Barınağı	Balıkçı Barınağı
4	Batı Karadeniz	Kandıra	Kefken Balıkçı Barınağı	Balıkçı Barınağı
5	Batı Karadeniz	Kandıra	Bağıranlı Balıkçı Barınağı	Balıkçı Barınağı
6	Marmara	Karamürsel	Ereğli Balıkçı Barınağı	Balıkçı Barınağı
7	Marmara	Karamürsel	Kayacık Balıkçı Barınağı	BalıkçıBarınağı
8	Marmara	Dilovası	Tavşancıl Barınma Yeri	BarınmaYeri
9	Batı Karadeniz	Kandıra	Kefken Adası Barınma Yeri	BarınmaYeri
10	Marmara	Gölcük	Kavaklı BarınmaYeri	BarınmaYeri
11	Marmara	İzmit	SarayBahçe Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
12	Marmara	İzmit	Marina Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
13	Marmara	Körfez	Tütünçiftlik Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
14	Marmara	Körfez	Yarımca ÇekkekYeri	Çekkek Yeri
15	Marmara	Dilovası	Diliskelesi Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
16	Marmara	Darıca	Aslan Çimento Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
17	Marmara	Derince	60 Evler Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
18	Batı Karadeniz	Kandıra	Kerpe Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
19	Batı Karadeniz	Kandıra	Cebeci Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
20	Marmara	Başiskele	Bahçecik Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
21	Marmara	Gölcük	Halidere Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
22	Marmara	Gölcük	Değirmendere Çekkek Yeri	Çekkek Yeri
23	Marmara	Gölcük	Ulaşlı Çekkek Yeri	Çekkek Yeri



BALIKÇILIK

KOCAELİ SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ

	Kooperatif Adı	Bulunduğu İlçe
1	S.S. Kocaeli Su Ürünleri Koop.	İzmit
2	S.S. Yarımca Su Ürünleri Koop.	Körfez
3	S.S. Darıca Beldesi Su Ürünleri Koop.	Darıca
4	S.S. Eskihisar, Gebze Su Ürünleri Koop.	Gebze
5	Gölcük İlçe Merkezi ve İhsaniye Su Ürünleri Koop.	Gölcük
6	S.S. Bağıranlı Köyü Su Ürünleri Koop.	Kandıra
7	S.S. Kefken ve Çevre Köyleri Su Ürünleri Koop.	Kandıra
8	S.S. Karamürsel Su Ürünleri Koop.	Karamürsel
9	S.S. Ereğli Su Ürünleri Koop.	Karamürsel
10	S.S. Hereke Beldesi Su Ürünleri Koop.	Körfez
11	S.S. Körfez İlçe Merkezi Su Ürünleri Koop.	Körfez

tamamı karada ve göletlerde yapılmaktadır. İl genelinde 15 adet su ürünleri yetiştiriciliği tesisinde yıllık toplam kapasitesi 245 tondur.

Bilindiği üzere tıp uzmanlarının belirttiği; kalp, damar ve beyin sağlığı, bağışıklık sistemimizin güçlenmesi ve

ürünleri tüketimi 2019 yılında bir önceki yıla göre yüzde 2 artmış, 6,26 kg'na ulaşmıştır. Türkiye su ürünleri üretimi ise 2019 yılında %33,1 artış göstererek 836 bin 524 ton olarak gerçekleşti. Bu üretimin %55,4'ü (463.168 ton) avlanan, %44,6 (373.356 ton) yetiştiricilikten karşılanmıştır.

KOCAELİ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ TESİSLERİ

	Tesis Adı	Bulunduğu İlçe	Kapasite (Ton/Yıl)
1	Çamdibi Alabalık Yetiştiricilik Tesisi	Karamürsel	95
2	Başdeğirmen Alabalık Tesisi	Karamürsel	20
3	Pınar Alabalık Tesisi	Kartepe	10
4	Hakimtepe-Şen Alabalık Tesisi	Kartepe	5
5	Boğaziçi Alabalık Tesisi	Kartepe	5
6	Durmuşlar Alabalık Tesisi	Kartepe	7
7	Mer-Su Alabalık Tesisi	Kartepe	40
8	Tetikler Alabalık Tesisi	Kartepe	2
9	Yayla Alabalık Tesisi	Kartepe	10
10	Cansu Alabalık Tesisi	Kartepe	10
11	Başkanınyeri Alabalık Tesisi	Kartepe	1
12	İkizler Alabalık Tesisi	Kartepe	2
13	Yortan Alabalık Tesisi	Körfez	3
14	Şelale Alabalık Tesisi	Gölcük	10
15	Balkaya Alabalık Tesisi	Başiskele	25

göz sağlığı gibi birçok önemli konuda faydayı oluşturan Omega 3 insan vücudunda üretilmeyen bir yağ asidi olması sebebiyle balıklarda bol miktarda bulunmaktadır. Dünya balık tüketimini karşılaştığımızda ülkemizde su ürünleri tüketimi çok düşüktür. Kişi başı su

EN ÇOK AVLANAN BALIK OLAN HAMSİ'NİN %6,6'SI MARMARA DENİZİNDEN

Ülkemizde avlanan deniz balıkları içerisinde hamsi 262 bin 544 ton ile toplamda %70,1'lik oran ile en yüksek payı alırken, çaça 38 bin 78 ton ile



%10,2 pay olarak ikinci sıradadır. İstavrit ise 19 bin 505 ton ile %5,2'lik bir paya sahiptir. Ülkemizde en çok avlanan hamsinin ancak % 6,6'sı Marmara Denizi'nden karşılanmaktadır.

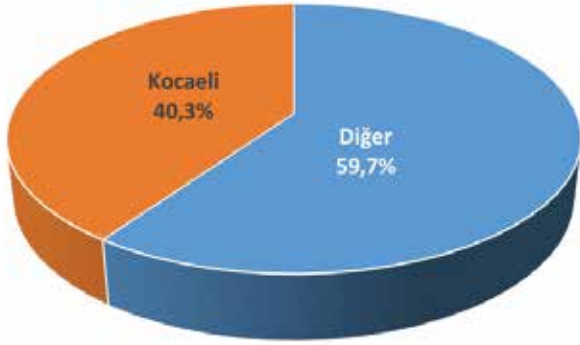
Diğer deniz ürünleri kategorisinde, bakanlık tarafından Türkiye genelinde yıllık 30.000 ton avcılık kotası konulan iki adet beyaz kum midyesi avcılık sahası bulunmaktadır. Kocaeli'nde deniz avcılığının yanı sıra beyaz kum midyesi avcılığı yapılmakta ve 2019 yılında 12.087 tonu ilimizden karşılanmıştır. Ayrıca kentimizde deniz salyangozu avcılığı da yapılmaktadır.





BALIKÇILIK

TÜRKİYE BEYAZ MİDYE ÜRETİMİ -2019 YILI



Ülkemizde avlanan iç su ürünleri içerisinde ise İnci Kefali 9 bin 970 ton ve %31,6 pay oranı ile ilk sırada yer alırken, Gümüşü Havuz Balığı 6 bin 555 ton ve %20,7 pay ile ikinci sırada bulunmaktadır. Kocaeli'nde ise ancak 287 ton iç su ürün avcılığı gerçekleştirilmiştir. Su ürünleri yetiştiriciliği toplam su ürünleri üretiminin %44,6'sını oluşturmaktadır. Denizdeki yetiştiricilikte Levrek 137 bin 419 ton ile iç sulardaki yetiştiricilikte ise Alabalık 113 bin 678 ton ile (Gökkuşluğu) önde gelen balık çeşitleridir. Ülkemizde avlanan deniz ürünlerinin (431 bin 572 ton) pazarlamasında 209 bin 109 tonu balık unu ve yağ fabrikaları tarafından

kullanılırken, 177 bin 916 tonu komisyoncu-tüccarlar tarafından satın alınarak piyasadaki yerini almaktadır. Avlanan ürünlerin %0,66'sı değerlendirilememektedir. Ülkemizde balık avcılığı ile iştigal eden kişi sayısı 28 bin 717'dir. Balık avcılığından gelir sağlayanların %38,1'i balıkçıların kendisi olurken, %61,9'u ücretli çalışan hane halkı, tayfa ve ortaklardır. Ülkemizdeki kayıtlı 14 bin 92 adet balıkçı teknesi uzunlukları itibari ile incelendiğinde;

5 - 7,9 metre uzunluğuna sahip balıkçı tekneleri tüm balıkçı teknelerin %63,2'sini, 8 - 9,9 metre uzunluğa sahip tekneler ise toplamın %21,9'unu



oluşturmaktadır. Marmara Bölgesi'nde kayıtlı balıkçı teknelerinin sayısı ise tüm balıkçı teknelerinin %19,4'üne eşittir. Ege ve Doğu Karadeniz'de avcılık faaliyetinde bulunan tekneler ise ülke genelinin %46,3'ünü kapsamaktadır. İlimizde ise Kocaeli Liman Başkanlığı'na kayıtlı 2.823 tekne bulunurken, bu teknelerden 281'i balık avlama teknesi olarak kayıtlı olduğu görülmektedir.

Ülkemizdeki 14 bin 92 adet balıkçı teknesi groston itibari ile incelendiğinde 1 - 4 groston aralığına sahip balıkçı teknelerin tüm teknelerin %78,3'ünü oluşturmaktadır. İzmit Körfezi'nde doğal yaşamın korunması ve kontrol altında tutulabilmesi için kirliliğe sebep olacak, doğal yaşam dengesini bozacak ve yasadışı avcılığın önüne geçebilmek adına sık sık denetimler gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte İzmit Körfezi'nde canlı popülasyonunu arttırabilmek adına 2017, 2018 yıllarında 12 bin adet, 2020 yılında 5 bin adet çipura, levrek ve kalkan balığı körfeze bırakılarak doğal yaşamın sürdürülebilirliği için çalışmalar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri ve su ürünleri genel müdürlüğü ve şubemiz katılımları ile devam etmektedir.

Yapılan çalışmalar neticesinde ve içerisinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi sürecinde ise İzmit Körfezi'nde balık çeşitliliğinin artış gösterdiği gözlemlenmektedir.





BALIKÇILIK

KARADENİZ'DE HAMSİ VE YUNUS TARTIŞMALARI ÜZERİNE



PROF. DR. BAYRAM ÖZTÜRK
İ.Ü. ÖĞRETİM ÜYESİ - TÜRK DENİZ
ARAŞTIRMALARI VAKFI BAŞKANI

Balıkçılık, dünyanın en eski mesleklerinden biri olup, dünyada ve ülkemizde sosyal ve ekonomik açıdan hala önemini korumaktadır. Son yüzyılda dünyada ve ülkemizde artan nüfus, hayvansal besine olan talepler, canlı kaynaklar üzerine olan baskıyı oldukça artırmıştır. Balıkçılık kaynakları yenilenebilir olmalarına karşın, kullanım dengesinin çok iyi ayarlanması, yani sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Aksi takdirde su ürünleri stoklarının çöküşü kaçınılmazdır. Diğer yandan, denizlerdeki stoklar ortak mallardır tıpkı ormanlar, hava ve su gibi yani uluslara aittir ve gelecek kuşaklara da bırakılması gerekir. Hal böyleyken hem dünyada, hem de ülkemizde su canlılarının stokları hızla çökmektedir. Yüzlerce memura, araştırmacıya,

teknolojik izleme sistemine, insan kaynağına hatta kamuoyu desteğine

müzakerelerinde de görüldü ki, balıkçılık bütün su ürünleri gıda güvenliğinin bir



rağmen... Hem okyanuslarda, hem de Karadeniz ve Akdeniz gibi ülkemizin de kıyısı olan denizlerde canlı kaynaklar azalmaktadır.

Dünya genelinde avcılık yoluyla yapılan üretimde Çin, Endonezya, Hindistan, ABD ve Peru gibi özellikle okyanuslarda balıkçılık yapan ülkeler ilk sıralarda yer almaktadır. Avcılık son dönemlerde neredeyse üretimle aynı olmuş, yani yaklaşık 100 milyon tonluk üretimin yarısı yetiştiricilik yoluyla karşılanmaya başlanmıştır. Bu arada sayılan bu beş ülkenin toplam avı dünyada yapılan su ürünleri avcılığının yaklaşık yarısını oluşturmaktadır. Dünya üretiminde ilk beş ülke arasında bulunan Peru'nun, iklimsel şartlara veya üretimdeki dalgalanmalara bağlı olarak avcılık miktarı değişmektedir. Peru aynı zamanda Türkiye'nin de zamana zaman balık unu ithal ettiği bir ülke olup Peru hamsisi yüksek protein oranı nedeniyle aranan bir üründür. Son dönemde AB ve İngiltere arasındaki Brexit

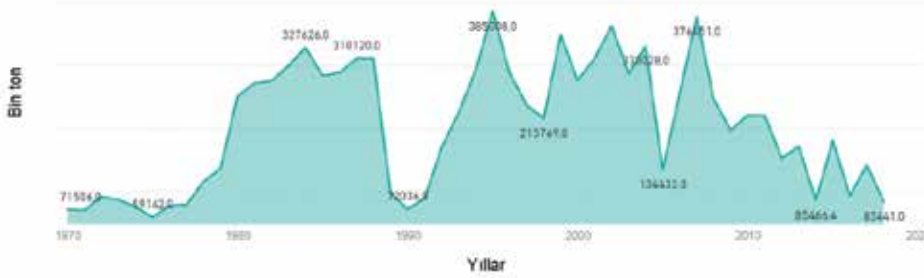
parçasıdır ve asla ihmal edilmeyecek canlı kaynaklar arasında, üstelik hayvansal protein bakımından güçlü bir gıdadır. Bu nedenle İngiltere, AB bayraklı balıkçı gemilerine eski av alanlarını açmak için bu kadar ketum davrandı. Müzakereler iki taraf arasında bu kadar uzadı. Peki, biz ne yapıyoruz?

Kanuni'nin kılıç kabzasındaki hamsiyi nasıl heder ediyoruz? Etmemek için neler lazım? Acaba resimdeki gibi hamsi 2 TL mi? Yoksa pazarda 30 TL mi? Hatta zaman zaman Avrupa'nın en pahalı balığını yemeyi nasıl başarıyoruz? Bu işte bir yanlışlık yok mu sizce? Geleneksel olarak, Karadeniz'de balıkçılık üretim miktarının büyük kısmı küçük pelajik balıklardan, başta da hamsiden sağlanır, ama bu tür balıklar çevresel koşullardan kolayca etkilendikleri için kısa süre içinde stoklarında keskin düşüşler görülür. Türkiye denizlerindeki deniz balıkları avcılığının büyük kısmı (%65 gibi) Karadeniz'den sağlanmaktadır.



BALIKÇILIK

Hamsi balığı Karadeniz'de balıkçılıktan elde edilen üretim trendi (1970-2018)



Tablo 1. Hamsi balığının 1970 ile 2020 arasındaki av miktarları

Yani sektörün adeta Karadeniz ile temsil edildiği ortaya çıkar. Avcılığı yapılan balık türlerinin büyük kısmını hamsi, istavrit, çaça gibi küçük pelajik türlerin oluşturduğu görülmektedir. Bunlar arasında hamsi balıkçılığı deyimi yerindeyse amiral gemisidir. Hamsinin Türkiye balıkçılığına katkısı %50-75 oranlarında değişir. Zaten hamsi az ise ekosistemde bir şeyler yanlış gidiyor demektir. Ancak hamsi denilince Karadeniz'de üç farklı stok anlaşılmalıdır. Bunlardan ikisi ortak stok iken Marmara hamsisi ayrıdır ve bilimsel çalışmaları buna göre yürütmek gerekir.

Hamsi avcılığının düştüğü yıllarda balıkçılık sektörü de olumsuz etkilenmektedir. Hamsi stoklarının yalnızca kış döneminde sürü oluşturması ve ülkemiz kıyı şeridinde göç yapması, Karadeniz'e kıyısı olan diğer ülkelere göre daha avantajlı olmamızı sağlamaktadır. Göçün oluşmasında ise, sıcaklık ve besin başlıca unsurlardır. Türkiye kıyılarında hamsinin göçü genellikle Batı Karadeniz'den (Karadeniz Ereğlisi) başlamaktadır. Bazı yıllarda göç yapısında küçük değişiklikler olur. Göçün İnebolu veya Sinop ilinde başladığı yıllar da bilinir. Hamsi Karadeniz'in kuzey batı bölgelerinde yumurtlamakla birlikte Türk kıta sahanlığında da yumurta bırakmaktadır. Birinci yaşın sonunda bırakılan yumurta sayısı ortalama 200.000 olarak bilinir. Hayvan birinci

yaşın sonunda yumurta verir, av boyu ise 9 cm.'dir. Batı Karadeniz'de yapılan avcılık süresi ve av miktarı Doğu Karadeniz'e göre daha kısadır. Hamsi avcılığı, Türkiye kıyılarında Sinop-Hopa arasında yoğunlaşmaktadır. Aşağıdaki tabloda da (Tablo 1) görüleceği gibi 2010 yılından sonra avcılıkta sürekli bir azalma vardır. Bunun sebebi çevresel etkenlere bağlansa da temel etken aşırı avcılık sonucu stokların kendini yenileyememesidir. 1992 yılından beri düzenli zaman aralığında olmasa bile yapılan stok çalışmaları en yüksek sürdürülebilir avcılık için verilen değerlerin aşıldığını göstermektedir. Bununla ilgili yapılan değerli çalışmalar bulunur.

Bu stoklardaki yıpranma hamsi boyundaki azalma ve vücut kondisyonundaki zayıflıkla kendini gösterir. Her ne kadar iklimsel değişiklikler, nehirlerin denizlere taşıdığı organik madde miktarındaki azalma (HES ETKİSİ) gibi faktörler hamsi stoklarındaki azalma için kanıt olarak gösteriliyorsa bile bunların şimdilik bilimsel kanıtları ortada yoktur. Bilinen, klasik aşırı avcılık semptomları ve bunun önlenmesi içinde filodan teknelerin çekilmesi, kota sisteminin getirilmesi, kayıt dışı, yasadışı, kural dışı avcılığın önlenerek denetlemelerin artırılmasıdır. Sorun bir balıkçılık yönetimi sorunudur. Bilim insanları, balıkçılar, devlet kurumları, kooperatifler gibi bütün paydaşlar bir masanın etrafında

toplanarak bu geleneksel balık türünün daha fazla yıpranmaması, korunması ve sürdürülebilirliğinin devamı için ciddi, uygulanabilir tedbirleri almak için işbirliği yapmalıdırlar.

1990'lı yıllarda Et ve Balık Kurumu'nun (EBK) tasfiyesinden sonra soğuk hava depolarının sayısında bazı artışlar olmasına karşın, hamsi avının yarısından fazlası balık-unu yağı fabrikalarına gönderilmektedir. Böylece avcılık yoluyla elde edilen balık üretiminin başta levrek ve çipura gibi deniz balıkları üretiminde kullanıldığı, bunun yetmemesi nedeniyle Abhazya ve Gürcistan'da fabrikaların kurulduğu veya bunlara ortak olduğu bilinmektedir. Bu ise hamsi balıkçılığında darboğazı oluşturmaktadır. Karadeniz'deki başta Fatsa ve Trabzon'daki EBK tesislerinin özelleştirme adı altında çarçur edilmesinden sonra başta konserve olmak üzere katma değerli ürün üretecek tesis kalmamış, sadece soğuk depolarda pazar fiyatıyla oynanabilen bir sisteme geçilerek halka ucuz besin temini veya sosyal devletin özellikleri ortadan kalkmıştır.

Türkiye, balıkçılık yönetiminde uzun zamandır hatalar yapmış ve bu hatalar zaman içinde ortaya çıkmaya başlamıştır. Örneğin, balıkçılığa 1990'lara kadar verilen büyük destekler denizel kaynakların yıpranmasına ve azalmasına neden olmuş, daha sonra ise bu yanıltan dönmek için çabalara girişilerek teknelerin büyütülmesi ve av gücünün artırılmasının desteklenmesi yönündeki kararlardan dönülmüştür. 2002 yılına gelindiğinde ise yeni ruhsat alımı durdurulmuştur. 2010 yılından sonraysa filodan tekne çıkartılmasına başlanmış olup, ilk etapta boyu 12 metreden büyük olan 407 tekne satın alınarak filodan çıkartılmıştır. Daha sonraki süreçte benzer bir uygulama yapılarak, 10



BALIKÇILIK

Tablo2. Bölgelere Göre Teknelerin Boy Dağılımları

BOY GRUBU	Doğu Karadeniz	Batı Karadeniz	Marmara	Ege	Akdeniz	TOPLAM
(5 - 7.9)	2.767	1.066	1.585	2.748	803	8969
(8 - 9.9)	614	476	476	927	634	3127
(10 - 11.9)	92	95	178	161	79	605
(12 - 14.9)	35	126	151	80	100	492
(15 - 19.9)	51	81	78	24	56	290
(20 - 29.9)	130	59	126	52	67	434
(30 - 49.9)	92	50	82	15	9	248
(50+)	3					3
TOPLAM	3.784	1.953	2.676	4.007	1.748	14.168

Kaynak: TÜİK 2018

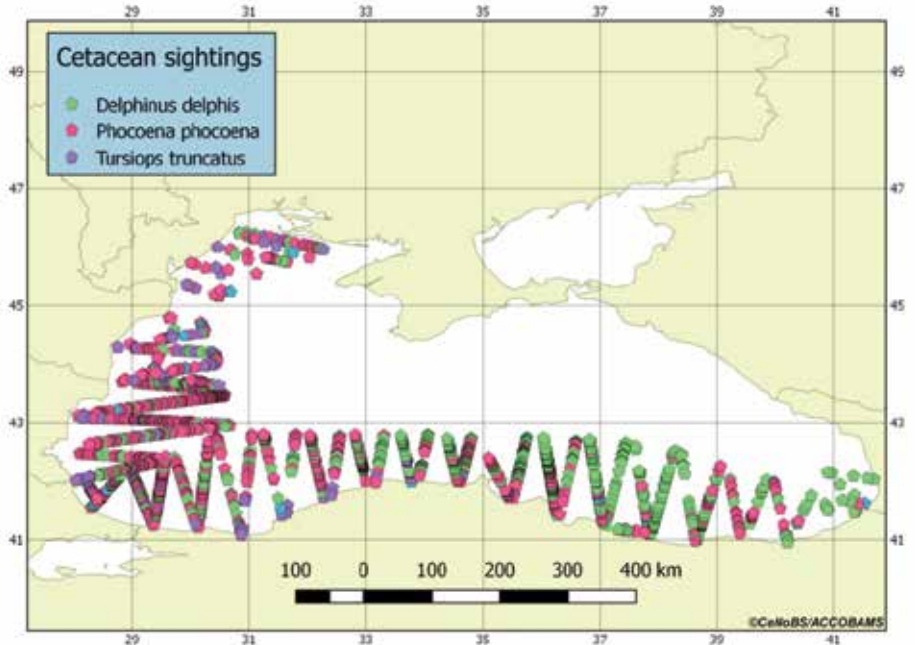
metreden büyük 278 tekne daha satın alınarak filo azaltılmaya çalışılmıştır. Ancak balıkçılık gücünün artışı etkili olan “motor gücü, av araçlarının miktarı vb.” konularında bir düzenleme yapılmamıştır. Oysaki esas olan balıkçılık gücünün azaltılmasıdır. Bu haliyle mevcut stoklar aşırı olarak sömürülmüştür. Tablo 2’ye bakıldığı zaman büyük ölçekli avcılık yapan gırgır gemilerinin çoğunluğunun hala Karadeniz ve Marmara Denizi’ne kayıtlı olduğu görülür. En az 20 adet 30 metre üstü balıkçı teknesinin de Moritanya’da olduğu hesaba katılsa bile filodan çekilen tekne sayısının hala az olduğu görülür. Moritanya’daki teknelerin denizlerimizdeki av baskısının azalmasına olan katkısı ayrı bir inceleme konusudur, ancak bu teknelerin dönmeleri halinde avlayacakları balıkların başında hamsi gelecektir. O halde, mevcut verilerle de olsa bir balıkçılık yönetimine gitmek gerekir. Bunun için ise başta veri toplamak zorunludur.

Balıkçılık ile ilgili faaliyet verilerinin toplandığı Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS)’nin, avcılıktan satışa kadar olan süreçte, faaliyetlerin kayıt altına alınması, kontrol edilmesi, izlenmesi, sisteminin kusursuz çalışması ve bilimsel veri için altlık oluşturması gerekir. Böylece karar alma süreçlerinde etkin olarak yararlanılarak, balıkçılık yönetiminde karşılaşılan sorunlara çözüm

üretmesine katkı sağlanır. Gürcistan’da yapılan hamsi avcılığı ise mutlaka denetim altına alınmalı, haksız rekabet önlenmelidir. Türk ve Gürcü şirketleri arasındaki ikili anlaşmalara göre yapılan bu balıkçılığın Türkiye kıyılarındaki stokları etkilememesi veya Gürcistan’da aşırı avcılığa meydan vermemesi için ortak bir “Hamsi balıkçılığı izleme ve

olarak balıkçılarımızın da hakları korunmuş olur. Hamsi gibi stratejik bir ürün için düzenli araştırmaların yapılması ve yaptırılması da ilgili bakanlığın ve genel müdürlüğün görevidir ve bu husus savsaklanmamalıdır. Balıkçılık kaynakları ulusların ortak mallarıdır ve sınırsız değildir. Karadeniz’de rekabet nedeniyle filodaki büyüme eğilimi (motor gücü artırılması) tehlikelidir. Filoda daha fazla balıkçılık gücünü artıracak değişimlere izin verilmemelidir. Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından filodan teknelerin ücret mukabili çekilmeye başlamasının tenkit edilecek tarafları olmasına karşın olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

Diğer yandan, “İstanbul Boğazı’nda ve Karadeniz’de hamsi balıklarında yasal avlanabilir boy uzunluğunun altındaki



Harita 1. Karadeniz’de havadan yunus araştırması yapılan bölgeler

denetleme” komitesinin kurulması önerilmektedir. Nihayetinde bu stoklar ortak stoklardır. Böylece avcılığın sürdürülebilirliği sağlanırken ekonomik

bireylerin oranında artış ve et verimlerinin oldukça düşük olması, balığın avlanabilir yasal boy uzunluğuna, gerekse de balığın biyolojik yapısına uygun olmayan



BALIKÇILIK



Resim 1. Karadeniz'de avlandıktan sonra fabrikaya götürülen Muttur türü yunuslar.

avcılığın giderek artış göstermesi sonucu, İstanbul Boğazı'nın tamamında ve Karadeniz'de İstanbul İli Sarıyer ilçesi Kumköy Aslan Burnu'ndan, Gürcistan sınırına kadar olan karasularımızda 08 Ocak saat 00.01'den itibaren 18 Ocak saat 00.00'a kadar 10 gün süreyle her türlü av aracıyla ticari amaçlı hamsi avcılığına izin verilmeyecektir" denilerek, bir anlamda stokların korunması hedeflenmiştir. Bu karar daha sonra 10 gün daha uzatılmıştır. Bakanlığın aldığı bu kararın doğru ve isabetli olduğu değerlendirilmektedir.

YUNUSLAR DİZİ DİZİAŞAR KARADENİZ'İ

Hamsi miktarındaki azalma ve stoklardaki yıpranmalar nedeniyle "Yunuslar avlansın" diye basına konu olan bir

Orman Fakültesi hocası, başarılı sanatçı İbrahim Can'ın söylediği türküden bence hiçbir şey anlamamış. Uzmanlık alanı olmadığı için 1966 yılına kadar Karadeniz'de aşırı yunus avcılığı nedeniyle stokların korunması için Türkiye dışında avcılığın sona erdiğini, en son avcılık yapan ülke olan Türkiye'nin ise Londra'daki büyükelçiliğinin basılması sonrasında 1983 yılında avcılığa son verdiğini bilmiyor demek ki. Farz ve kabul edelim ki yunuslar avlandı ama hala stoklarda artış olmazsa ne yapacağız? Sıra kime gelecek? Karabatak, Martı, Bahri kuşları vs. bunların hepsi binlerce yıldır balık yer denizde, ama nasibini yer. Prof. Dr. Salih Çelikkale ve arkadaşları tarafından 1985-1986 yılında yapılan Karadeniz yunusları araştırma sonuçlarına göre bu denizde toplam 454.440 kadar

hayvanın yaşadığı tahmin edilmiştir. Bu araştırmanın ayrıntıları zaten kütüphanelerde bulunur, ama daha önemlisi 2019 yılında TÜDAV tarafından havadan uçaklarla yapılan sayımlardır. Avrupa Birliği tarafından desteklenen CeNoBS Projesi kapsamında yapılan araştırma sonuçlarına göre bu sayının daha da azaldığı görülmüştür.

Bir önceki sayfada bulunan haritada havadan yapılan sayım bölgeleri görülmektedir. Görüldüğü gibi projenin Rusya ayağı eksiktir, ancak bu da daha sonra tamamlanmıştır. Üç haftada 7000 km'lik alanın incelenmesi yapılmış olup kısa bir zaman sonra Karadeniz'deki yunuslar hakkında tahmini sayılar verilecektir. Ayrıca, 20. yüzyılda en az bir milyon hayvanın avlandığı da bilinmektedir.

Sadece Türkiye'de 1967 ve 1983 yılları arasında toplam 44,178 ton yunus etinin işlendiğini biliyoruz. Türkiye'de 1983 yılına kadar avlanan yunuslar günümüzde kapatılan başta Et ve Balık Kurumu (Trabzon) fabrikasında işlenmiştir. Bazen de varillerde pişirilerek ilkel yöntemlerle işlenip, yağ olarak kullanılmıştır. Bu hayvanların vücut ağırlıklarının % 10-20 arası balık yedikleri de yanlıştır. Muttur denilen kıyısız ortamda yaşayan türün zaten en fazla vücut ağırlığı 100 kg.'dır. Özetle, Türkiye yunusların korunması için iki büyük sözleşmeye imza atmıştır. Bu öğretim üyesinin bunları bildiğini farz edersek, acaba ne yapmak istiyor? Başka bir gündemi mi var? Kendi konusunda bilime katkısı ne acaba? Neden hiçbir araştırması olmadan böyle bir konuda cesurca konuşuyor? Zaman içinde bunları öğreneceğiz.

Ne olursa olsun, yunuslar Karadeniz'de hep olacak, tıpkı türküdeki gibi. Gerisi lafı güzaf...



BALIKÇILIK

BALIKÇILIĞIMIZ ÜZERİNE BİR ANALİZ



PROF. DR. ERTUĞ DÜZGÜNEŞ

(KTÜ) SÜRMENE DENİZ BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
BALIKÇILIK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
ÖĞRETİM ÜYESİ

Sıcaklık, tuzluluk, akıntılar ve diğer fiziksel, kimyasal ve biyolojik özellikler taşıyan denizlerimiz farklı türleri farklı bolluklarda barındırır. Özel olarak besin zinciri veya piramidi olarak tanımlanan bu yapı her denizimizde farklıdır. Karadeniz sayıca en az tür barındırırken, bolluk olarak en fazla üretimi sağlayan denizimizdir. Giderek azalsa da ülkemizin balık üretiminin yarısından fazlası başta hamsi olmak üzere sürü oluşturan göçmen ve diğer pelajik balıklardan sağlanır.

Özellikle Doğu Karadeniz’de dağların deniz dik inmesi nedeniyle kıta sahanlığı oldukça dardır. Göçmen, yerel yüzey, orta su ve dip canlıları için tüm enerji akışı denize dökülen nehirlerin taşıdığı besin maddeleri ile son derece dar bir

kıyı şeridi içinde bir üst düzey canlı grupları arasında sağlanmaktadır. Bu nedenle trol ağlarıyla balık avlanması yasaklanmıştır. Samsundan itibaren Bulgaristan sınırına doğru orta ve batı Karadeniz’de trole açık yer yer geniş kıta sahanlığı bölgeleri bulunmaktadır.

Karadeniz’in diğer denizlerle bağlantısı İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile sağlanır. Özellikle Atlantik Okyanusundan gelerek Karadeniz’e geçen “yüksek göç eden balıklar”, Marmara’da büyüyüp Karadeniz’de üreyen ve beslenen balıklar göçleri için Çanakkale ve İstanbul Boğazı ile Marmara Denizi balıkçılığımızın sürdürülebilirliği için çok önemlidir.

Bu nedenle denizlerimizde avladığımız balıkların tür sayısı ve bollukları büyük ölçüde Boğazlardan “güvenli” geçiş seviyelerine ve hayati önem taşıyan Marmara Denizi’ndeki yaşam kalitelerine bağlıdır.

Bu basit saptamalardan sonra balıkçılığımızı daha iyi analiz edebiliriz. Öncelikle hamsi anahtar türdür. Hamsi benzeri sardalya ve izmarit de. Nedeni, denizlerde küçük balık yoksa büyük balık da yok gerçeğidir. Aslında besin zinciri içinde her canlı ayrı bir önem ve yere sahiptir. Bu nedenle üstteki ifadeden sadece büyük balıkları ve canlıları sonuna avlayalım fikri anlaşılmalıdır.

Büyükten küçüğüne doğru her canlı bir alt düzeydekini kontrol eder. Birisini yok ederseniz; dengeler değişir, bazıları çok zarar görebilir, bazıları ekosisteme zarar verecek ölçüde çoğalabilir.

Konuyu bu açılarından inceler ve bazı tespitlerde bulunursak, aşağıda sıralanan hususlar nedeniyle denizlerimizin büyük zarar gördüğü, diğer bir ifadeyle ekosistemin yangın yerine döndüğü söylenebilir. Denizlerimiz için tehlike arz eden sorun ve tehditleri kısaca özetlemekte fayda var.

KÜRESEL ISINMA VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ:

Ulusal sınırlar dışında gelişip küresel olarak tüm dünyayı etkilemektedir. Yapılması gereken riskleri tahmin edip alınabilecek önlemlerle insanlarımızı yol göstermeye çalışmak; örneğin bugün de görüldüğü gibi balıkların göç yolları değişirse ne olur? Su sıcaklıkları artarsa aynı türleri yetiştirmeğe devam edebilir miyiz? Suların soğumaması nedeniyle sürü oluşturmamaya ve bu nedenle derinlikleri 150 m.’yi geçmiş gırgır ağları ile 18 m. derinliğe kadar operasyon yapabilmek, hatta derinlik sınırının kaldırılmasını istemek adil bir uygulama mıdır? Ekosistem için son derece önemli, özellikle küçük balıkların beslenme ve büyüme alanları olan kıyı sularını derin ağlarla çevirmek suretiyle avcılık yapmak hiç de bilimsel, adil ve etik bir uygulama değildir. Gırgır ile avcılık yerine daha seçici özellikte başka bir avlanma yöntemi kullanmak gerekli değil midir? Yatırım yapmış ve aldığı izinlerle gemisinin boyunu uzatmış, ağını büyütmüş, balık bulucularını yenilemiş, daha uzun mesafeden tespit etme yeteneği kazanmış ama avlanacak balık bulamayan balıkçının durumu afet görmüş çiftçiye “teknik” olarak benzememekte midir?



BALIKÇILIK

EKOSİSTEM HASARLARI:

Özellikle yukarıda değinilen Boğazlar ve Marmara Denizi özelinde tüm denizlerimiz için ekosisteme zarar veren uygulamalar şunlardır;

- Derin atık su deşarjları: Evsel ve endüstriyel atıkların sözde ön arıtma yapılarak kollektörler yolu ile Marmara Denizi'ne, Karadeniz'e ve genel eğilim olarak tüm turizm bölgelerinde Ege ve Akdeniz'e hiç de derin olmayan su sütununa bırakılması ekosisteme zarar vermektedir. Çürüme nedeniyle sudaki oksijen düzeyi azalmakta, asitliği yükselmekte, su kalitesi canlıların yaşamasına uygun olmayan hale gelmektedir. Bu sorunun çözümü için en kısa zamanda ulusal ölçekte önlem alınmalı ve sularımız en yüksek oranda arıtılarak denizlerimize bırakılmalıdır.

- Hafriyat ve çöp dökümleri: Denizlerimiz çöplük değildir. Hafriyat için arazide belirli bir maliyetle uygun alanlar bulunabilir. Ancak gelişigüzel, zeminde yer alan biyolojik çeşitliliğe zarar verecek uygulamalar insanlar dahil tüm sucul canlılara zarar verecek boyutlarda geri dönüşü olmayan etkilere neden olmaktadır. Marmara denizinde balık yataklarının ve meraların yok olması, doğal resiflerin hafriyat malzemesi ile kaplanması ekosisteme zarar vermekte ve verimliliği azaltmaktadır.

- Kıyı yapıları, barajlar ve HES'ler: Yol yapımı ve arazi kazanmak için kıyılarda dolgu yapılması, kayalık alanlar ve plajların yol altında kalacak şekilde projelendirilmesi, oluşması asırlar süren sahil şeridinin yok olmasına, deniz-kıyı ilişkisinin bozulmasına ve habitat kayıplarına neden olur. Karadeniz'de bu nedenle kayalık bölgelerde yaşayan balıklar büyük ölçüde zarar görmüş, korunamaz ve beslenemez duruma

düşmüşler, yer değiştirmişler veya kolay avlanır hale gelmişlerdir. Denizde ebeveyn stok bırakılmazsa yavru balık bulmayı beklemek hayaldir.

Önceleri sadece yol yapımı ve köprülerde trafik nedeniyle yaratılan gürültü kirliliği gibi sorunlar denizalası ve mersin gibi balıkların üremek için tatlı suya geçmelerini engellerken, yapılan barajlarda ve HES'lerde balık geçitlerinin unutulması, olanların amaca uygun olarak yapılmaması balık göçlerini ve denizdeki varlıklarını olumsuz yönde etkilemiştir. Söz konusu türleri araştırma için bile bulmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir.

Akarsular büyük ölçüde enerji için HES'lere tahsis edilmesinden sonra önce akan su miktarı azalmış, bunun sonucu olarak biyolojik verimliliğe katkısı olan ıslak yüzey kayıpları meydana gelmiş ve en önemlisi bırakılan su eskisi gibi besin tuzlarını taşıyamaz hale gelmiştir. Bunun sonucu olarak denizlerimiz verimliliği azalmış, fitoplankton ve zooplankton kompozisyonu değişmiş, hamsi tercih ettiği zooplanktonu bulamaz hale gelmiştir. Bu nedenle Karadeniz kıyıları arzuladığı nitelikte yemi bulamayan hamsi için cazip olmaktan çıkmıştır.

SONUÇ:

Hamsi hem insanları, hem de denizdeki diğer türleri besler. Hamsi yoksa, diğer türler de yok olacaktır. Daha önce açıklanan konular uluslararası ve ulusal boyutta planlama ile siyasi, sosyal ve ekonomik kararlılıkla, uzun vadede çözülebilir. Yapılabilecek tek şey, doğru ifade etmek gerekirse evde yangın ve kuraklık varken kaynakları daha bilimsel, teknik ve ekonomik olarak sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde kullanmaktır.

Bunu yapabiliyor muyuz? Ne yazık ki hayır... Av filosu hala stoklara göre büyük. 1980'li yılların ikinci yarısından itibaren zaten büyüktü. Avlanan yasal boyun altındaki balıklar oran olarak yasal ve biyolojik sınırların çok üzerindeydi. Avlanan tüm türlerde aşırı avcılığın en önemli göstergesi olan küçük balıkların oluşturduğu avın fazlalığı dikkat çekmişti. 1985 ve daha sonraki yıllarda Karadeniz kıyısında kurulu üniversiteler ile Bakanlığımıza bağlı Trabzon Merkez Araştırma Enstitüsü araştırmacıları, başta hamsi olmak üzere istavrit ve mezgit gibi diğer birçok balık türünde aşırı avcılık yapıldığına dikkat çekmişti.

Ancak ekonomik ve siyasi gerekçelerle sayı ve kapasiteleri artan balık unu ve yağı işleyen tesislerin bol ve ucuz hamsiye olan ihtiyaçları ön planda tutulmuştur. Ülkemizde bu tesislerin toplam kapasiteleri sağlanan teşviklerle, ülke toplam balık üretiminden daha fazlasını işleyebilecek düzeye yükselmişti.

Az avlanması halinde pazarda oluşan fiyat işleme tesisleri için çok yüksek olduğu için sürekli fazla avlanması teşvik edildi. Hamsinin daha küçük yaşta cinsi olgunluğa eriştiği iddia edilerek avlanma boyunun 7 cm olması istendi. O dönemde kabul görmeyen bu istek son iki yılda kendiliğinden gerçekleşti.

Doğal sorunlara ek olarak işgalci türlerin Karadeniz'e girmesi ve yayılması ile yangın alevlendi. 1988-89 av döneminde hamsi stokları ve hamsiyle beslenen tüm balık stokları çöktü. Günümüz itibarıyla av filomuz hala büyük. Daha küçük gözlü gırgır ağı yapılamıyor.

Trol torbaları daha fazla avlamak için yasal ölçü ve tasarımdan farklı



BALIKÇILIK

kullanılıyor. Küçük balıkçılar tarafından kullanılan ağlarda ağ göz açıklıkları giderek küçültüldü.

Uzun yıllar tebliğlerde çinekop ve lüfer olarak iki isim yer aldı. Üreme boyuna ulaşmamış lüfer yavrularını avlamak için farklı türler oldukları ifade edildi, biraz zaman geçince çinekop büyüklüğünde ürediği söylendi. 3-4 yıl önce Tebliğ marifetiyle daha fazla oranda küçük lüfer avlanmasına izin verilerek balıkçılık yönetiminde bir anlamda lüferin üreme boyu yasayla aşağıya çekildi. Gırgırcılara, 150 m derinlikteki ağlarıyla önce 24m, herhalde stoklarda bir iyileşme sağlandığı görülmüş olmalı ki daha sonra 18m derinliğe kadar ağ sarmalarına izin verildi. Hedef hamsi değil çinekoptu. Kıyıda zaten büyümeye çalışan küçük hamsiler çoğunluktadır.

Bugün için denizlerimizde büyük hamsi olmaması bizi şaşırtmıyor. Büyük istavrit de yok, büyük mezigit de. Palamutun ve lüferin büyükleri de kayboldu. Orkinos artık hiç görülüyor. Kolyoz yok. Kırlangıç yok. Rusya ve Ukrayna kıyılarında görülen Çipura da yok. Eşkina ve kupes neredeyse yok oldu. Uygulamada, dengede bir popülasyonda her canlının en az bir kere üreme şansı vermek gerekir.

Ama aşırı yıpratılmış, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan türler için de aynı prensip geçerli olmamalıdır. Türün stok miktarı, yıpranma düzeyi ve ömür uzunluğuna bağlı olarak bu süre en az 3-4 üreme dönemi ve karşılık gelen boyları avlanabilir boy olarak ilan edilmelidir. Bazen de bugün yapıldığı gibi avcılığı kısmen ve tamamen yasaklanmalıdır. Hamsi başta insanımız ve diğer türlerin beslenmesi için gereklidir. Endüstriyel yem üretimi için balık ununu kendi üretimimizden

karşılıyoruz, genellikle ithal ediyoruz. Ucuz olan ithalatı sürdürmek, yerli balık unu için hamsi ve çaça kullanmayı bırakmak daha doğru olacaktır. Denizin besinini yok etmek anlamsızdır. Bakanlığımızın aldığı hamsi av yasağı kararı uygundur. Ancak süre ve alan olarak yasak kapsamı genişletilmelidir.

Zira yasak olmayan bölgelerden geldiği ifade edilen hamsiler de ayıklanmaya değmeyecek büyüklükte. Serbest bölge uygulaması yasadışı avcılığa yol açabilir. Aynı ağla istavrit de avlandığı için avlanacak hamsi acaba hedef dışı av mı kabul edilmektedir? Hamsiye ek olarak Karadeniz'de istavrit ve mezigit de yıllardır çok küçük avlanarak pazarlanıyor. Aynı koruma tedbirlerinin alınması bu türlerin geleceği için de yararlı olacaktır.

Çevresel olumsuzluklar sürerken bilinçsiz avlanmak suretiyle kaynaklarımıza çok zarar verildi. Evsel atıkların yarattığı kirlilik nedeniyle deniz suyunun biyolojik ve kimyasal düzeyleri zaten azalmış olan plajları insanlar için riskli hale getirdi. Arıtma, çöplerin ayrıştırılması ve geri dönüşüm kaçınılmaz bir zorunluluktur. Av filosu kapasite olarak kısa vadede küçültülmelidir. Bu süreç endüstriyel avcılık yapan gemilerden başlatılmalı, filodan çekilmek üzere tatmin edici bir ödeme sistemi kurulmalıdır.

DENETİMSİZ YASAK OLMAZ

Yaşanan olumsuzluklar nedeniyle denizin verdiği azalınca, gözümüzü diğer paydaşlara dikmek gibi kötü bir alışkanlığımız var. Yunuslar hamsimizi tüketiyor, ağlarımıza zarar veriyor, avlayalım. İnsanoğlu denizleri hoyratça kullanıyor ve geri dönülmez zararlar veriyor. Bundan da tüm insanlar ve gelecek nesiller etkileniyor. Doğada

besin piramidi içinde yer alan hiçbir canlıyı ortamdaki kaldırma hakkımız yok. Onlar da beslenecek balık bulamayınca kıyasal göçler yapıyor, ağda yakalanmış balık gördüğünde yemek için saldırıyor.

Mutur endemik bir tür. Dünyada çok sınırlı bölgede yaşıyor. Afalina ve tirtak daha geniş yaşam alanına sahip ancak tehlike altında. Bu nedenle koruma altındalar. Ülkemizin de imzaladığı Bern Konvansiyonu, ACCOBAMS Anlaşması, CITES, IUCN gibi uluslararası mevzuat yunusları koruma altında tutuyor. Değiştirilemez ve değiştirilmemelidir.

Denizlerimizde balık stoklarının artmasını ve sürdürülebilir kullanımını istiyorsak daha farklı tedbirlere ihtiyaç var. Denizlerimize ve avlanacak türe göre gemi ve ağ boyutları belirlenmeli ve büyükleri uluslararası sulara yönlendirilmelidir.

Bakanlık, büyük av filosundan yeni, tatminkâr bir bedel ile gemi çekme programı uygulamalıdır. Ağ boy ve göz açıklığı düzenlemeleri küçük balıkçılar için de yapılmalı, sayıca çokluğu dikkate alınarak olta balıkçıların da olta iğnesi, misine, avlanabilir miktar, avcılığın sınırlandırılacağı süreler bakımından bir düzenleme getirilmelidir. Denetimsiz yasak olmaz. Bakanlığımızın denetim gücü artırılmalıdır. Bu amaçla ayrı bir koruma kontrol biriminin oluşturulması yararlı olacaktır.

Sözün kısası sorun avcılığı, av yöntemleri ve av araçlarını nasıl kullandığımıza, çok değerli sucul kaynaklarımızı nasıl gördüğümüze, Bakanlığımızın balıkçılık yönetimindeki bilimsel ve teknik etkinliğine bağlıdır. Akılcı yöntemlerle, etkin bir şekilde yönetildiği takdirde denizlerimiz yine verimli olmaya devam edecektir.



BALIKÇILIK

BALIKÇILIK YÖNETİMİNDE DOĞRU YOLDA MIYIZ?



DR. TANER YILDIZ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SU BİLİMLERİ
FAKÜLTESİ

Uzun yıllardır T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı nezdinde yönetilen balıkçılık aktiviteleri sonucunda elde edilen su ürünleri av miktarı zaman zaman endişe verici düzeyde azalmaktadır ya da son günlerde hamsi balığında görüldüğü gibi minimum avlanabilir boyun altındaki bireylerin oranı artmaktadır. Deniz balıkçılığımızda yaşanan sıkıntılar yalnızca ülkemize özgü değildir. Benzer problemler diğer ülkelerde de yaşanabilmektedir.

Bugün dünyada balık stokları açısından bazı biyolojik referans noktaları aşılmaktadır. Birçok türe ait stoklar maksimum sürdürülebilir ürün miktarının üzerinde avcılığa maruz kalmaktadır. Bu nedenle, stokların daha da kötüye gitmemesi ve yenilenme şansı

bulabilmesi için “Koruyucu” tedbirler almak zorunluluğu bulunmaktadır. Balıkçılık yönetiminde önemli bir yol kat etmiş olan Avrupa Birliği’ne baktığımızda “Uzun Süreli Yönetim Hedefleri” ortaya koyarak ve bu planlara uyarak ilerlediğini görmekteyiz. Unutulmamalıdır ki, balıkçılık yönetiminin amacı yenilenebilir sucul kaynaklardan sürdürülebilir biyolojik, sosyal ve ekonomik faydalar sağlamaktır.

BALIKÇILAR VE BİLİM İNSANLARI İŞBİRLİĞİ GELİŞTİRMELİ

Balık stokları nezdinde görülen olumsuz durumun bir nedeni özellikle stokların asıl kullanıcısı olan “balıkçı” bakış açısında (elbette hepsi değil) yanlış bir kabul olan “balık stokları sınırsız ve sonsuzdur (bitmez/tükenmez)” bakış açısıdır. Diğer ülkelerde örnekleri de görüldüğü üzere denizel kaynaklar ancak iyi yönetilirse tükenmeden işletebilmektedir.

Dayanaksız olan bu ön kabulün neden olduğu temel problemler; “Aşırı avcılık, illegal avcılık, endüstriyel av teknelerinde aşırı kapasite artışı (boy ve motor gücü), minimum avlanabilir boy limitlerine uyulmaması, iskarta vb.” olarak sıralanabilir. Her av aracı çevreyi çeşitli düzeylerde olumsuz yönde etkiler.

Ancak bunları minimize edecek metodlar bilinmektedir ve üniversiteler tarafından geliştirilebilir. Sektörün en temel paydaşı olan balıkçılar problemlerin her zaman ve tamamen ana kaynağı olmasalar da bu problemleri içselleştirerek tek bir birlik altında toplanarak hareket etmelidir. Bu noktada balıkçılarımızın balık stokları ve stokların biyo-ekolojisi ile ilgili eğitimlerle mesleki anlamda profesyonelliğe

yönlendirilmesinde üniversitelerin ilgili fakülteleri ile iş birliği gerekmektedir.

Su ürünlerinin habitatını oluşturan sucul çevre oldukça dinamik bir yapı sergilemektedir. Üç boyutlu üretkenlik sistem ters döndüğünde sorunların katlanmasına neden olmaktadır. Yıllar itibarıyla oldukça fazla değişkenin etki ettiği bir ilişkiler zinciri içerisinde varlığını sürdüren sucul kaynaklar her zaman izlenmeli ve değerlendirmeler sonucu bu kaynağın kullanımı ile ilgili kararlar alınmalıdır.

Karar alıcı mekanizmanın en temel eksikliği ise stok izleme çalışmalarının başlatılmamasıdır/eksikliğidir. Avrupa Birliği’ne bağlı “Balıkçılık Bilim, Teknik ve Ekonomi Komitesi” (Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF)) Akdeniz’deki stoklar için her yıl düzenli izlemeler yürütmektedir. Bu komite Karadeniz’de de ülkemiz uzmanlarının katılımı ile toplantılar ve değerlendirmeler yapmaktadır, ancak sürekliliği konusunda pozitif olmak pek mümkün değildir.

Balıkçılık sektörünün içine düştüğü bu döngüden çıkışını sağlayacak önlemleri ve çözüm önerilerini üretecek insan kaynağı ve bilgi birikimi vardır. Burada anahtar rol karar alıcıların bu bilgi birikimini kullanma kararlılığıdır. Çünkü süreç uygun görüldüğünde “stoklar üzerinde izleme çalışmaları yapmayan” karar alıcı mekanizma sistem aksaklıkları ortaya çıktığında günlük kararlar almaktan vazgeçerek bütüncül bir eylem planıyla balıkçılığın yönetmelidir. Günümüz Türkiye’sinde balıkçılık yönetiminin çıktığı kontrollerinden



BALIKÇILIK

olan minimum avlanabilir boy limitlerinin altında olan bireylerin yakalanması sorunu oldukça göze çarpmaktadır. Bu konunun güncelliğini yitirmeyen ve simgesel örneği “lüfer” balığının henüz ilk üreme boyuna gelmemiş bireylerinin “çınakop” adı altında ve hatta zaman zaman “Defne Yaprağı” adı altında sanki başka türlermiş gibi tezgâhlarda satılırken görülmesidir. Burada maalesef Tarım ve Orman Bakanlığı’nın denetimleri yetersiz kaldığı çok açıktır. Türkiye balıkçılığında geleneksel olarak palamut ve lüfer türünün farklı boydaki bireyelerine farklı isimler verilmiştir ancak stokların durumunun ve geleceğinin tartışıldığı günümüz koşullarında her bir türün her bir bireyi en az bir kere üreme şansı verilmeden stoktan çekilmemelidir. Bu evrensel bir kuraldır.

Minimum karaya çıkarma boyu (MLS) Türkiye balıkçılık yönetiminde yaklaşık 45 tür için uygulanmaktadır. Bu uygulama her türün bireyelerine en az bir kere üreme şansı vermek ve stokun korunmasını sağlamak için uygulanmaktadır. Ancak zaman zaman İstanbul Balıkhanesi’nde yapılan denetimler dışında tamamen işlevsiz kaldığı anlaşılmaktadır. Avlanması yasak olan boydaki bireyler yerel pazarlarda satışa sunulmaktadır. Yani avlanması yasak olan bir ürünün satışı adeta yasak olmadığı anlaşılmaktadır. Bu anlamsız döngü bilinçli balıkçıların da inançlarını zedelemekte ve bu illegal faaliyete yönlenmesine neden olmaktadır.

Denetimlerin sıklaştığı zamanlarda ise ürün güverte üzerinde seçilerek yasal olarak uygun olamayan bireyler ölü olarak denize geri atılmaktadır. Burada vurgulanması gereken “balığı güverte yerine denizde seçmektir”. Av aracı seçiciliği olarak isimlendirilen bu süreç için her av aracına özgü metotlar

mevcuttur. Bunlardan birisi kullanılan ağ gözü açıklıklarının arttırılmasıdır. Uygun ağ göz açıklığı kullanıldığında minimum karaya çıkarma boyunun altındaki bireylerin oranı azalacaktır. Bu noktada bir görevde tüketici bilincine düşmektedir. Çünkü satış kanalı açık kaldıkça ve yenileri buldukça arza neden olmaktadır. Toplum su ürünleri tüketiminin yönetsel anlamdaki gereklilikleri bakımından bilgilendirilmelidir.

Çünkü diğer bir bakımdan bu sorun toplumun kaliteli proteine ulaşmasında ileride gıda güvenliği boyutuyla karşımıza çıkabilir. Bu noktada en işlevsel öneri, orkinos avcılığında ICCAT tarafından uygulanan gözlemci modeli olacaktır. Endüstriyel filonun temsilcisi her bir teknede görevlendirilecek Su Bilimleri ve Mühendisleri /Su Ürünleri Mühendisleri / Balıkçılık Teknolojisi Mühendislerinin balıkçı teknelerinin balıkçılık sezonu boyunca balıkçılık yönetimde uygulanan tedbirlere uyumu konusunda denetimleri sağlayacaktır. Eğer teknede mühendis istihdamı olanaklı değilse ülkemizde belirlenmiş balık çıkış noktalarında yeterli sayıda yetkin mühendis bulundurulmalıdır. Bu tür bir denetleme mekanizması denetimleri sahada/yerinde yapılması bakımından oldukça önemlidir.

KIYISAL KAYNAKLAR VE EKOSİSTEMİN KORUNMASI İÇİN BİR PLAN HAZIRLANMALI

İnsanlık tarihi boyunca kıyısız doğal kaynaklar, gelişen toplumların ekonomik ve sosyal gelişmesine olanak vermiş, kıyısız bölgelerin ve toplumların kalkınmasında diğer alanlara göre daha önemli katkılar sağlamıştır. Kısacası kıyısız alanlar oldukça üretkendir. Kıyısız kaynaklar ve ekosistemin korunması ve geliştirilmesi için bütünleşik bir plan hazırlanması gerekmektedir. Avrupa

Birliği (AB) Konseyi 2006 yılı itibarıyla yürürlüğe koyduğu düzenlemede (COUNCIL REG. (EC) No. 1967/2006) gırgır avcılığını kıyıda en az 300 metre mesafe içerisinde ve 50 metreden sığ sularda yasakladı. Endüstriyel balıkçılığın kapasite bakımından en büyük paydaşı olan gırgır tekneleri için Türkiye’de ise bu derinlikte yasak 18 metreden 24 metreye çıkarıldı ama mevzuat uygulamaya geçirilirken herhangi bir bilimsel çalışma yapılmadı ve yapılmamaktadır. Gırgır ağları operasyon yapılırken, yapılan balıkçılığın doğası gereği oldukça fazla alan kaplamaktadır. Bu operasyonlar sırasında ister istemez diğer küçük ölçekli balıkçıların kullanacağı alanlar daralmaktadır.

Özellikle İstanbul Boğazı gibi dar su yollarında bu çatışmalar kaçınılmaz hale gelmektedir. Kullanılan gırgır ağlarının derinliği nedeniyle sığ alanlarda ağların fazlalığı deniz zemininde fiziksel tahribata neden olmaktadır. Bu nedenle gırgır balıkçılığı için uygulanacak bu derinlikte yasak sahada yapılacak çalışmalar sonucunda AB kurallarına uyum çerçevesinden ele alınmalı ve kıyısız alanların korunması için 50 metreye çıkarılmalıdır.

İstanbul Boğazı’nın doğal yapısından kaynaklı kıyı şeridi boyunca derinlikler 24 metre yasağına uygun olup, trafik hattı ile kıyı arasında kalan dar mesafede gırgır tekneleri tarafından çapları oldukça büyük ağlarla avcılık yapılmaktadır ve bu mevcut yönetmeliğe uygundur. Ancak yüzey akıntısı ile ağlarının suyun altında kalan torba kısımları trafik ayırım hattına sürüklenmektedir. Böyle durumlarda tekneler ağa dolan balığın neden olduğu yük ve manevra yeri kısıtlılığı sebebi ile ağlarını nete sahaya almakta sıkıntılar yaşamaktadır.



BALIKÇILIK



<https://www.denizbulten.com/haber-istanbul-bogazi-nda-urkuten-goruntu-32876.html>

Trafik ayırım hattından geçiş yapan gemiler ise balıkçı teknelerinden nete geçtiklerini değerlendirse de su yüzeyi altında kalan balıkçı ağlarının pervanelere dolaşması riski mevcuttur. Ayrıca boğazdaki avcılığa uygun olan bölgelere göre sayı ve büyüklük açısından fazla olan gırgır tekneleri trafik ayırım hattını işgal etmeseler bile, yerel trafikteki gemilerin manevralarını ve rotalarını

işgal ettiği ve “Kandilli-Bebek Arasında” balıkçı teknelerinin ekstra stres yüklediği ve olası kaza riskini arttırdığı tespit edilmiştir (Karahalil, 2016).

Bu nedenle İstanbul Boğazı’nda balıkçılık yönetimi düzenlemeleri mutlaka deniz trafiği dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir. Balıkçı teknelerince avlanan ve karaya çıkarılan av miktarının



İstanbul Boğazı’nda balıkçılık yapan küçük tekneler (Karahalil, 2016)

değiştirmelerini kaçınılmaz kılarak trafik ayırım hattını kullanmalarına ve trafik ayırım hattını işgal etmelerine sebep olmaktadır (Karahalil, 2016). Endüstriyel teknelerin yanı sıra 15 metre altı küçük balıkçı teknelerinin hemen her bölgede problem oluşturduğu, güney giriş çıkışındaki bölgede özellikle “Sarayburnu Haydarpaşa Limanı Arasında” yoğun yerel trafikle birlikte trafik ayırım hattının

sınırlanması balık stoklarını korumanın ve sürdürülebilirliği sağlamanın en önemli aracıdır. Bireysel Devredilebilir Kota olarak da adlandırılan balıkçılık kotası, balıkçılıkta izin verilen av miktarı veya balık tutma çabasında bir balıkçının payını tanımlar. En ideal balıkçılık yönetimi uygulamasında, bir tür veya stok için sürdürülebilir bir av veya avcılık çabası bir balıkçılık sezonu

için belirlenir ve genellikle Toplam İzin Verilebilir Av (TAC) veya Toplam İzin Verilen Çaba (TAE) olarak adlandırılır. Balıkçılık kotasının, bu TAC’nin (ağırlık olarak) veya TAE’nin (av aracının miktarı olarak) bir kısmı balıkçılık kotası sahiplerine tahsis edilir. Av miktarına dayalı kota, bir balıkçının bir yıla kadar sürebilen bir balıkçılık sezonunda belirli bir miktarda (genellikle ton cinsinden) bir balık türü, balık stoku veya bazen bir grup türü / stoku yakalamasına olanak tanır. Bu noktada, ülkemizde bazı türler için (hamsi, beyaz kum midyesi gibi) daha önce uygulanan kota uygulaması tüm stoklar için bölgesel balıkçılık uygulaması kapsamında mutlaka hayata geçirilmelidir. İstanbul Boğazı gibi hassas habitatlarda tüm teknelere sağlanan “açık erişim modeli” yerine en azından “kotaya dayalı yönetim modeli” üzerinden korumacı tedbirler alınmalıdır.

Sonuç olarak, balıkçılık yönetimi genellikle, münhasır mülkiyet haklarının olmayışı nedeniyle balık stoklarının aşırı avlanmasıyla sonuçlanan “müşterek kaynakların trajedilerine” bir çözüm olarak görülür.

Koruma standartlarının belirlenmesi, üreme kapasitesi, büyüme özellikleri ve ilk yaşam evrelerinden balıkçılığa karşı savunmasızlık boyutuna kadar hayatta kalmayı etkileyen faktörler gibi temel yaşam öyküsü özelliklerinin anlaşılmasına bağlıdır. Balıkçılık yönetimi zorunlu olarak kaynakların korunmasını, alternatif yönetim stratejilerinin ekonomik sonuçlarının ve yönetim kararlarını etkileyen sosyal bağlamın da dikkate alınmasını gerektirir.

**Karahalil, M. 2016. İstanbul Boğazı Gemi Trafiklerinde Balıkçı Teknelerinin Seyir Emniyetine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi.*



BALIKÇILIK

TÜRKİYE BALIKÇILIĞININ KİLİT İSMİ: “HAMSI”



PROF. DR. CELAL ATEŞ

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ SU
ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ, SU ÜRÜNLERİ AVLAMA
TEKNOLOJİSİ ANABİLİM DALI BAŞKANI

Türkiye balıkçılığının kilit ismi hamsidir. Ülkemizdeki balıkçılığın %70-80 oranında avlama kapasitesi gösteren ve Karadeniz halkıyla bütünleşmiş, köftesinden turşusuna kadar lezzetlendirilmiş bir gerçek üründür. Marmara Denizi'nide kapsayan büyük bir bütündür, hamsi sektörü. Balık unu ve taze yem olarak akuakültürün bir parçasıdır. Gırgır balıkçılarının ana hedefidir. Diğer balık popülasyonlarının başta Palamut ve Lüferin balıklarının takip ettiği besin kaynağıdır.

Hamsinin çokluğu ve azlığı diğer popülasyonlar üzerine olumlu ve olumsuz etki yapar. Sektörün ana hedefidir. Türkiye'deki %10'luk avlanma gücünü oluşturan Gırgır Balıkçılığının ilk ava çıkışlarındaki hedefidir. Bu olayların diğer

bir boyutu Hamsi Balığının biyolojik varlığını sürdürme sorunudur. Yıllar öncesinden hamsinin boy limitinin 11 mi, yoksa 9cm mi olsun tarzındaki yaklaşım bilinçsiz bir medyatik olaydır. Aşırı av baskısı, deniz trafiği ve artan balık unu fabrikaları ile lojistik faaliyetlerin etkisi hamsi popülasyonu üzerinde olumsuz etki oluşturmuştur.

DENİZLER HEPİMİZİN ORTAK ALANIDIR

Dolayısı ile Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü yaptığı kontrol sonucunda avlanma boy limitleri altına düşen hamsini balığının popülasyonunun sürdürülebilir limitleri zorladığını düşünerek av yasağı kararını almıştır. Hamsinin biyolojik ömrü 5 yıldır. Üreme olgunluğuna ikinci yaşı itibari ile ulaşmış olur. Fakat her yıl avlanan miktarlarla, doğal ölüm nedenleri ile aşırı bir baskıya girdiğinin bir işareti olarak avlanan balık boyları 9 cm.'in altında kalmıştır. Süreci durdurmak en gerçekçi bir yaklaşımdır. Tabii en büyük eksiklik hamsi popülasyonlarının tam

olarak belirlenmemiş olmasıdır. Son beş yıllık veriler zaten bu durumun bu hakla geleceğinin bir işaretini vermiştir.

100 bin tonun altına inmiş hamsi avcılığı popülasyonun çöktüğünün bir belirtisidir. Hamsi av miktarları Türkiye'nin total av miktarlarının bir ölçüsüdür. Denizlerimizden %16 oranında direkt ve dolaylı olarak %25 oranında ham protein elde edilmektedir. Bu besin kaynağının korunması ve sürdürülmesi gerekmektedir.

Dünya avlanma kotları, av yasakları ve ağ göz açıklıklarının belirlenmesi ve uygulanması ile çalışmaktadır. Tekne boyları ve güçlerinin standart hale getirilmesi ve sömürü anlayışından uzaklaşılması gerekmektedir.

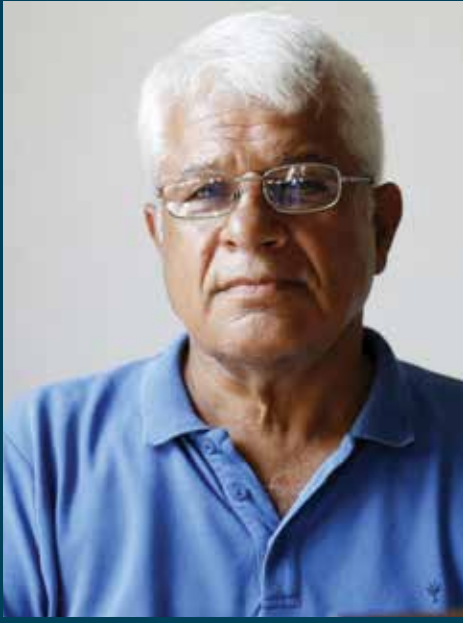
Denizler hepimizin ortak alanıdır. Paylaşması bilmek gerekmektedir. Daha bilinçli, anlayışlı ve hassas ve eğitilmiş balıkçı camiası ile sorunların çözüm yolları bulunabilir. Bereketli ve bilinçli sezonlarımız olsun...





BALIKÇILIK

BALIK STOKLARINDAKİ AZALMA



PROF. DR. MEHMET GÖKOĞLU
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ SU ÜRÜNLERİ
FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ

Denizler ve akarsular bir bütün olan sucul ekosistemi oluşturur. Bu bütünün unsurları bir birine sıkıca bağlıdır ayıramazsınız. Sucul ekosistemin içinde yaşayan canlılardan balıklar, insan beslenmesinde eşsiz bir gıda kaynağıdır. Gerek yurt içi gerekse yurt dışında balık eti çok iyi talep gördüğünden dolayı balık avcılığı bir çok insanımızın gelir kaynağı olmuştur.

Balığın eti, bugün sadece avlanılan ülkenin değil, ayrıca uluslararası ticaretin önemli malı haline gelmiştir. Bu mal sürekli olarak da talep artışı görmektedir. Artan talebi karşılamak için en kolay ve ucuz olanı, talebin avcılık yoluyla karşılanmasıdır. Diğer bir karşılama yolu da balık yetiştiriciliğinin yapılmasıdır. Ancak yetiştiricilik yoluyla karşılama

yüksek yatırım, sermaye, zaman, bilgi, emek ve iş gücü gerektirmektedir.

Ayrıca bu yolla elde edilen ürünle kıyaslandığında halkın yaklaşımı doğadan gelen, yani avcılıktan yana olmaktadır. Bu sebepler ve düşük bir sermaye gerektirdiği için yatırımlar avcılıktan yana olmuştur. Av gücümüz AB ile kıyaslandığında çok yüksek bir av gücümüzün (yaklaşık %20) olduğu görülmektedir. Balıkçılık av gücümüz, 2019 verilerine göre tekne sayısı 18 055 adettir. Bu sayının 15 315 adedi deniz, 2 740 adedi de iç sularda avlanmaktadır. 2000 yılında avcılıkla elde edilen su ürünleri miktarımız 460.465 ton iken bu miktar 2010 yılında 445.680 tona, 2019 yılında da 431.572 tona düşüş göstermiştir (TÜİK 2019). Bu düşüşün karşısında ise teknolojik açıdan tekneler daha iyi bir donanıma sahiptir. Bu veriler bize balık stoklarımızda bir azalmanın olduğunu gösteren kanıtlardır.

STOKLARDA AZALMANIN NEDENLERİ

1- Aşırı av baskısı ve doğal stokların sömürülmesi, 2- Su kaynaklarının kirletilmesi, 3- Kıyı yapılarının bozulması, 4- Av yasaklarında yapılan yanlışlıklar (ağ göz açıklığı, boy, dönem gibi), 5- İlegal balık avcılığı, 6- Kıyı yapılarının bozulması (sulak alanların kurutulması ve bozulması), 7- Boğazlarda gemi trafiği ve ses kirliliğinden balık göçlerinin etkilenmesi, 8- Küresel ısınmanın etkileri (egzotik türlerin girişi ve baskısı, ısınmanın üreme ve balık göçlerine etkisi), 9- Doğru bir stok tespiti ve yönetimini yapamamamız, 10- Tatlısu kaynaklarının yatak değişimi (baraj, HES yapımları) ve denize ulaşan miktarda azalma gibi faktörler sayılabilir.

İŞ İŞTEN GEÇTİ

Burada kısaca kirlenmeden bahsedeceğim. Gün geçmiyor ki tatlı su kaynaklarında balık ölümleri görülsün. Oysa tatlı sular denizlerin kan damarlarıdır. Denizleri besin açısından besler, tuzluluğa, sıcaklığa pH'aya, plankton oluşumuna katkı sağlar. Tatlısu ağzlarında balık yavruları beslenir, serpilir gelişir. Ancak tatlı sularımıza baktığımız zaman kirletildiğini hatta bazılarında balıkların yaşamadığını görüyoruz.

Son olarak ulusal basına da yansıdı Düden Çayı'nda (Antalya) yaşananlar örnek gösterilebilir. Düden'den önce (1.5 ay) Sarısu Çayı'nda (Antalya) balık ölümleri görüldü. 4 yıl önce Köprü Çayı'nda (Antalya) yaşandı aynı manzara. Köprü Çayı suları kaynak kökenlidir. Yer altından beslenir. Balığın ölmesi mümkün değildir. İlgililer yetkililer sadece su ve balık örneği aldı. Sonuç yok. Şimdi de Düden, kirleten üç işletmeye 10.000.000 TL ceza kesilmiş. Doğayı katletmenin bedeli bu mudur? Saydığım 10 maddenin hepsini burada anlatmaya kalkarsam kitap yazılır. 2 sirküler öncesi 15 Mayıs – 15 Haziran arasında Kuzu/Akya/Avcı olarak adlandırılan Serioladumerili'nin avcılığı serbestti.

Bu tarih balığın yumurta bıraktığı ve yumurtlamak için sürü oluşturduğu dönemi oluşturmaktaydı. Kısacası yumurtlayacak anaçların sürüler halinde tutturulduğu dönemleri gördük biz. Bunun yanlış olduğunu defalarca söylememe rağmen avcılığa müsaade edildi. Bugün çok nadir yakalanan balık oldu kuzu. Bitme aşamasına geldi. Sonradan haklıymışsınız denildi, ama iş



BALIKÇILIK



işten geçti. Hatta Akya olarak sirkülerde Lichiaamia'yı verdiler. Oysa bu balık dalga altı, lagün nehir ağzı balığıdır. Maksimum 0-50 m derinlik arasında görülür. "Siz hiç dalgada avlanan gırgır teknesi gördünüz mü?" sorusunu da sordum ben bakanlık yetkililerine o zaman.

AZALAN TÜRLER

Karadeniz ve Marmara'da birçok balık yok olmak üzere. Orkinos, Kılıç, Uskumru yok olma aşamasında. Diğer türlerin popülasyonları da oldukça azalmıştır. Nerede o torikler, lüferler, sardalyalar, istavritler, istakozlar, böcekler, kupezler, mezigitler, eşkinalar, izmaritler... Akdeniz, Ege'de Kuzu/Akya/Avcı, granyoz, orfoz, lagos, mentik/Çipura, karakulaklar, patlak/pörtlek sardalya, izmarit, kolyos, kefaller oldukça azaldı. Bu balıkların yerini Kızıldeniz orijinli egzotik türler aldı. Sardalyamızın ve kolyosumuzun yerini

Etrumeusgolanii (Kızıldeniz sardalyası) aldı.

Hamsi avının yasaklanması noktasında bakanlık tarihinde ilk kez güzel bir şey yaptı. Balık ve balıkçı takip edilmeli. Kısacası dağ fare doğurdu. Aldıkları karara aynen katılıyorum. Balığı takip te ediyorlar gördüğüm kadarıyla. Sürdürülebilir hamsi avcılığı için bu gerekliydi.

YUNUSLARIN AVLANMASI KONUSU

Yanlış bir yaklaşımdır. Yunuslar bazen kazaen ağlarda tutularak zaten kendi ölmektedir. Hamsi yiyorlar diye öldürme yaklaşımı katliamdır. Her canlının yaşama hakkı vardır. Deniz onların yaşam alanı ve ortamıdır. Denizde olan her şey önce onların hakkıdır. Hamsiyi biz de yiyoruz, onların yaşam alanına müdahale ediyoruz. Hatta haddinden fazla tutup tüketiyoruz. Buna ne diyeceksiniz o

zaman? Biride bizi mi öldürecek. Talihsiz bir açıklamadır. Ayrıca dünyaya rezil olur, bunun açıklamasını da yapamayız. Sosyal medyaya geçen bir vatandaşımız "bundan sonra hamsi yemiyorum hakkımı yunuslara bırakıyorum" diye yazmış. O sözü getirdiniz aklıma.

Sürdürülebilir balıkçılık için alınan tüm kararlar bu işten ekmek kazanan balıkçılarımızın lehinedir. Onların çocuklarına, torunlarına da bir şey bırakmaktır. Onların çocukları, torunları da balıkçılıktan ekmek yesinler. Kaynaklar sonsuz değil tükenebilir. Önemli olan sürdürülebilirdir. Biz sularımızın kirlenmemesi için kararlar almalıyız. Sularımız temiz pırl pırl akmalı. Deniz kirliliğini önleme çalışmalarına önem vermeliyiz. Kıyısı olan denizler için örnek ülke olmalıyız. Bütün sularımızda balıklar yüzmeli o zaman balıklarda da artış görülecektir.



BALIKÇILIK

HAMSI...



PROF. DR. MEHMET KOCABAŞ
KTÜ ORMAN FAKÜLTESİ YABAN HAYATI
EKOLOJİSİ VE YÖNETİMİ BÖLÜM BAŞKANI

Küçük sivri balık anlamına gelen, en fazla planktonla beslenen pelajik balıklardan olan hamsi (Nikolsky vd., 2018; URL 1, 2021), subtropikal iklim denizlerinde 400 m derinliğe kadar olan alanda yaşayan oseanodrom bir deniz balığıdır. Dünyada, denizlerde 140 kadar türü vardır (URL 2, 2021). Bizi ilgilendiren Karadeniz'deki hamsi türü Avrupa hamsisi *Engraulis encrasicolus* (Linnaeus, 1758) türüdür. Ancak lokal popülasyonları, kıyı ve açık deniz (offshore) ekotipleri de bulunmaktadır. Örneğin Azak hamsisi *Engraulis encrasicolus maeoticus* (Pusanov, 1926) ve Karadeniz hamsisi *Engraulis encrasicolus ponticus* (Genç vd., 2018).

En iyi uyum sağladığı su sıcaklığının 21°C olduğu kabul edilmektedir. En

çok Karadeniz, Azak Denizi, Marmara Denizi, Akdeniz'de ve zaman zaman da nehir deltalarında da dağılım gösterirler. Süveyş Kanalı, Süveyş Körfezi, Norveç ile Londra arasındaki Avrupa kıyıları, Güney Afrika'da az sayıda bulunur. Estonya ve Saint Helena adasında da görüldüğü kaydedilmiştir. Sürüler halinde yaşar, özellikle beslenme göçlerinde 1 metre küp suda 800 bireye kadar bulunabilirler. Hamsi 18-20 cm'e kadar büyüyebilir. Ocak-Mart arasında beslenmek için sahillere yaklaşır. Gündüzleri 30-40 m. derinlerde, geceleri yüze yakın sulara bulunurlar. Bir yaşından itibaren olgunluğa erişip 18-20°C sulara, 25-60 m derinliklerde ve az tuzlu sulara üreyip yaklaşık 40.000 yumurta döker. Kayıtlara geçmiş en uzun yaşam süresi 5 yıldır (URL 3, 2021).

Karadeniz'in kuzeyinde yazın yumurtlayan ve dağınık bulunan hamsi, su sıcaklıklarının burada düşmesine ve vücutlarının yağ depolamasına bağlı olarak Güney Karadeniz kıyılarına doğru sonbahar-kış göçü kasım başlarında başlayıp, aralık ortalarına kadar sürmekte ve hamsi sürüsü aralık sonundan itibaren Kafkasya kıyılarına ulaşmaktadır. Batı Karadeniz'den kıyı sularını takip eden hamsi sürüsünün bir kısmı Sinop tarafından kuzeye yönelmektedir. Kafkasya kıyılarında kontrolsüz, aşırı ve illegal avcılığı (2-3 cm) ile geri kalabilen hamsi stoğu kuzeye doğru yolculuğuna devam etmektedir.

Bunun yanında kıyılarımızda tamamen lokalize olmuş, göç etmeyen ve yerli hamsi olarak adlandırabileceğimiz bir stok mevcuttur. Bu stok, palamut ve lüfer tarafından tüketilen, hamsinin kıyılarımıza

göçü başlamadan, özellikle kıydan uzak alanlarda avlanan stoktur (Genç vd., 2018).

Ancak hamsinin klasik göç hareketinde son yıllarda değişiklik ve yıldan yıla düzensizlikler gözlenmektedir. Bir önceki yıl avcılığın yoğun olarak yapıldığı bölgede bir yıl sonra avcılık neredeyse yapılamamaktadır. Bunun nedeni küresel iklim değişikliği ve hamsinin besini olan zooplanktonların hareket yönü olabilir.

HAMSI KARADENİZ KÜLTÜRÜNÜN VAZGEÇİLMEZİDİR

Türkiye denizlerinden karaya çıkarılan toplam avın %70'inden fazlası Karadeniz'den sağlanmaktadır (TUİK, 2018). Türkiye konum olarak deniz avcılığında altı Karadeniz ülkesi arasında avın %83'ü ile lider pozisyonundadır (FAO, 2018). Yıllara göre değişmekle birlikte toplam balık üretiminin %50'den fazlası hamsi avcılığından sağlanmaktadır. Avlanan ürünün yarısından fazlası taze tüketilirken (499.461 ton) 10-15 bin tonlara ulaşan miktarı soğuk hava depolarında muhafaza edilerek daha sonra iç piyasaya sürülmektedir. Bir miktarı işlenerek yurt içi ve dışına (177.074 ton) pazarlanmaktadır (TUİK, 2018). Daha çok hamsiye dayalı balık unu-yağı üretimi ise 130.917 ton (TUİK 2017)-47.276 ton (TUİK 2018) (yaklaşık 5 kg balıktan 1 kg balık unu yağı elde edilir= ~230.000-650.000 ton) arasında değişmektedir.

Karadeniz kültürünün de vazgeçilmezi olan hamsi, ülkemizin en ekonomik pelajik balık türlerinin başında gelmektedir. Türkiye kıyılarındaki hamsi avcılığı tarihsel döngü içerisinde



BALIKÇILIK

değerlendirildiğinde; hamsinin çok avlandığı yıllarda hamsi fabrikalarının almadığı fazlası tarlalara gübre olarak ya da yol kenarlarına dökülürdü. 1980’li yıllarda kıyılarımızda 6-7 ay av vermekte iken, günümüzde gerek çevresel parametrelerdeki değişiklikler gerekse av baskısı, hava muhalefetleri ve sürü davranışları nedeniyle azalan bir av süresine (1 Eylül-1 Nisan arası, >150 gün) neden olmuştur (Gücü vd., 2017). Karaya çıkarılan avın piyasada taze tüketim, işleme ve bunların dışındaki kısmının balık unu-yağı fabrikaların da yoğun talebinden dolayı temel hammadde olarak kullanılmasına yol açmıştır. Karadeniz’de avlanan hamsi tüm Türkiye’de besin kaynağı olmasının yanında sektörde çalışanlara da çok ciddi istihdam kaynağı oluşturmaktadır.

Hamsi protein, sodyum, iyot, omega 3, fosfor, potasyum, magnezyum vitamin ve folik asit, B12, B2, E, K ve D vitaminleri açısından da oldukça zengin bir besin kaynağıdır. Mineraller de hamside bol miktarda mevcuttur. Selenyum, fosfor, kalsiyum, demir, magnezyum, sodyum ve iyot gibi birçok minareli değerleri taşımaktadır (URL 3, 2021).

Son 30 yılda %300 artan av filosuna (Zengin, 2019), (2018’de av izni olan gırgır tekneleri sayısı 1.955 ve pelajik trol teknesi 1.297 adet (avlanan hamsinin %10-15’i, pelajik trol teknelerinden) (Gücü, 2018)) [Hamsi avlama ruhsatı olan 250 tekne (%85-90’i bu tekneler ile)] ve donanım özelliklerine karşın Karadeniz’de av miktarında paralel bir artış sağlanamamıştır.

Oysaki son yıl hariç diğer yıllarda avlama kotasından daha fazla avcılık yapıldığına dair görüşler vardır (Dağtekin vd., 2015). Haber kanallarından da duyuyoruz ki tek bir tekne günde 100 ton hamsi

avlayabiliyor. Bu şekilde birkaç tekne bir popülasyonu talan etmemelidir.

Karadeniz diğer denizlere göre düşük tuzluluk oranına sahip olduğundan acı su karakterindedir. Bu özelliği balık faunasındaki tür kompozisyonuna yansımıştır. Karadeniz’de diğer denizlerimizle kıyaslandığında çok daha az balık türü bulunmakta, ancak türdeki birey sayısı oldukça fazladır. Karadeniz’de toplam 56 farklı familyadan 189 balık türü yaşamaktadır. Bunlardan üç tanesi istilacı türdür.

etkisi ile Kızıldeniz ve Süveyş Kanalı yoluyla halen devam etmektedir.

Karadeniz’deki en önemli sorun “aşırı hamsi avcılığı”dır. Bunların yanında av miktarı, av çabası, av filosunun ve gücünün artırılması, kontrolsüz avcılık, kirlilik, ekosistemdeki değişimler, egzotik türlerin Karadeniz’e girmesi, kıyasal bozulmalar/antropojenik faktörler, Karadeniz’de yaşayan pretatörler (yunus, palamut, su kuşları) gibi birçok nedenlerde bu sorunu tetiklemektedir (Şekil 1).

KOCAELİ SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ

	Kooperatif Adı	Bulunduğu İlçe
1	S.S. Kocaeli Su Ürünleri Koop.	İzmit
2	S.S. Yarımca Su Ürünleri Koop.	Körfez
3	S.S. Darıca Beldesi Su Ürünleri Koop.	Darıca
4	S.S. Eskişehir, Gebze Su Ürünleri Koop.	Gebze
5	Gölcük İlçe Merkezi ve İhsaniye Su Ürünleri Koop.	Gölcük
6	S.S. Bağırçanlı Köyü Su Ürünleri Koop.	Kandıra
7	S.S. Kefken ve Çevre Köyleri Su Ürünleri Koop.	Kandıra
8	S.S. Karamürsel Su Ürünleri Koop.	Karamürsel
9	S.S. Ereğli Su Ürünleri Koop.	Karamürsel
10	S.S. Hereke Beldesi Su Ürünleri Koop.	Körfez
11	S.S. Körfez İlçe Merkezi Su Ürünleri Koop.	Körfez

Şekil 1. Karadeniz’de 1970-2016 Hamsi av verimi değişimi (Zengin 2019’dan alınmıştır)

SORUN AŞIRI HAMSİ AVCILIĞIDIR

Karadeniz’deki balıklarının büyük bir çoğunluğu (%81) demersal ve semi-pelajik türlerden oluşmaktadır. Türkiye kıyılarında 32 türün avcılığı yapılmaktadır. Bu 32 adet tür içerisinde beyaz kum midyesi, deniz salyangozu ve Akdeniz midyesi gibi omurgasız türler de dâhildir. Bu 32 türden sadece 12’si ekonomik öneme sahiptir. Karadeniz’deki avın % 98,3’ü bu 12 türden elde edilmektedir. Bu balık türleri içerisinde ilk grubu küçük pelajik türler (hamsi, istavrit, çaça ve tirsi) oluşturmaktadır (Zengin, 2019). Günümüzde Karadeniz’in fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerindeki değişiklikler küresel iklim değişikliklerinin

Hamsi ekolojik olarak oldukça önemlidir. Diğer balık türlerinin beslenmesinde önemli yer tutmaktadır. Planktonik üretimi besin zincirinin üst halkalarına taşıyan ve yemlik balık ya da foragefish olarak tanımlanan hamsi, çaça, sardalya vb. gibi küçük pelajik balıklar deniz ekosistemin en önemli parçasıdır. Deniz ve okyanuslardaki ekonomik pelajik balıkların hemen hemen tamamı karnivor türlerdir ve bu yemlik diye tabir ettiğimiz küçük balıklarla beslenir.

Son yıllarda pazardaki balık talebinin artması; ahşap 3-5 tayfası bulunan, 3-5 ton balık avlayabilen teknelerden, 50-70 m büyüklüğündeki, 50-100 ton



BALIKÇILIK



hamsi avlayabilen saç teknelere geçilmiş, tekne motor gücü artırılmış (100-750 Hp), ağ malzemelerinde kalite büyüklük ve derinlik (bir kaç yüz metreden 1-2 km boya, 20 metre derilikten 100 m derinliğe) artırılmıştır (dayanıklı sentetik ağlar, güçlü çelik halatlar). Ağların suya atılma ve toplanmasında ağ makarası ve gerekli mekanik donanımlarda teknolojiyenin nasibini almıştır. Bunların yanında teknelerde balık sürülerini rahatlıkla bulabilecek echo-sounder ve sonarlar gibi dijital materyalin temini-kolaylığı gibi önemli teknolojik gelişmeler sağlanmıştır. İş gücü ve zamandan tasarruf edebilmek adına av teknesine taşıyıcı teknelerde eklenmiştir.

Yakalanan balığın taşıyıcı tekneye aktarabilmek için 'fish pump' adı verilen hidro-mekanik balık pompası sisteme ilave edilmiştir. Gece aydınlatma ihtiyacını karşılamak üzere ya 'büyük jeneratörler' veya ikinci bir jeneratör teknelere koyulmuş, teknede sürekli elektrik bulunması sonucunda ambarlarda soğuk hava depoları ve derin dondurucular oluşturulmuştur. Sonuçta uzun süre denizde kalabilen, kıyıdan uzak mesafelerde yön ve yer tayini yapabilen "su üstü radarları" bulunan gelişmiş

tekneler devreye girmiştir. Bu şekilde teknolojik olarak gelişen ve büyüyen hamsi av gücü, hamsi popülasyonunu aşırı ve kontrolsüz olarak sömürmüş sonuçta bu tekne sahipleri kendilerini amorti edemez hale gelmiştir. Normalde iskarta diye adlandırılan balıkların maksimum %3-5'den da az olması gerekirken, avlanan popülasyondaki küçük bireylerin oranı yüksek olması sebebiyle birçok tekne verimli bir av yapamamaktadır. Bazı tekneler operasyon sonrasında elek kullanarak kasaladıkları hamsiyi komisyonculara, elekten geçiremedikleri hamsiyi ise dökme olarak fabrikalara göndermeye başlamıştır. Avcılık açısından bu sürüdeki bireyler daha çok hamsi için uygulanan 9 cm'lik yasal av boyunun altında olduğu için bu şekilde bir çözüm üretmişlerdir. Ancak bu tür bir uygulama yasal açıdan illegaldir ve gerek biyo-kütle, gerekse de ekonomik açıdan hamsi stoklarının azalmasına kesinlikle yol açmaktadır (Zengin, 2019). 1980'den sonra Türkiye'deki ekonomik değişimle birlikte kentleşme süreci de hızlanmıştır ve nüfusun çoğu kentlerde yoğunlaşmaya başlamıştır. Sahil bölgelerindeki artan şehirleşme ile birlikte, evsel ve sanayiye ait kirleticiler, kentsel alan kazanımı

ve bölgesel karayolu iyileştirme ve genişletme çalışmaları, dolgular yapılması sonucu kıyusal ekosistemler artarak tahrip olmuştur. Aynı dönemde deniz salyangozu avcılığının artışı kıyusal bentik ortamın biyo-çeşitliliğini büyük ölçüde etkilemiştir (Gümüş ve Zengin, 2011).

2000'li yılların başında canlı deniz kaynakları (balık stokları); özellikle dipte yaşayan, kalkan, barbunya, mezgit gibi ticari balık türleri çökme noktasına gelmiştir. 1980-2000 yılları arasındaki kontrolsüz aşırı avcılık sonucu 2000'li yıllardan sonra Sinop-Samsun-Ordu avlanabilir deniz salyangozu (su filtre canlıları) stokları çökmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son 15 yıla kadar hamsi konusunda sağlam çalışmalar yapılmamıştır. Ne stok ne de türün ekolojik istekleri bilinmemektedir. Ekosistem temelli bir yönetim işi oluşturmaktır. Hamsi göç yapan bir balık olması nedeniyle sürdürülebilir balıkçılık için Karadeniz'e komşu olan ülkelerin de içerisinde olduğu sürekli tekrarlanan çalışmalara ihtiyaç vardır. Farklı ülkelerde hamsi ile ilgili farklı av yasakları uygulamaktadır (Gürcistan'da 7 cm boy ve ağırlıkça %40 seviyesine kadar küçük birey avlanabilir). "Hamsi'nin Balıkçılık Yönetim Sistemi" acilen oluşturulması gereklidir. Hamsinin popülasyonunu yönetmek için, gerek bilimsel çalışmalar gerekse balıkçılık yönetim tedbirleri acilen alınmalıdır. Ekosistem bir bütün olarak ele alınmalı, sürekli izleme çalışmaları yapılmalı, balıkçılar ile işbirliği halinde çok hızlı yönetim tedbirleri alınması gereklidir. Ayrıca av ve yasak zamanları deniz takibi yapılarak her yıl yeniden belirlenmelidir.

Balıkçılık yönetimi için karaya çıkarılan av miktarının bilinmesi çok önemlidir. Bunun için Türkiye kıyılarında daha



BALIKÇILIK

sağlıklı veri elde etmek için karaya çıkış noktalarının etkinliği artırılmalıdır. Balıkçılığı meslek olarak yapmak gerekir. Karadeniz'den en çok biz yararlanıyorsak en çokta bizim korumamız gerekir. Bu konuda araştırma yapan yakın mesai arkadaşlarım stokların korunması adına devlet kontrolünde daha radikal kararların alınmasını önermektedir, bende aynı fikri paylaşıyorum. Hamsi için Sürdürülebilir Avcılık Şarttır. Hamsi popülasyonunu artırmak için Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin hamsi avında ortak kurallar oluşturması gerekir. Öncülük ülkemizin olmalıdır. Bu manada radikal kararlar alınabilir. Karadeniz'deki balık stoklarımız 90'lı yıllardaki seviyelerine dönene kadar devlet tarafından her türlü balıkçılık faaliyetlerine karşı bir "balıkçılık moratoryumu" ilan edilmelidir. Moratoryumdan kast edilen her türlü avcılık faaliyetine bir süre ara verme diyebiliriz. Bu tarz balıkçılıkta Moratoryum uygulayan ülkeler mevcuttur (Kanada ve bazı kuzey ülkeleri Codfish örneği). Bunu uygulamanın deniz ekolojisi yönünden faydaları olduğu gibi avcılar için ekonomik yönden ciddi sıkıntılar çıkaracaktır, bunu da not etmemiz ve çözüm üretmemiz gerekecektir. Bir defa şunu iyi bilmemiz gerekiyor, denizlerimizdeki balıklar yalnızca gemilerini donatmış olan avcılara ait değildir, 86 milyon insanımızdır. Avcılar şunu bilmeli, amiyane tabirle hamsiyi denize sen ekmedin ki biçme hakkın olsun, bunlar akarsulardan gelen nutrientlerin, planktonları beslemesi sonrada hamsinin beslenmesiyle süregelen uzun ve asla avcıların kontrolünde olamayacak muazzam bir süreçtir. Milli kaynaklarımızı hiç kimsenin sömürmeye hakkı yoktur.

Bakın göreceksiniz; hamsi avcılığı uzun süreli olarak durdurulduğunda öncelikle hamsi stokları canlanacak ardından ona

bağlı diğer balık türlerini tekrar görmeye başlayacağız. Hamside kısa vadede sonuç almak mümkün, ama hamsiye bağlı diğer balık türlerinde biraz daha uzun zaman alacaktır, neden dersiniz hamsinin cinsi olgunluğa gelme yaşı 1+ ile diğer türlerde bu süre türe göre daha fazla zaman almaktadır, örneğin kalkan balığı için +4 yıl gibi bir süreçten bahsedebiliriz.

Envanter çalışması yapılmasını, deniz ve balık izlenerek kota sistemine geçilmesinde yarar olacaktır. Denetimli avcılık kesinlikle şarttır. Çok türe dayalı stok tespiti yapılmalıdır. Yerli hamsi stoku kesinlikle korunmalıdır. Karadeniz kıyılarımızda bazı alanlar hamsinin sığınabileceği, avcılıktan korunabileceği bölgeler ilan edilmelidir. Fiili ruhsatlı av tekne sayısı netleştirilmeli ve balık avı meslek olarak yapılmalıdır.

Buna göre de meslek etiği belirlenmeli, yanlış yapan avcıya caydırıcı cezalar kesinlikle uygulanması gereklidir. Balık avlama ruhsatı alınabilmesi için sertifikalı balıkçı olunması gerekir. Denetim birimleri belirlenmeli ve daha etkin denetimler yapılmalıdır.

Hamsinin besin varlığı araştırılmalıdır. Aktif yıllık stok büyüklüğüne göre ya azaltılmış kota ya da tekne sayısı kısıtlamasına gidilmelidir. Amatör balıkçılığın belli prensiplere bağlanması, profesyonel balıkçı için geçerli menzil yasağının amatör balıkçılara da uygulanması gerekir. Av yasağı zamanında hiçbir teknenin küçüklerde dahil av yapmaması gerekir.

Balıkçı doğru veri verecek. İstatistikler doğru tutulacak. Hırsızlığa asla müsaade edilmeyecek. Biz denizi tamamen sömüreçliğimize, denizden lazım olanı almamız gerekiyor ki, sofralarımıza

büyük balık gelsin. Hamsi geçmişte vardı, bugün yiyeceğiz, gelecek nesil de yemelidir.

Kaynaklar

- Nikolsky, V. N., Yuneva, T. V., ve Chesalin, M. V., 2018. <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/sumae/Belgeler/6.%20Hamsi%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Ftay%C4%B1%20Bildiri%20Kitab%C4%B1.pdf>. TUİK, 2018. *Su Ürünleri İstatistikleri, Fisheries Statistics. Türkiye İstatistik Kurumu, Yayın No: 3876, Ankara. www.tuik.gov.tr*
- FAO. (2018), *The State of Mediterranean and Black Sea Fisheries, General Fisheries Commission for the Mediterranean, Rome.*
- Dağtekin, M., Genc Y., and Gücü A.C., 2015. *The purse seine fisheries economy in the BlackSea Turkey. In: GFCM Workshop on the Management of Anchovy in the Black Sea. 16–17 December 2015, Trabzon, Turkey. GFCM. 2017. Subregional Group on Stock Assessment in the Black Sea (SGSABS), 4 -9 Dec2017, Batumi, Georgia.*
- Gücü, A.C., Genç, Y., Dağtekin, M., Sakınan, S., Ak, O., Ok, M., Aydın, I., 2017. *On Blacksea anchovy and its fishery. Rev. Fish. Sci. Aquacult. 25, 230–244.*
- STECF, 2017. *Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries– Black Sea Assessments (STECF-17-14). Publications Office of the European Union, Luxembourg, EUR 27517 EN, JRC 98095 p 480.*
- Genç, Y., Başçınar, N.S., Dağtekin, M., Atılğan, E., Akpınar, İ.Ö., Erbay, M., Mısır, D.S., Aydın, E., Kutlu, S., Sağlam, H., Mısır, G., 2018, *Doğu Karadeniz'deki Girgır Balıkçılığını İzleme Projesi, Sonuç Raporu, TAGEM/HAYSÜD/2006/09/02.*
- Zengin, M., 2019. "Karadeniz Türk Balıkçılığının Yüz Yıllık Tarihine Genel Bir Bakış", *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 5/7, ss.31-67.*



BALIKÇILIK

KANSERE ÇARE BULAN MERSİNLİ BALIKÇI



DR. DERYA AKKAYNAK

MAKİNE MÜHENDİSİ VE OKYANUS BİLİMCİ

“Blavatnik Genç Bilim İnsanı” ödülüne layık görülen Türk bilim kadını olan, makine mühendisi ve okyanus bilimci Dr. Derya Akkaynak, Türkiye’de sık sık gündeme gelen “köpek balığı” başlıklı haberleri ele alarak doğaya verilen zararı dile getirdi.

Kasım ayında gazetelerde yer alan bir haberde şöyle yazıyordu: “Mersin açıklarında balıkçılar, yaklaşık 5 metre uzunluğunda ve 400 kilogram ağırlığında dev ‘pamuk’ cinsi köpek balığı yakaladı. Açıkta balıklara saldıran köpek balığı, 4-5 saatlik bir uğraş sonucunda yakalandı.” Köpek balıklarının bilinçli öldürülmesi haberlerini Libya gibi, Tunus gibi Akdeniz’in ekonomik olarak en kötü durumdaki ülkelerinden gelmesine alıştık. Türkiye denizlerinde öldürülmesi

için hiçbir sebep olmadığı gibi deniz ekosisteminde çok önemli bir yeri olan muhteşem bir hayvanın, 4-5 saat mücadele verilerek katledilmiş olması maalesef çok üzücü. Köpek balıkları (türlerine göre değişmekle birlikte) ilk defa 5-18 yaşlarında yavru verebildiği için ve her seferinde az sayıda yavruladıkları için, bu 400 kiloluk bireyi öldüren balıkçılar (dişi mi, erkek mi olduğunu bilmesek de) gelecek bir nesli de yok etmiş oldular; buna üzülmemek de mümkün değil.

Haberin devamı Mersinli balıkçının şu sözlerine yer veriyordu: “Bu balık tabii ki çok faydalı. Ciğerlerini çıkardık. Özellikle ciğerlerini kanser hastalarına ücretsiz olarak veriyoruz. Onlar da bunları kür olarak kullanıyor. Dünyada kansere yakalanmayan tek canlı köpek balığıdır. Yani köpek balıklarının eti ve ciğeri inanılmaz faydalıdır.” Yanlış bilgiler içeren bu sorumsuz sözleri okuduğumda kan beynime sıçradı. Köpek balığına üzülme bırakıp, bu safsatalara inanıp ‘faydalı’ diye, hem de bedava dağıtıldığı için, yüksek miktarlarda köpek balığı eti tüketen kanser hastalarını düşündüm.

KÖPEK BALIĞI ETİ YÜKSEK MİKTARDA AĞIR METAL İÇERİYOR

Benim annem kanserden öldü. Sayılı günü kaldığını bilen bir insanın, bir gün daha yaşayabilmek, çocuklarını, torunlarını bir gün daha görebilmek için kanserin kendisi kadar yıkıcı tedavilere razı olmasına, her şeye rağmen hayata tutunma mücadelesi vermesine birinci elden şahit oldum. Ülkemizdeki binlerce ileri evre kanser hastası gibi, annemin ‘kanseri yenme’ olasılığı sıfıra yakındı; aldığı yüzlerce kür tedavinin

hepsi sadece hastalığının ilerlemesini yavaşlatmak amaçlıydı. Her kürle saçları, tırnakları döküldü, bağışıklık sistemi sıradan, hafif bir hastalığı kaldıramayacak kadar zayıfladı. Vücudu, içinde en ufak katkı maddesi olan günlük gıdalara bile tepki vermeye başladı. Biz ailecek bu gerçeği yaşarken, “şunu yesin, bunun suyunu içsin, kansere iyi geliyormuş” tarzında, söyleyenin ağzından çıkan kelimeler üzerinde iki saniye durup düşünmediği öğütleri maalesef sıklıkla duyduk.

Mersinli balıkçının demecine yer verdikten sonra gazetecinin habere “köpek balığı eti ile ilgili böyle yaygın bir inanış var, ama bilimsel çalışmalar bu inanışın yanlış olduğunu gösteriyor” şeklinde devam etmiş olduğunu umdum, ama hayır. Haber demeçle bitmişti. Yani Kasım ayında ana akım medyadaki tüm gazetelerde yer alan bu haberde, balıkçının birinin ağzından tüm Türkiye’ye köpek balığı etinin kansere çare olduğu mesajı veriliyordu.

Köpek balığı eti yüksek miktarlarda ağır metal içerir. Ağır metaller, mesela cıva, tüketildiği zaman doğrudan insanın sinir sistemini etkileyen bir zehirdir. Görme, duyma, konuşma, koordinasyon becerisini etkilediği gibi, hareket ve beyin işlevi bozukluklarına da yol açabilir. Mersinli balıkçının kanser hastalarına ‘inanılmaz faydalı’ diyerek bol kepçeden önerdiği ve bedava dağıttığı köpek balığının ciğeri de yüksek miktarda A vitamini içerir. Normal sınırların üzerinde tüketildiğinde A vitamini de bir zehirdir. Kaldı ki, köpek balıklarının dünyada kansere yakalanmayan tek canlı oldukları, aksi defalarca kanıtlanmış bir



BALIKÇILIK



hurafedir. Mersinli balıkçının herhangi bir bilimsel kaynaktan araştırmadan, bu konuda uzmanlığı bulunan yetkin bir kişiye danışmadan, kulaktan (veya televizyondan) dolma bilgilerle sanki bu konuda bilgi sahibiymiş gibi kesin hükümlerle kanser hastalarına zehir tüketmelerini önermesi, zehirli eti bedava dağıtması, en basit deyişle sorumsuzluktur. Halk sağlığını tehlikeye attığı için bence suç da sayılmalıdır.

Ancak ülkemizde “bize çip takacaklar” düşüncesiyle mRNA aşısı yaptırmaya çekinen ciddi bir kitle varken, Mersinli balıkçıya -belli ki kendisinin içtenlikle inandığı- hurafeleri dillendirdiği için kızamıyorum. Bu sorumsuzlukta (veya kamu sağlığına karşı işlenen suçta) balıkçının sözlerini sorgulamadan, doğrulamadan servise sokan haber ajansı ve bu ajansın haberini alıp olduğu gibi kullanarak milyonlarca insana ulaştıran ana akım medyanın rolü üzerinde durulmasının daha acil olduğunu düşünüyorum. Hiçbir süzgeçten geçirilmeden, doğru uzmanlara danışılmadan hazırlanan

haberler, ‘köpek balığı eti kansere çare’ gibi yanlış ve tehlikeli mesajlar vermenin yanı sıra, hayvanları hedef haline getirebiliyor. Bir gazeteci “600 kiloluk canavar yakalandı, görenler şoke oldu”, “Marmara’yı köpek balıkları basmış”, “Mersin’de dev köpek balığı”, “Canavarın 500 tane dişi var” diye başlık attığında, okuyucuda şu yanlış düşünceleri yaratıyor: “Köpek balıkları bizim karasularımızda olmaması gereken, başka yerlerden insanlara zarar vermeye gelmiş istilacı, kontrol edilemeyen dev canavarlardır; köpek balıklarından korkmalıyız; köpek balıklarını öldüren balıkçı da kahramandır.”

BİLİM İNSANLARI ZAMANA KARŞI YAŞIYOR

Oysaki köpek balıkları Türkiye denizlerinde doğal olarak bulunan hayvanlardır, uzaklardan insan yemek için gelmiş, denizlerimizi basmış istilacılar değillerdir. Köpek balıklarının varlığı Türkiye adına bir zenginliktir; denizlerimizin sağlığına, balıkçının tutacağı balığın devamlılığına işaretler. Kazayla veya kasıtlı öldürülen her köpek

balığı için atılabilecek tek başlık, bizim sularımızda ve dünyada nesli tükenmekte olan hayvanlardan bir tanesinin daha avlanmış olmasının utanç verici olduğudur. Eti yenmemesi gerektiği için ekonomik değeri olmadığı gibi, öldürülen her köpek balığı ile Türkiye denizleri değersizleşmektedir.

Bugün bir iklim krizinin içinde yaşıyoruz. Denizlerimizin içindeki canlıların nesli aşırı avlanma, sezon dışı avlanma, hedef dışı avlanma, kirlilik gibi yerel etkenlere ek olarak, küresel ölçekte değişen iklimle, ısınan deniz suyuyla tehdit altında. Değişim o kadar hızlı oluyor ki, bilim insanları olanları kayda almak, anlamak, çare bulmak, yönetebilmek için zamana karşı yarışıyor. Artık deniz, balık, balıkçılık, 100 sene önce olduğu gibi değil, 50 sene önceki gibi değil, hatta 15 sene önceki gibi bile değil. Bu krizin ortasında medyaya büyük sorumluluk düşüyor. Gazetecilerin bu değişime ayak uydurabilmesi için bilim iletişimini öğrenmeleri, iklim, ekoloji okuryazarı olmaları bir seçenek değil zorunluluk oluyor.



BALIKÇILIK

KILIÇ DENİZ'DEN 196 MİLYON 886 BİN DOLARLIK İHRACAT



SİNAN KIZILTAN
KLC GIDA YÖN. KRL. BŞK.

Öncelikle yurt dışında ve yurt içinde su ürünleri sektöründe bir markasınız. Marka haline gelme konusunda Kılıç Holding'i bugünlere getiren başarının sırrı nedir desek neler söylemek istersiniz?

Başarımız Türkiye'nin yavru balıkçılıktan yem fabrikalarına kadar, tam entegre deniz ürünleri şirketi olmamızdan kaynaklanıyor. Her yıl daha fazla büyüyen yapımız, Türkiye'nin yavru balıkçılıktan yem fabrikalarına kadar, tam entegre deniz ürünleri şirketi olmamızdan kaynaklanıyor. Üretim ve değer zincirinin tüm aşamalarını tam olarak kontrol etmek için, balık kutularımıza kadar, zincirin tüm halkalarını kendi tesislerimizde ve kendi ekibimizle üretmeye özen gösteriyoruz. İşletmenin en üst düzeydeki operasyonlarını sürdürmek için entegre

2010 yılından beri Su ürünleri ve Hayvansal Mamüller kategorisinde ihracat alanında Türkiye birinciliğini sürdüren ve devamında 2020 yılında da 196 milyon 886 bin dolarlık ihracat gerçekleştirerek, sektör liderliğini açık ara sürdürmeyi başaran KLC Gıda Başkanı Sinan Kızıltan, başarı hikayelerini ve doğru üretim için yapılması gerekenleri anlattı.

bir yaklaşımın zorunlu olduğuna inanıyoruz. Su ürünleri sektöründe üretim hacmiyle, dünyanın en büyük tam entegre tesisine sahibiz. Bu sayede Kılıç olarak, yılda 450 milyon/adet çipura levrek üretim kapasitesi ve ihracatında dünyada lider firma olmamızın haklı gururunu yaşıyoruz. Sektörümüze yönelik tüm kalite standartlarına ve buna ilişkin ISO 18000, ISO22000, IFS, BRC,Global GAP ile ASC belgelerine sahibiz. Özellikle dünya çapında kabul gören, üretim ve çevre alanlarında çok önemli belgelere sahibiz. Bunların başında ASC ve GLOBAL G.A.P. belgeleri yer almaktadır. ASC sorumlu çiftlik deniz ürünleri yetiştiriciliğinde (aquaculture) için dünyanın önde gelen belgelendirme ve etiketleme sertifikalarından biridir.

GLOBAL G.A.P. sertifikasına sahip olmak ise gıda üretiminin hijyen açısından güvenli olduğu ve çevre ile dost uygulamalar yoluyla üretildiği konusunda, ihracatımız için pasaport görevi gören en önemli belgelerin başında gelmektedir. Tam entegre üretim sürecimiz ile çevreye olan sorumluluk bilincimiz, başarı grafiğimizi her yıl bir üst seviyeye çıkartmamızı ve marka değerimizin sürdürülebilirliğini sağlamaktadır.



İhracat şampiyonluğunuz da bulunuyor. Hangi ülkelere ihracat yapıyorsunuz?

2010 yılından beri Su ürünleri ve Hayvansal Mamüller kategorisinde ihracat alanında Türkiye birinciliğini sürdürüyoruz. Kılıç Deniz Ürünlerinin dış ticaret firması olan KLC Gıda ile 2020 yılında da 196 Milyon 886 bin dolarlık ihracat gerçekleştirerek, sektör liderliğimizi açık ara sürdürmeyi başardık. İçerisinde bulunduğumuz ve tüm dünyayı ticari/ekonomik anlamda olumsuz etkileyen küresel salgına rağmen, bu yılda sektörümüzde ihracat birincisi olarak yerimizi aldık. 2020 yıl sonu itibarıyla Asya, Avrupa, Orta Doğu ve Amerika pazarları dahil yaklaşık 70 ülkeye ihracat gerçekleştirdik. Müşterilerimiz ile ilişkilerimiz her zaman çok iyi ve işbirliğini geliştirmek adına yeni ürün kategorileri için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.



BALIKÇILIK

Balık çeşitleri süratle yok oluyor. Bu durumu tersine çevirmek için sizce neler yapılmalı? Denizlerimizi gerçekten verimli bir şekilde kullanabilirsek, Türkiye’de balıkçılık ne durumda olurdu?

Geçmişten bu yana insanların beslenmesinde su ürünlerinin önemli bir paya sahip olduğu bilinmektedir. Su ürünleri üretimi önceki yıllarda daha çok avcılık yoluyla yapılırken, günümüzde avcılıkla yetiştiricilik başa baş noktasına gelmiştir. Nüfus artışı, aşırı veya bilinçsiz avcılık ve çevresel olumsuz etkenler maalesef doğal balık kaynaklarının hızla azalmasına, hatta bazı türlerin neslinin tükenmesi riskine yol açmıştır. Doğal kaynakların sınırlı olduğundan hareketle, zaman içerisinde devlet tarafından gerekli tedbirler alınmış olsada, doğadan avcılık yoluyla elde edilen üretimin daha fazla artırılmayacağı, ülkemizde ve dünyada hızla artan nüfus ihtiyaçlarının karşılanması adına, su ürünleri üretim artışının ancak kültür balıkçılığı ile kapatılabileceği yine uzmanlarca belirtilmektedir. Yılda ortalama 80 milyon artan dünya nüfusuna göre, gıda talebinin 2 kat artacağı uzmanlarca belirtilmektedir.

Türkiye’nin üretim için doğal bir altyapısı var. Deniz ve tatlı suların hala var olan kapasitelerinin kullanımında, su ürünleri üretiminin çok daha fazla önem arz ettiği görülmektedir. Yetiştiricilikte değerli bir çok tür üretilmekte ve bunlar ülkelerin tüketimine göre değişim göstermektedir. Su ürünleri sektörü protein kaynağı bir sektör ve sağlıklı ürünler olarak tüm dünyada talep görüyor. Yarattığı katma değer ve istihdama katkısı ile ayrıca stratejik öneme sahip.

Türkiye’de ve dünyada salgınla beraber sağlıklı beslenme yönünde gelişen



bilinçle su ürünleri sektörünün payı giderek artmakta. Bu konuda nasıl bir değerlendirmeniz olur? Pandemi su ürünleri ihracatını arttırdı mı?

Pandemi süreciyle birlikte balığın tüm faydalarını halkımız da daha açık bir şekilde görmeye başladı. Bağışıklık sistemini koruduğu, içindeki omega 3 ile kalp sağlığına olumlu etkisi olduğu ve çocuklarda zeka gelişimini desteklediği uzmanlarca da sıkça belirtilmeye başladı. Balık tüketimi bu dönemde gerek ülkemizde, gerekse dış pazarlarda artış göstermiştir. 2020 yılında da tüketim miktarı yurtiçi satışlar ve ihracata büyük oranda yansımıştır.

Su ürünlerinde teknolojinin yeri nedir? Bir de çevreyi kirletmeden üretmek zorundayız. Bu konuya önem verdiğinizizi biliyoruz. Nasıl çalışmalar yürütüyorsunuz?

Su ürünlerinde teknoloji anlamında en önemli faktör izlenebilirliktir. İzlenebilirlik, su ürünleri avcılığında teknede ve karaya çıkış noktalarında başlamaktadır. Uygulama ile türlerin boyları, miktarı, zamanı ve yerinin yasalara ve kotalara uygunluğu denetlenmektedir. Su ürünlerinde izlenebilirlik, ürünlerin kalitesinin, orijininin, el değiştirmelerinin kontrolünü sağlamasıyla, hem sağlıklı ürün zincirinde hem iş sürecinde önemli

bir araçtır. Kılıç olarak üretim, paketleme ve lojistik olan tüm sürecimizde en yeni teknoloji ile ürünlerimizin yönetimini sağlıyoruz. İzlenebilir sistemlerimiz sayesinde, ürünlerimiz marketlerde yerini aldığı anda, barkodları üzerinden, nihai tüketicilerimiz de, hasattan paketlemeye kadar tüm süreci görebilmektedir. Avcılıkta da, yasak bölgelerden ve sağlığa uygun olmayan yerlerden avlanmış ürünlerin piyasaya sunulmasının takibi için, izlenebilirlik çok büyük öneme sahiptir.

Çevreyle dost çok sayıda uygulamamız bulunmaktadır. Tesislerimizde mümkün olduğu kadar enerji kaynağı olarak güneş panellerinden elde edilen elektrik kullanılmaktadır. Bu sayede hammadde tasarrufu sağlanmakta ve karbon salınımı azaltılmaktadır. Tüm kuluçkahane ve adaptasyon tesislerimizde, atıksu konulu çevre izni mevcut olup, yürürlükteki mevzuatlara uygun olarak periyodik atıksu analizleri yapılmaktadır. Sonuçlar sınır değerlere uygun çıkmakta olup, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na ait sisteme işlenmektedir.

Tesisimizde üretim sürecinde kirlenen ağlar, yıkanmak üzere ağ yıkama makinesine alınmaktadır. Yıkama sonrasında oluşan atıksu, tesis sahasında



BALIKÇILIK



bulunan 20 m³/gün maximum debiye sahip atıksu arıtma tesisine verilmektedir. Arıtılan su filtreden geçirilerek pompa vasıtası ile 4.göz havuza alınmakta ya da ağ yıkama işleminde tekrar kullanılmak üzere, yıkama makinesine verilmektedir. Kafeslerimizin bulunduğu bölgedeki tesisimizde oluşan evsel nitelikli atıksular ise, ana biriktirme noktasından, belediyenin atıksu arıtma tesisine götürülmektedir. Yem Fabrikamızda ozon sistemleri kurularak, koku salınımı engellenirken, toz yapabilecek makinelerde filtre bulunmaktadır. Merkez tesisimiz ve yem fabrikamızda hava emisyon konulu çevre izni bulunmakta olup, bakanlık tarafından otomatik atanan laboratuvarlara teyit ölçümü yaptırılmaktadır. Kılıç Deniz Ürünleri Üretimi İth. İhr. ve Tic. A.Ş. bünyesinde bulunan tüm tesislerde,

yasal şartlara uygun çalışmanın yanı sıra doğa dostu tesis olma amacı da bulunmaktadır. Bu yüzden tüm tesislerimizde aşağıda bulunan önlemler uygulanmaktadır;

Tesis çalışanlarına yılda en az bir kere Atık Yönetimi ve Çevre Bilinçlendirme eğitimi verilmektedir. İsrafi önlemek amacı ile atık miktarını azaltmak hedeflenmektedir. Öncelikle idari binada tüketilen malzemelerin tasarruflu kullanılması sağlanmaktadır. Şirket için gizlilik arz etmeyen atık kağıtlar, müsvedde olarak kullanılmaktadır. Tek kullanımlık bardaklar tercih edilmemektedir. Atık yönetiminin daha etkin yapılabilmesi için, oluşan atıklar kaynağında ayrı toplanmaktadır. Tesislerde oluşan tehlikeli atıklar, yürürlükteki mevzuatlara uygun olarak,

sızdırmaz zeminli, hava şartlarından etkilenmeyecek şekilde kapalı alanlarda depolanmaktadır. Yasal şartları aşmayan sürelerde depolanan atıklar, lisanslı geri kazanım/bertaraf firmalarına gönderilmektedir.

Zaman zaman balık üreticileri ve balık avcılığı yapanlarla bilim insanlarının farklı fikirleri olabiliyor. Sizce bunun nedenleri nedir? Ortak bir dil geliştirmek mümkün olabilir mi?

Yukarıda bahsettiğimiz gibi dünya genelinde Nüfus artışı, küresel ısınma, aşırı veya bilinçsiz avcılık ve çevresel olumsuz etkenler maalesef doğal balık kaynaklarının hızla azalmasına, hatta bazı türlerin neslinin tükenmesi riskine yol açmıştır.

Doğal kaynakların sınırlı olduğundan hareketle, zaman içerisinde devlet tarafından gerekli tedbirler alınıyor olsada gün geçtikçe kültür balıkçılığına olan ihtiyaç artıyor. Bu nedenle toplumun sağlığı ve tüketim ihtiyaçları devlet gözetiminde önlemler alınarak ortak çalışmalar yürütülmektedir.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından İstanbul Boğazı'nda ve Karadeniz'de hamsi avı yasağı getirildi. Bazı balıkçılar da yunusların avlanması önerisinde bulundu. Sizin değerlendirmeleriniz neler?

Karadeniz'deki balık stoklarının azalmasının en önemli nedeni aşırı avcılık, ve yanlış balıkçılık yöntemleridir. Kültür balıkçılığında en lezzetli, sağlıklı ve en taze balıkları sofralara sunarken, çevreyle dost bir çok yöntem kullanıyoruz. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından İstanbul Boğazı'nda ve Karadeniz'de hamsi avı yasağı, tamamen bilinçsiz avlanmayı önlemek amaçlı bir çalışmadır. Buna yunusların avlanması gibi bir alternatif yöntem ekosistemi ciddi oranda olumsuz etkiler.





- ÜRETİM- Bariyerler-Sorbentler-Yüzer Tanklar
- ACIL MÜDAHALE HİZMETİ
- ACIL MÜDAHALE PLAN HAZIRLAMA
- PETROL KİRLİLİĞİ MÜDAHALE EĞİTİMLERİ
- PETROL KİRLİLİĞİ TATBİKATLARI
- SU ALTI ÇALIŞMALARI
- GEMİLERDEN ATIK ALIM
- ÇÖP VE PETROL TOPLAMA GEMİ İNŞAA
- PETROL KİRLİLİKLERİNE MÜDAHALE VE TEMİZLİK

SEAGULL

Martı Deniz Temizliği Ltd. Şti.

Adres : Mühane Cid. Çağlar Hn. No: 19 Karaköy / İstanbul
Tel : +90 212 243 48 82
Faks : +90 212 243 48 89
GSM : +90 532 284 65 03 (7/24)
E-mail : info@marticevre.com.tr





BALIKÇILIK

İZMİT KÖRFEZİ VE ADALAR YASAĞI ACİLEN KALKMALIDIR



BARBAROS ÇINAR

TEMAR DENİZCİLİK YÖNETİM KURULU
BAŞKANI

Bizler rızığımızı denizden çıkaran balıkçılar olarak; 7 ay denizlerde hırçın dalgalarla, binbir tehlikelerle, risklerle boğuşuyoruz. Bütün bu zorlu mücadelemiz esnasında devletimizin koyduğu kanunlara, yönetmeliklere, kurallara büyük bir özenle ve titizlikle uymaktayız. Çocuklarımıza ve gelecek nesillere balık bolluğu yaşatmak için büyük bir gayretle çalışmaktayız.

Atalarımızın, babalarımızın ve dedelerimizin zamanından bu yana balıkçılık yaptığımız bu bölgelerde, balıkçılık avlanma yasağı getirilmesiyle ilgili öne sürülen gerekçeleri, haklı/doğru bulmuyoruz ve katılmıyoruz. Acilen İzmit Körfezi ve İstanbul Adalar civarı balık avlanma yasağının kaldırılmasını talep ediyoruz. Balıkçılar olarak; balıkçılığı sürdürülebilir kılmak için, balığın yumurtlama dönemi olan, 15 Nisan - 1 Eylül arasında, 4,5 ay

avlanma yasağını biz kendimiz getirdik. Yani halen uygulanmakta olan avlanma yasağını getiren balıkçıların kendisidir. Balıkçılar talep etmiş ve hiçbir baskı, zorlama olmaksızın kendileri uygulamıştır. Fakat balıkçının görüşü alınmadan, sormadan, danışmadan yeni yasaklar konmaya devam ediyor. Balıkçıların ezici çoğunluğunun fikrine aykırı olarak, İzmit Körfezi'ne ve İstanbul Adaları civarında avlanma yasağı getirildi. Biz balıkçılar, her zaman devletimizin belirlediği kurallara dayanarak ve titizlikle uyararak hareket ettik. Fakat bu yasaklar, balıkçıları çok zorluyor.

BALIĞI TUTANA DEĞİL SATANA SORUYORLAR

Lütfen; menfaat gereği değil de eskiden olduğu gibi balıkçıları ve ailelerini düşünerek hareket edelim. Son zamanlarda görüyorum ki, bizleri birbirimize düşüren gruplar oluşmuş. Her yörenin kooperatif başkanları var. Saygıdeğer başkanlarımız eskiden olduğu gibi birleştirici olmalı. Her kanalda, gazetelerde, radyolarda hep balık satanlar ile röportaj yapılıyor ve onlardan bilgi alınıyor. Halbuki; Türkiye'nin her yerinde doğru bilgiye ulaşabileceğiniz balığı tutan, çok büyük yatırımlar yapmış, başka denizlerde uluslararası balıkçılık yapan tekne sahibi arkadaşlarımız var. Yani; sürekli olarak balığı satan adama soruyorlar, balığı tutan adama sormuyorlar.

ZİRAAT BANKASI ÖDÜL VERECEĞİNE CEZA VERİYOR

Balıkçılar teknolojiyi yakalamak için ellerinden gelenin en iyisini yapıyorlar. Dünyanın her yerinde bayrağımızı dalgalandıran balıkçılarımız var. Bunun bir örneği Moritanya'da yakalamış olduğumuz başarıdır. Afrika ülkeleri, Türk balıkçılarının geleceği için önemli bir rol oynamaktadır. Sadece balık tutmak için değil, balık fabrikaları açıp dünyanın dört

bir yanına ihraç etmek konusunda da müthiş başarılıyız. Bütün dünya, orkinos avcılığında başarılarımızın önünde şapka çıkarıyor. Bizler; Türkiye'deki balıkçılarımızı Libya, Cezayir, Senegal, Gine, Somali gibi kardeş ülkelerle bir araya getirerek daha güzel ve büyük başarıların altına imza atabiliriz. Bunlar hayal değil. Bu esnada bugün Moritanya'da Türk balıkçılığının başlamasına vesile olan uluslararası balıkçımız İker Yılmaz'ı da teşekkürlerimle anmak isterim. Ayrıca yurtdışındaki tekne sayımızı arttırmak, Türkiye'deki denizlerimizin rahatlamasına ve denizde balık bolluğunun oluşmasına da imkan sağlar. Bu söylemiş olduğum ülkelerde devletimiz önümüzü açar, imkan sağlar ve destek olursa bunları başarabiliriz diye düşünmekteyim. Devletimizin Moritanya'ya giden balıkçılarımıza destek olması gerekirken; Ziraat Bankası, balıkçı arkadaşlarımıza avcılık yaptıklarından dolayı tarım kredisi vermemektedir. Halbuki balıkçılarımız teşvik edilse daha çok iş imkanı olur.

HER BALIKÇI TEKNESİ AYNI ZAMANDA BİR FABRİKADIR

Günümüzde bir balıkçı teknesi fabrika niteliğindedir ve birçok insana ekmek kapısı olmaktadır. Balıkçıya hizmet eden tersaneler ve ağ fabrikaları, denizlerdeki yoğunluk ve avlanmadaki başarılar sayesinde, çift vardiya çalışmaktadır.

Bu nedenle çalışan işçi sayılarını arttırmaya ve onlara daha iyi imkanlar sağlamaya gayret gösteriyorlar. Bütün bunlar işsizliğin çözümü için büyük bir katkıdır. 2020 yılı başta sağlık daha sonra ticaret, ekonomi ve çeşitli başka alanlarda tüm dünya için zorlu bir süreçti. Her sektörü farklı açılardan etkileyen bu dönem, balıkçılarımızı da bir hayli zorladı. 2021 yılı için başta deniz sektörü olmak üzere diğer sektörlerde de daha sağlıklı ve verimli bir sene olmasını dilerim.



BALIKÇILIK

KAHRAMANMARAŞ'TA 25 MİLYON DOLARLIK GELİR



MEHMET ARAS

KAHRAMANMARAŞ SU ÜRÜNLERİ
ÜRETİCİLERİ VE YETİŞTİRİCİLERİ BİRLİK
BAŞKANI

Kahramanmaraş'ta 48 adet su ürünleri yetiştiricilik belgesi olan balık üretim işletmesi faaliyet gösterirken, bunların çoğunluğu alabalık üretimi yapıyor. Su zengini kentte baraj göllerinde 18, beton havuzlarda ise 23 tesiste üretim yapıyor.

Dünyanın dört bir yanına gönderilen tatlı su balığı olan alabalıktan yılda ortalama 25 milyon dolar gelir elde ediliyor. Denize



Kahramanmaraş Su Ürünleri Üreticileri ve Yetiştiricileri Birlik Başkanı Mehmet Aras, Türkiye'de tatlı su balığı üretiminde ilk üç sırada yer alan Kahramanmaraş bölgesi ile ilgili Deniz Ticareti Dergisi Balıkçılık Eki'ne özel açıklamalar yaptı.

kıyısı olmayan Kahramanmaraş'ta yılda 6 bin ton balık üretiliyor.

Denizi olmayan bir şehirde balık yetiştirerek birçok ülkeye ihracat yapıyorsunuz. Bu ülkeler hangileri?

En çok Rusya'ya ihracat yapılıyor. Avrupa ülkeleri, Amerika, Afrika ülkeleri ve Katar'da ihracat yaptığımız ülkeler arasında.

Tesislerinizdeki kapasite nedir?

İşletmelerimizde toplam 6 bin 700 ton proje kapasitesi var. Bunlardan yaklaşık 6 bin tonunun fiili üretimi var. Tabii bu şartlar; yıllar bazında, üreticilerin balık atıp atmama ve ekonomik durumlarına göre değişiklik gösterebiliyor. Bununda 3 bin 800 tonu direk ihracata gidiyor. Ürünlerin bir kısmı işlenerek füme dediğimiz odun isinden pişirilerek paketlenip gidiyor, bir kısmına da taze donmuş olarak gidiyor. Bu şekilde ihracat yapılıyor. Yıl bazında söyleyecek olursak bizim ülke ekonomisine yaklaşık 25 milyon dolar katkımız oluyor.

Balık çeşidi olarak neler bulunuyor?

Biz ağırlık olarak yüzde 95 oranında alabalık üretiyoruz. Yayın balığı ve sazan üretimi de yapıyoruz. Ayrıca küçük de olsa tıbbi kullanım amaçlı bir işletmemizde sülük üretimi yapıyoruz.

Yeni türlerden mevsim balığı dediğimiz bir balık var, o çok aktif değil şu an deneme aşamasında.

Ürünlerin yetiştirilmesinde hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?

Alabalık üretim tesislerimizde bir kara tesislerimiz birde kafes tesislerimiz var. Kara tesislerimizdeki üretim havuz yoluyla sağlanmakta. Baraj tesislerinde ise kafes işletmesi kurarak üretim yapıyoruz. Barajlardaki kafes işletmelerinde yapılan bazı üretimler mevsimlik yapılırken bazılarında da 12 ay boyunca yapılabilir. Bu durum suyun sıcaklık, soğukluk derecesine göre değişiyor.

Gün geçtikçe gelişen bir sektörden bahsediyoruz. Gelecekteki hedefleriniz neler?

Tesislerimizde yaklaşık 500 kişi istihdam edilmektedir. Kahramanmaraş'ın en önemli özelliği Türkiye'nin en büyük işleme fabrikalarından birine sahip olmasıdır. En büyük hedefimiz ise Türkiye'nin ürettiği balığı daha çok işleyip, paketlenerek yurt dışına ihraç etmek. Aynı zamanda ikinci hedefimizde Türkiye balık tüketiminde dünya ortalamasının çok altında olduğu için balık tüketimini arttırıcı reklamlar ve tanıtıcı yemeklere yönelik çalışmalar yapmak.



BALIKÇILIK

ADANA'DA TARLA BALIKÇILIĞI

Adana'nın Karataş ilçesinde kurulacak ve tarla balıkçılığında kümelenme modeliyle dünyada bir ilk olacak Balıkçılık ve Su Ürünleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Projesi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın himayesinde hızla ilerliyor.



Akdeniz Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller İhracatçıları Birliği (ASHİB) Başkan Vekili Ali Can Yamanyılmaz, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Adana Milletvekili Jülide Sarıeroğlu'nu ziyaret edip, Türkiye'nin 1 milyar doları aşan su ürünleri ihracatında yüzde 30'luk artış sağlayacak Balıkçılık ve Su Ürünleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Projesi hakkında bilgilendirdi. Ali Can Yamanyılmaz, Adana'nın Karataş

hızla ilerlediğini belirtip, "Yaklaşık yıllık 60 bin ton üretim ve 250 milyon dolar ihracat hedefliyoruz. Üç binin üzerinde istihdam sağlayacak projemizin Cumhurbaşkanımız tarafından bizzat takip ediliyor olması en büyük motivasyon kaynağımızdır. Tarla balıkçılığında çığır açacak vizyon projemizi hükümetimizin destekleriyle ülkemize kazandırmak için sabırsızlanıyoruz" dedi.

EKONOMİK CANLILIK GELECEK

AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Adana Milletvekili Jülide Sarıeroğlu ile Ankara'da parti genel merkezinde görüşen ASHİB Başkan Vekili Ali Can Yamanyılmaz, Türkiye su ürünleri sektörünün 2020 yılında ihracatını yüzde 4 artırarak, 1 milyar 53 milyon dolarla tarihinin en yüksek seviyesine ulaştırdığını kaydetti. Yamanyılmaz,

kapasitesi ve ihracat hacminde büyük bir artış sağlayacağını anlattı.

"İSTİHDAMIN 2 BİNİ KADINLARDAN OLUŞACAK"

Yamanyılmaz, "Karataş'ın Adalı Mahallesinde denize yakın 6 bin 300 dönüm verimsiz arazide planladığımız ihtisas OSB'miz 215 parselden oluşuyor. 300 milyon lirası altyapı yatırımları olmak üzere yaklaşık 2 milyar liralık toplam yatırımla kuracağımız ihtisas OSB'mizde 3 binin üzerinde istihdam sağlayacağız.

Bu istihdamın 2 bini kadın çalışanlarımızdan oluşsun istiyoruz. 60 bin ton üretim kapasitesine sahip ihtisas OSB'mizde yıllık 500 milyon dolar ciro ve 250 milyon dolar ihracat hedefliyoruz.

Bölgemiz ve ülke ekonomisine sağlayacağı kazanımlarından dolayı Sayın Cumhurbaşkanımız projemizi bizzat takip ediyor olması bizlere büyük gurur veriyor. Milletvekilimiz Sarıeroğlu'na da bu çerçevede projemizde geldiğimiz son durum hakkında detaylı bilgiler verdik, istişarelerde bulunduk. Adana Valimiz Sayın Süleyman Elban'ın da ilgi ve destekleri ile projemizi bir an önce hayata geçirebilmek için tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla tam bir koordinasyon içinde hareket ediyoruz" diye konuştu.

Yamanyılmaz, Türk su ürünleri sektörünün, Balıkçılık ve Su Ürünleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nin faaliyete geçmesiyle ihracatta yeni rekorlara imza atılacağını, Türkiye'nin kalkınmasına, üreticilerin ve halkın refahının artmasına daha büyük destekler vermeye devam edeceğini belirtti.



ilçesi'nde kurulacak ve tarla balıkçılığında kümelenme modeliyle dünyada bir ilk olacak projenin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın himayesinde

Sarıeroğlu ile yaptıkları görüşmede ASHİB'in planladığı tarla balıkçılığı projesinin bölgeye büyük bir ekonomik canlılık getireceğini, sektörün üretim

UZMAR®



7/24

31 KILAVUZ KAPTAN
350 UZMAN DENİZCİ
30 DENİZ ARACI
MAKSİMUM VERİMLİLİK
SIFIR RİSK
TEK VİZYON
ÖNCE EMNİYET
1973'TEN BERİ

LİMANLARDA
EMNİYET
BİZE EMANET



BALIKÇILIK

TÜRKİYE BALIKÇILIK SEKTÖRÜNDE YÜKSELEN YILDIZ



OĞULCAN SAGUN

GROUP SAGUN YÖN. KURULU BAŞKAN YRD.
ITO 14. GRUP HAYVANSAL GIDA ÜRÜNLERİ
KOMİTE ÜYESİ

Bildiğiniz üzere bu sene Covid-19 nedeniyle her sektör oldukça sıkıntılı bir süreç geçirdi. Balıkçılık sektörünü değerlendirecek olursak, bu konudaki yorumlarınız ne olur?

Covid-19 su ürünleri sektörünü 2020 yılı Mart - Haziran döneminde birçok ülkenin kapılarını kapaması nedeni ile negatif yönde etkilemiş olup, %10 kadar bir düşüş yaşamıştır. Fakat ilerleyen dönemde yılsonu itibari ile hızlı bir şekilde artarak, 2019 yılını yakalamış durumdadır.

Bunun yanı sıra yurt içi tüketimleri ve özellikle otel, restoran kanalları kapalı olması nedeni ile halen istenilen düzeyde değildir. Umarız bir an önce bu sektörlerde kapılarını açar ve geçimini buralardan sağlayan birçok kişi eski ekonomik gücünü geri kazanır.

Bünyesinde 8 farklı şirket bulunduran, Türkiye'nin farklı noktalarında 11 üretim tesisi olan, deniz ürünleri yetiştiriciliği, üretimi, ihracatı ve ithalatı alanlarında faaliyet gösteren Group Sagun Başkan Yardımcısı Oğulcan Sagun, Türkiye'de balık yetiştiriciliği ve su ürünleri sektörünü değerlendirdi.

Son dönemde hamsi ile başlayan ve diğer birçok türün yok olması tehlikesi ile karşı karşıya kalınan bir süreç yaşanıyor. Sizin bu konudaki düşünceleriniz neler?

İnsan popülasyonunun her geçen gün artması sadece denizlerde değil, tüm doğal ekosistemler üzerinde birçok olumsuz etkiye neden olmaktadır. Burada biz ekmeğini denizden çıkaran sektör temsilcileri bu konuda üzerimize düşen görevi yapmaya her daim hazırız. Ben şirketimizin dördüncü nesil yöneticisiyim. Dilerim benden sonra da aynı şekilde devam etsin. Burada Bakanlığımız ile dirsek teması halinde çalışmakta olup, Sayın Bakanımızın da bu konuya göstermiş olduğu hassasiyeti sonuna kadar destekliyoruz.

Yunusların avlanması konusu da gündemde, bu konuda ne söylemek istersiniz?

Bu gibi konularda karar bilim insanlarının ve idarenindir. Doğru kararları verecekleri kanaatindeyiz. Bu gibi uygulamalar 60'lı yıllarda kalmış uygulamalardır. Günümüzde Yunus dostu birçok deniz memelilerini korumaya yönelik teknolojiler geliştirilmiştir. Biz grubumuz avcılık faaliyetlerinde ve müstahsil seçimimizde deniz memelisi dostu yöntemleri seçiyoruz. Denizler hepimizin...

Zaman zaman balık üreticileri ve balık avcılığı yapanlarla bilim insanlarının farklı fikirleri olabiliyor. Ortak bir dil geliştirmek mümkün olabilir mi?

Ortak dil üniversitelerin özel sektörle koordineli çalışmasıdır. Biz Group Sagun olarak birçok devlet üniversitesinde Su Ürünleri Fakültelerinde ve TÜBİTAK'ta ARGE çalışmalarını yürütmekteyiz. Bizim sektörümüz tamamen büyüyen ve gelişen bir sektör. Değerli bilim insanları bizlere her daim inovasyon ve ARGE desteği sağlamaktadır.

Hem ihracat, hem de ithalat yapan bir firma olarak 2020 yılında balık ihracatı ve ithalatı açısından nasıl bir yıl geçirdik? Daha çok hangi ülkelerle iş yapıyorsunuz?

2020 yılı tüm olumsuzluklara rağmen ihracatçı firmalar açısından çok da kötü geçmedi, hatta mevcut şartlarda iyi bir sezon geçirdik diyebiliriz. Su ürünleri ihracatını konuşmak gerekirse 2019 ihracatının yüzde 3 kadar üstünde bir rakamla seneyi kapattık. Ülke olarak yine bir milyar dolar barajını 2020 yılında da geçtik. Dünyanın 50'den çok ülkesine hava, deniz ve karayolu ile ihracat gerçekleştiriyoruz. Bizim ağırlıklı olarak ihracat yaptığımız ülkeler başta Japonya olmak üzere, Avrupa Birliği ülkeleri, Rusya, Amerika gibi ülkelerdir. İthalat



BALIKÇILIK

2019 yılına göre çok düşmekle beraber Norveç, Çin, İzlanda, Hindistan, Vietnam gibi ülkeler başı çekmekte olup, birçok ülkeden çeşitli balık türleri, yumuşakça ve kabuklu deniz ürünleri ithalatları yapılmaktadır.

Türk su ürünleri sektörü sahip olduğu teknik altyapı, insan gücü, bilgi birikimi ve tecrübe ile dünyanın kiskanacağı imkan ve potansiyele sahip. Birçok kişiye de istihdam sağlıyor. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Son 10 yıla bakarsanız Türk su ürünleri sektörü olarak, dünyaya ihracatta çok önemli yollar kat edildi. Ülkemizde hep olan yabancı avcılığa ek olarak aquakültür ile yönümüzü de geliştirdik. Dünya standartlarında yaptığımız ARGE çalışmalarımız sayesinde çok kaliteli ürünler elde ettik. Bu sayede su ürünleri alanında tercih edilen ülkelere birisi olduk. Çok yüksek standartlarda ürün isteyen başta Japonya ve Avrupa ülkelerine kolaylıkla ürünlerimizi gönderiyoruz. Bu sebeple de Avrupa'da tüketilen her üç balıktan biri Türk yetiştiriciliğidir. Bu da, bizim için büyük bir gurur kaynağıdır.

Pandeminin sağlıklı besinin ve tabii ki balığın önemini arttırdığı gerçeği yadsınamaz. Su ürünleri ihracatında etkisi nasıl oldu?

Balığın çok önemli ve sağlıklı bir protein kaynağı olduğu yadsınamaz. İçerdiği amino asit türleri ve kalitesi, yüksek çoklu doymamış yağ asitleri dizilişleri, denizden gelen mineral çeşitliliği, vitamin ve antioksidan deposu olan su ürünlerini her daim ön plana çıkarmaktadır.

Bu özellikleri ile su ürünleri sadece salgın dönemlerinde değil, her daim vücut sağlığı açısından minimum haftada iki öğün tüketilmesi gerektiği, tüm beslenme uzmanları tarafından vurgulanmaktadır.



Orkinos sizin yola çıkışınızdaki önemli bir mihenk taşı. Libya hükümeti ile yapılan orkinos avcılığı ile ilgili değerlendirmeniz neler?

Birçok ülke ile görüşmelerimiz söz konusu, uzun uğraşlar sonucu Türkiye'nin Akdeniz havzasındaki kotasını 2019 yılında arttırdık. Bu konuda çalışmalarımız devam etmektedir. Sadece Libya ile değil tüm Akdeniz ülkeleri ile bu konuda çalışmalarımız mevcuttur.

Üç tarafı denizle çevrili bir ülke olarak Türkiye balıkçılık sektöründe ne durumda, eksikleri neler? Öneriniz var mı?

Türkiye, balıkçılık sektöründe son yıllarda dünyanın yükselen yıldızı... Tek eksiklerimiz Türk insanının balık tüketim alışkanlığı ve az tüketim. Dünyada tüketim oranlarına baktığımız zaman ülkemiz kişi başı su ürünleri tüketim miktarı birçok gelişmiş ülkenin dörtte birinden az bir tüketim miktarına sahip. Bu son yıllarda yükselmekte olsa da, hala yeterli seviyelere ulaşmış değiliz.

Balığın faydaları hakkında gerek devlet, gerek özel sektör, gerekse medya tarafından halkımızı bilinçlendirici paylaşımlar yapmalı ve bu tüketimi arttırabilmeliyiz.

Sizin Sagun Firması'nın dışında İTO ve diğer kuruluşlarda da görevleriniz, farklı şapkalarınız var. Bu masalarda balıkçılık konusunda avcılık mı, üreticilik mi ön planda? Önünüzdeki en önemli konular hangileri?

Balıkçılığı avcılık ve yetiştiricilik olarak ayırmamak gerekir. İkisi de ülkemiz için önemli sektörler ve birbirine karın bağı ile bağlı iki sektördür. Her ikisini de geliştirerek, daha iyi konumlara getirmemiz gerekiyor. Bildiğiniz gibi tüm dünyada yetiştirilen balık sayısı, avlanan balık sayısını geçmiş durumda. Buna sebep olan nedenlerden birisi iklim değişiklikleri ile balıkların göç yollarının değişmesi, yanlış avlanma ve av gemilerinin sayısının orantısız artış göstermesidir. Bu konularda özellikle Tarım Bakanlığı, son yıllarda gerekli düzeltmeleri yapmakta; gerek av gemilerinin ayrılması bir kısmının küçük türleri avlarken, bir kısmın orkinos gibi büyük türleri avlayabilmesi, bunun yanında avlanan balıkların denetimlerle kontrol edilmesi diyebiliriz. Aynı şekilde yetiştiricilikte de, çiftliklerin standardizasyon ve kalitelerini arttırmaları ve buna bağlı olarak dünyadan gelen talebi karşılamakta zorluk çekmemeleri için kapasite artırımına gitmektedirler.



BALIKÇILIK



Geçmişte ülkemizde sadece Alabalık ve Sazan balıkları yetiştirilirken, artık günümüzde Levrek, Çipura, Orkinos, Somon, Mercan, Karagöz, Kalkan, Midye ve Karides türleri de önemli miktarlarda yetiştirilmektedir.

Yetiştiricilik alanında ihracat rakamları yüz güldürüyor. Pandemi sektörü nasıl etkiledi? STK'lar ve kurumlar bazında üzerinde en çok durduğunuz konular hangileri oldu?

Su ürünleri sektörünü 2020 yılı Mart - Haziran döneminde birçok ülkenin kapılarını kapaması nedeni ile negatif yönde etkilemiş olup, %10 kadar bir düşüş yaşamıştır. Fakat ilerleyen dönemde yılsonu itibarı ile hızlı bir şekilde artarak, 2019 yılını yakalamış durumdadır. Pandemi sektörümüzü tüm sektörlerde olduğu gibi negatif etkilemiş durumdadır. Sektörümüz, bu günleri de çok düşük bir yara ile atlatabilecek tecrübededir.

Avcılık konusunda özellikle Marmara ve İstanbul Boğazı'nda, Karadeniz'de yasaklar gündemde. Bu konuda sizin görüş ve önerileriniz neler?

Her ne kadar görmek istemesek de, insan faktörünün yaşlı dünyamıza etkileri

gün gibi ortadadır. Av baskılarının ve deniz kirliliğinin yanı sıra küresel ısınma da birçok balık türünün beslenme ve üreme amaçlı göçlerini şekli ve zamanını değiştirmektedir. Bunun önüne geçmenin en doğru şekli; bilim adamları, özel sektör ve tüm STK'ların birlikte çalışmasıdır.

Çevre en önemli konularımızdan birisi... Yetiştiricilik yaparken bu anlamda sıkıntılar var mı? Üretimi artırırken nasıl önlemler alınmalı?

Group Sagun çevre ve deniz aşığı bir firmadır. İşimizi denizlere ve içerisinde sakladığı tüm canlı yaşamına olan sevgi ile dört nesildir yapmaktayız. Sürdürülebilirlik, avlanma ve izlenilebilir yetiştiricilik bizim ana temamızdır. Biliyorsunuz ki, çiftliklerde doğayı kirlettiği söylenen en büyük komponent yemdir. Fakat balık yemleri tamamen organik olup; balık unu, mısır unu, buğday unu, balık yağı gibi bileşenlerden oluşmakta ve üreticilerin en büyük maliyetini oluşturmaktadır. Hiçbir üretici firma yemini yani parasını kirlilik yaratacak şekilde kontrolsüz şekilde denize atmaz. Çiftliklerde atılan yem gerek dalgıçlarla gerekse su altı kameraları ile takip edilir. Eğer

balık yemiyor ve yemler denizin dibine gidiyorsa, yemleme anında kesilir. Aşağıya az da olsa giden yem de herhangi bir kirlilik yaratmaz, çünkü kafeslerin etrafında özgürce dolaşan deniz canlıları bu yemleri tüketmek için denizde beklerler. Tabii ki her ticari insan faaliyeti çevreyi olumsuz etkiler, ama önemli olan bunun ne kadar yenilenebilir ve sürdürülebilir olduğudur.

Sizce Türkiye'nin balıkçılık politikasında düzenlenmesi gereken en önemli konular hangileri?

Türkiye balıkçılık sektöründe son yıllarda dünyanın yükselen yıldızı... Tek eksiğimiz Türk insanının balık tüketim alışkanlığı ve azlığı... Dünyada tüketim oranlarına baktığımız zaman ülkemiz kişi başı su ürünleri tüketim miktarı birçok gelişmiş ülkenin dörtte birinden az bir tüketim miktarına sahip. Ayrıca insanımızın donuk deniz ürünlerine olan negatif bakış açısının da değiştirilmesi gerekmekte; bu konuda da bilinçlendirici çalışmalar yapmalıyız. Yetiştiricilik yapılarak üretilen balıkların doğal balıktan bir farkı yoktur.

Nasıl kırmızı ette ve beyaz ette çiftlik mi, avcılık mı diye sormamız tuhafsa; aslında balıklarda da yetiştiricilik balığını ayrı görmek sadece bizim ülkemize has bir davranış biçimi olup, bu yaklaşımında doğrusunu anlatabilmeliyiz.

Son olarak nasıl bir mesaj vermek istersiniz?

Umarız ki içinde bulunduğumuz pandemi süreci tüm dünyayı bir an önce terk eder. Ülkemiz aşu konusunda başarılı çalışmalar yapar ve tekrar eskiden olduğu gibi restoranlar, oteller ve tüm dükkanlar insanla dolar. Umarım insanımızın su ürünlerine bakışı olumlu yönde değişir. Çünkü biz her köşe başında deniz ürünleri çeşitlerine ulaşabileceğimiz bir geleceğe inanıyoruz.

Shipping is a living space,
refers to the conception of
life and culture...



- Management
- Chartering
- New Building
- Repair and Maintenance



VENTO
deniz işletmeleri

www.ventoshipping.com
T. +90 216 290 13 60 (pbx)
F. +90 216 290 13 63

Vento Deniz İşletmeleri ve Tic. Ltd. Şti.
Koşuyolu Mah. Katip Salih Sok. No: 61 34718 Kadıköy / İSTANBUL



Ege'nin Eşsiz Balıklarını
25 Yıldır Dünya Sofralarına Sunuyoruz



TURKEY'S
TOP 500 INDUSTRIAL
ENTERPRISES
2019



GLOBALG.A.P.

